

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om konkurrensbegränsningar och vissa andra lagar som anknyter till den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att bestämmelser om tillsynen över företagsförvärv skall fogas till lagen om konkurrensbegränsningar. Enligt propositionen skall bestämmelserna om tillsynen över företagsförvärv tillämpas på företagsförvärv som närmare definieras i lagen och där den sammanräknade omsättningen för parterna i företagsförvärvet överskrider två miljarder mark och minst två parter omsättning överskrider 150 miljoner mark. Företagsförvärv där tröskelvärdena i fråga om omsättningen överskrids skall anmälas till konkurrensverket. Konkurrensrådet kan på framställning av konkurrensverket förbjuda ett företagsförvärv där följden blir att en sådan dominerande ställning på marknaden uppkommer eller förstärks som i betydande grad förhindrar konkurrensen på den finska marknaden eller på en väsentlig del av den. Om de skadliga verkningarna av ett företagsförvärv kan undvikas genom att villkor för företagsförvärvet ställs, skall konkurrensverket i stället för att göra en framställning förhandla och bestämma dylika villkor som skall följas. De skadliga verkningarna av en kocation skall i första hand undanröjas genom att villkor ställs. Ett företagsförvärv förbjuds

endast i det fallet att villkoren inte räcker till för att trygga konkurrensen på den finska marknaden. Dessutom föreslås det att i lagen skall tas in specialbestämmelser om företagsförvärv på elmarknaden.

Det föreslås att i lagen om konkurrensbegränsningar skall införas en bestämmelse med stöd av vilken konkurrensverket skall kunna avstå från att utreda konkurrensbegränsningar av ringa betydelse. Det föreslås också att till lagen skall fogas en bestämmelse om ersättning av en skada som har förorsakats av en konkurrensbegränsning och en annan bestämmelse enligt vilken en näringsidkare på förhand kan be konkurrensverket ta ställning till om ett visst förfarande är lagligt.

I propositionen ingår dessutom förslag till lagar om ändring av lagen om försäkringsbolag, lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag, lagen om försäkringsföreningar, lagen om pensionsstiftelser, lagen om försäkringskassor och lagen om konkurrensrådet samt till en lag om upphävande av 11 kap. kreditinstitutslagen.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING	4
1. Nuläge	4
1.1. Lagstiftning och praxis	4
Allmänt	4
Tillsynen över företagsförvärv	5
1.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet	5
Tillsynen över företagsförvärv	5
Konkurrensbegränsningar med ringa betydelse	7
Icke-ingripandebesked	8
Skadestånd	8
1.3. Bedömning av nuläget	9
Allmänt	9
Tillsynen över företagsförvärv	9
Konkurrensbegränsningar med ringa betydelse	12
Icke-ingripandebesked	12
Skadestånd	12
Specialmyndigheternas behörighet	12
2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	13
2.1. Mål och medel	13
2.2. De viktigaste förslagen	14
Tillsynen över företagsförvärv	14
Konkurrensbegränsningar av ringa betydelse	14
Icke-ingripandebesked och immunitet mot påföljdsavgift	15
Skadestånd	15
Specialmyndigheternas behörighet	15
3. Propositionens verkningar	15
3.1. Ekonomiska verkningar	15
3.2. Verkningar på organisation och personal	16
4. Beredningen av propositionen	17
4.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial	17
4.2. Remissutlåtanden	17
5. Andra omständigheter som har inverkat på propositionens innehåll	18

DETALJMOTIVERING	18
1. Lagförslagen	18
1.1. Lagen om konkurrensbegränsningar	18
1.2. Lagen om konkurrensrådet	38
1.3. Lagen om försäkringsbolag	39
1.4. Lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag	40
1.5. Lagen om försäkringsföreningar	41
1.6. Lagen om pensionsstiftelser	41
1.7. Lagen om försäkringskassor	41
1.8. Lag om upphävande av 11 kap. kreditinstitutslagen	41
2. Närmare bestämmelser	41
3. Ikraftträdande	42
LAGFÖRSLAG	42
1. Lag om ändring av lagen om konkurrensbegränsningar	42
2. Lag om ändring av 6 och 13 § lagen om konkurrensrådet	47
3. Lag om ändring av lagen om försäkringsbolag	47
4. Lag om ändring av 7 § lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag	48
5. Lag om ändring av 14 kap. 4 § lagen om försäkringsföreningar	49
6. Lag om ändring av 102 § lagen om pensionsstiftelser	49
7. Lag om ändring av 135 § lagen om försäkringskassor	49
8. Lag om upphävande av 11 kap. kreditinstitutslagen	50
BILAGA	
Parallelltexter	51

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Lagstiftning och praxis

Allmänt

Den finska konkurrenslagstiftningen har under de senaste decennierna utvecklats mot en allt strängare inställning till åtgärder som begränsar den ekonomiska konkurrensen. Den nuvarande lagen om konkurrensbegränsningar (480/1992), nedan *konkurrensbegränsningslagen*, trädde i kraft den 1 september 1992. Efter detta har lagen ändrats fyra gånger (447 och 448/1994 samt 600 och 908/1995). I dessa ändringar har det sakliga tillämpningsområdet för lagen om konkurrensbegränsningar och innehållet i konkurrensverkets granskningsfullmakter preciserats.

Det allmänna målet med konkurrensbegränsningslagen är att skydda en sund och fungerande ekonomisk konkurrens mot skadliga konkurrensbegränsningar. Lagen tillämpas inte på avtal eller arrangemang som gäller arbetsmarknaden eller primärproduktion av lantbruksprodukter. Lagens tillämpningsområde omfattar i allmänhet inte heller sådana konkurrensbegränsningar som inskränker ekonomisk konkurrens utanför Finland när de inte berör en finsk kundkrets.

Gällande konkurrensbegränsningslag grundar sig huvudsakligen på förbudsprincipen. Enligt lagen är ett visst pris, anbudskarteller, avtalande om priser och produktionsbegränsningar samt uppdelning av marknaden och leveranskällorna förbjudna konkurrensbegränsningar. Dessutom förbjuder lagen missbruk av dominerande ställning på marknaden. Andra konkurrensbegränsningar än de som direkt förbjuds i lagen bedöms enligt missbruksprincipen. Enligt missbruksprincipen ingriper man i en konkurrensbegränsning när begränsningen har sådana skadliga verkningar som nämns i lagen. Dispens kan fås i fråga om en förbjuden konkurrensbegränsning, om förfarandet medför effektivitetsnytta som också kommer kunderna och konsumenterna till del och det inte är fråga om missbruk av dominerande ställning på marknaden.

För en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare som bryter mot förbuden i lagen fastställs en särskild admi-

nistrativ påföljdsavgift (*konkurrensbrottsavgift*), om inte förfarandet skall anses vara obetydligt eller om det annars anses omotiverat att bestämma en påföljdsavgift för att trygga konkurrensen. Påföljdsavgiften fastställs av konkurrensrådet på framställning av konkurrensverket. Dessutom kan konkurrensrådet på framställning av konkurrensverket ålägga en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare att upphöra med ett förfarande som strider mot lagen. Villkor som strider mot förbuden i lagen och mot konkurrensrådets beslut får inte tillämpas eller verkställas.

En näringsidkare är skyldig att ge konkurrensmyndigheterna de uppgifter och handlingar som dessa behöver. Dessutom har konkurrensmyndigheterna rätt att förrätta inspektion i näringsidkarens affärslokaler för att övervaka att bestämmelserna i konkurrensbegränsningslagen följs.

Konkurrensärendena behandlas av konkurrensverket, konkurrensrådet och högsta förvaltningsdomstolen samt länsstyrelserna. Enligt lagen om konkurrensverket (711/1988) skall konkurrensverket trygga en sund och fungerande ekonomisk konkurrens. Ambetsverket skall undersöka konkurrensförhållandena, klarlägga konkurrensbegränsningar och vidta åtgärder för undanröjande av deras skadliga verkningar, ta konkurrensfrämjande initiativ och initiativ till att häva de bestämmelser som begränsar konkurrensen. Konkurrensverket kan bevilja en näringsidkare dispens från förbuden i konkurrensbegränsningslagen. Dessutom kan ämbetsverket meddela temporära bestämmelser samt till konkurrensrådet göra en framställning om att en konkurrensbegränsning skall förbjudas och en påföljdsavgift fastställas. Vid konkurrensövervakningen i bank- och försäkringsbranschen har finansinspektionen och social- och hälsovårdsministeriet parallell övervakningsrätt med konkurrensverket. Utöver konkurrensverket kan också finansinspektionen och social- och hälsovårdsministeriet göra framställning om att konkurrensbegränsningar på de områden de övervakar skall behandlas av konkurrensrådet. Finansinspektionen och social- och hälsovårdsministeriet kan dock inte bevilja dispens, utan dispenserna beviljas alltid av konkurrensverket. När länsstyrelserna utreder konkurrensbegränsningar i ärenden som gäller tryggan-

de av den ekonomiska konkurrensen är de myndigheter som lyder under konkurrensverket.

Konkurrensrådet är ett lagskipningsorgan av domstolstyp, som på framställning av konkurrensverket kan bestämma att ett förfarande som strider mot konkurrensbegränsningslagen skall upphöra samt fastställa en påföljdsavgift för näringsidkaren. I de dispensärenden som konkurrensverket avgör är konkurrensrådet besvärinstans. Konkurrensrådets beslut kan överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. Detta gäller dock inte dispensbesluten.

Tillsynen över företagsförvärv

I gällande konkurrensbegränsningslag ingår inga egentliga bestämmelser om tillsynen över företagsförvärv. Enligt 11 § konkurrensbegränsningslagen kan konkurrensverket ålägga en näringsidkare att anmäla sina företagsförvärv till konkurrensverket. Hittills har konkurrensverket ålagt 28 näringsidkare anmälningsskyldighet i fråga om företagsförvärv. Enligt konkurrensbegränsningslagen har konkurrensverket dock inte behörighet att ingripa i de företagsförvärv som har anmälts till verket. Ett företagsförvärv kan inte förbjudas, fastän det förorsakar en betydande minskning av konkurrensen på marknaden eller dominerande ställning på marknaden eller t.o.m. monopol uppkommer som en följd av det.

Också i elmarknadslagen (386/1995) ingår en bestämmelse enligt vilken företagsförvärv som gäller elnätsverksamhet skall anmälas till konkurrensverket. Dessutom ingår i kreditinstitutslagen (1607/1993) och lagstiftningen om försäkringsbolag bestämmelser som gäller förvärv av aktier och garantiandelar i kreditinstitut och försäkringsbolag. Tillsynsmyndighet är social- och hälsovårdsministeriet i fråga om försäkringsväsendet och finansinspektionen i fråga om kreditinstituten. Social- och hälsovårdsministeriet kan förbjuda förvärv av aktier eller garantiandelar i ett försäkringsbolag, om innehavet anses äventyra en sund utveckling av försäkringsväsendet. Vid bedömningen av den sunda utvecklingen av försäkringsväsendet beaktas utöver en sund och stabil ledning av bolagen också de konkurrenspolitiska verkningarna av ägararrangemangen. Däremot ingår bedömning av de konkurrenspolitiska verkningarna av arrangemanget inte i ägar-

kontrollen enligt kreditinstitutslagen.

1.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet

Tillsynen över företagsförvärv

I Europeiska gemenskapens konkurrensregler ingår bestämmelser om tillsynen över företagskoncentrationer. Rådets förordning (EEG) nr 4064/89 om kontroll av företagskoncentrationer, nedan *koncentrationsförordningen*, gavs 1989 och den trädde i kraft den 21 september 1990. Koncentrationsförordningen tillämpas på sådana företagskoncentrationer som har gemenskapsdimension. En koncentration anses ha gemenskapsdimension, om den sammanlagda omsättningen i hela världen för samtliga företag som ingår i koncentrationen överstiger 5 miljarder ecu och om den sammanlagda omsättningen inom gemenskapen i dess helhet för minst två företag som ingår i koncentrationen överstiger 250 miljoner ecu. Tillämpningsområdet gäller dock inte sådana fall där över två tredjedelar av omsättningen inom gemenskapen för varje företag inom koncentrationen härrör från en och samma medlemsstat.

Sommaren 1997 godkändes en sådan ändring av koncentrationsförordningen där till förordningen fogades en artikel om s.k. mångdubbla nationella anmälningar. Enligt artikeln anses som koncentrationer med gemenskapsdimension, utöver de som överskrider tröskelvärdena ovan, också sådana koncentrationer där den sammanlagda omsättningen i hela världen för samtliga företag som ingår i koncentrationen överstiger 2,5 miljarder ecu, där den sammanlagda omsättningen för samtliga företag i minst tre medlemsstater överstiger 100 miljoner ecu i varje medlemsstat, där minst två företag i dessa ifrågavarande minst tre medlemsstater har en separat ackumulerad omsättning som överstiger 25 miljoner ecu i varje medlemsstat och minst två företag har en separat ackumulerad omsättning som överstiger 100 miljoner ecu inom gemenskapen och den s.k. tvåtredjedelsregeln inte uppfylls. Andringen träder i kraft den 1 mars 1998.

Koncentrationsförordningen grundar sig på principen "en lucka", enligt vilken kommissionen med vissa undantag har exklusiv behörighet att behandla koncentrationer med gemenskapsdimension vilka omfattas av för-

ordningens tillämpningsområde, och medlemsstaterna får inte tillämpa sin nationella konkurrenslagstiftning på dessa. Däremot kan medlemsstaterna tillämpa sina nationella bestämmelser om tillsynen över företagsförvärv på de företagskoncentrationer som inte når upp till tröskelvärdena i förordningen.

Enligt koncentrationsförordningen avses med uppkomst av koncentration fusion av företag, företagsköp eller ett annat arrangemang, vars följd blir att ett eller flera företag får bestämmande inflytande i ett annat företag eller en del av ett sådant eller att en fysisk person, som redan från tidigare har bestämmande inflytande i åtminstone ett företag eller en del av ett sådant, får bestämmande inflytande. Med bestämmande inflytande avses alla slags metoder som faktiskt ger en möjlighet att använda avgörande inflytande i ett annat företag. Dessutom tillämpas koncentrationsförordningen på koncentrativa samföretag.

Koncentrationer med gemenskapsdimension skall anmälas till kommissionen. Kommissionen skall inom en månad besluta om den skrider till fortsatta undersökningar i saken. Ett slutligt beslut på om företagsförvärvet kan godkännas eller inte skall kommissionen ge inom fyra månader från den tidpunkt då de fortsatta undersökningarna inleddes. Kommissionen skall konstatera att en koncentration inte lämpar sig för den gemensamma marknaden, om den leder till att en sådan dominerande ställning uppkommer eller förstärks som medför att den effektiva konkurrensen på den gemensamma marknaden eller på en väsentlig del av den förhindras i betydande grad. Det att en koncentration konstateras olämplig för den gemensamma marknaden innebär att den inte kan genomföras. Om den redan har genomförts, kan kommissionen bestämma att den skall upphävas. I stället för att förbjuda en koncentration kan kommissionen ställa villkor för den. Beslut som kommissionen har gett i ärendet kan överklagas hos Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt, vars beslut vad gäller de juridiska frågorna i sin tur kan överklagas hos Europeiska gemenskapernas domstol.

Huvuddelen av de koncentrationer som har anmälts till kommissionen har i praktiken godkänts inom en månad från det koncentrationen anmäldes. I en del av dessa fall har villkor ställts för att koncentrationen skall kunna godkännas. Endast i ca sju procent av

de fall som har anmälts till kommissionen har kommissionen fattat beslut om att inleda fortsatta undersökningar och endast en liten del av de fusioner som har genomgått fortsatta undersökningar har förbjudits. Hittills har negativt beslut getts i sju fall.

I den nationella konkurrenslagstiftningen i 11 av Europeiska unionens 15 medlemsstater ingår bestämmelser om tillsynen över företagsförvärv. Dessutom har Norge och Island av länderna i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet bestämmelser om tillsynen över företagsförvärv. Av medlemsstaterna i Europeiska unionen har Finland, Holland, Danmark och Luxemburg ingen nationell tillsyn över företagsförvärv. I det holländska parlamentet har dock redan en revidering av konkurrenslagen godkänts, i vilken ingår bestämmelser om tillsynen över företagsförvärv. Lagen träder i kraft den 1 januari 1998.

Konkurrensmyndigheternas behörighet och beslutssystemen gällande konkurrensärenden avviker från varandra i Europeiska unionens medlemsländer. I Tyskland, Italien, Belgien och Grekland fattas beslut i ärenden som gäller företagsförvärv av en självständig konkurrensmyndighet. I Sverige fattar en självständig konkurrensmyndighet de beslut som innebär att förvärvet godkänns och förbudsbesluten fattas av en domstol. I Irland, Spanien, Portugal, Storbritannien och Frankrike avgörs ärenden som gäller företagsförvärv på ministerienivå. Dessutom kan ministern för ifrågasvarande förvaltningsområde i Tyskland och Grekland utgående från allmän fördel upphäva ett beslut som konkurrensmyndigheten har fattat. I Norge avgörs ärenden som gäller företagsförvärv av en självständig konkurrensmyndighet.

I den konkurrenslag som trädde i kraft år 1982 i Sverige ingick bestämmelser om tillsynen över företagsförvärv. Bestämmelserna reviderades i en ny konkurrenslag som trädde i kraft år 1993 och som utarbetades med Europeiska gemenskapens konkurrenslagstiftning som modell. Enligt den svenska konkurrenslagen skall ett företagsförvärv anmälas till den svenska konkurrensmyndigheten, Konkurrensverket, om de företag som deltar i arrangemanget tillsammans har en omsättning som överstiger fyra miljarder kronor och det företag som skall köpas har en omsättning på minst 100 miljoner kronor. Med företagsförvärv avses förvärv av företag som driver verksamhet i Sverige.

Som företagsförvärv räknas också förvärv av en rörelse samt fusion. Ett företagsförvärv kan förbjudas, om det skapar eller förstärker en dominerande ställning som väsentligt hämmar eller är ägnad att hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens på den svenska marknaden i dess helhet eller på en avsevärd del av den. Dessutom förutsätts att det ovan nämnda sker på ett sätt som är skadligt från allmän synpunkt. Om Konkurrensverket inte godkänner ett företagsförvärv, skall det väcka talan hos Stockholms tingsrätt, som beslutar om hurvida företagsförvärvet skall förbjudas eller inte. Ett beslut som Stockholms tingsrätt har fattat i ett ärende som gäller företagsförvärv kan överklagas hos marknadsdomstolen. Under den tid den nuvarande lagen har varit i kraft har Konkurrensverket i två fall väckt talan i Stockholms tingsrätt om förbud mot ett företagsförvärv. I det ena fallet förkastade tingsrätten talan och i det andra fallet avskrevs ärendet, eftersom Konkurrensverket och parterna i förvärvet kom överens om villkor för godkännandet av förvärvet.

Den norska konkurrenslagen (Konkurranseloven) innehåller bestämmelser om tillsynen över företagsförvärv. Den norska konkurrensmyndigheten, Konkurransetilsynet, kan ingripa i företagsförvärv som förorsakar eller förstärker en betydande begränsning av konkurrensen på ett sätt som strider mot syftena med konkurrenslagen. Innan Konkurransetilsynet ingriper i ett företagsförvärv skall det sträva efter att åstadkomma ett förhandlingsresultat med företagen. Konkurransetilsynets beslut kan överklagas hos förvaltningsministeriet. I Norge övervakas företagsförvärv på elmarknaden utöver genom den allmänna tillsyn över företagsförvärv som gäller alla branscher också genom specialbestämmelser som gäller elmarknaden. Särskilt tillstånd behövs för byggande av kraftverk, användning av vattenkraftresurser, produktion, överföring och distribution av samt handel med el. Efter företagsförvärv och fusioner måste koncessionerna förnyas. En ny koncession beviljas, om företagsarrangemangen genomförs på ett sätt som minskar bindningarna mellan monopolfunktioner och funktioner som konkurrensutsätts. För tillståndshavaren kan det ställas villkor, genom vilka det säkerställs att dylika bindningar inte uppkommer.

Förenade Staternas bestämmelser om tillsynen över företagsförvärv ingår i författning-

arna Clayton Act och Sherman Act. Enligt Clayton Act kan ett företagsförvärv anses olagligt, om det i väsentlig grad kan minska konkurrensen på marknaden eller om monopol kan uppkomma som en följd av det. Hart-Scott-Rodino Act innehåller bestämmelser om förfarandet för anmälan av företagsförvärv. Ett företagsförvärv som till sitt värde överskrider en viss tröskel skall anmälas till två myndigheter i förbundsstaten (The Antitrust Division of Department of Justice och Federal Trade Commission) som sinsemellan kommer överens om vem av dem som undersöker företagsförvärvet. Den undersökande myndigheten utreder företagsförvärvets laglighet och kan ställa villkor för förvärvet. Den kan emellertid inte förbjuda ett företagsförvärv eller bestämma att det skall hävas. Om en myndighet anser att ett företagsförvärv är olagligt, skall den väcka talan i domstolen i förbundsstaten, som kan förbjuda företagsförvärvet. Utöver den förhandstillsyn som gäller företagsförvärv kan också enskilda rättssubjekt väcka talan i förbundsstatens domstolar för att få företagsförvärv förbjudna eller väcka skadeståndstalan i anslutning till dessa. Även förbundsstatens myndighet (state attorneys general) kan väcka privaträttslig talan gällande ett företagsförvärv. Dessutom har en del delstater och vissa branscher egna specialbestämmelser om tillsynen över företagsförvärv.

Konkurrensbegränsningar med ringa betydelse

I artikel 85.1 i fördraget om Europeiska gemenskapen förbjuds avtal, beslut och samordnade förfaranden som begränsar konkurrensen. För att ett förbud skall vara tillämpligt förutsätts att effekten av en konkurrensbegränsning på handeln mellan medlemsstaterna är betydande. Kommissionen har publicerat ett meddelande som preciserar denna princip (meddelande om avtal av mindre betydelse, EGT 1970 C 84). Meddelandet har senast förnyats i oktober 1997. Enligt meddelandet anser kommissionen att företagens avtal inte är förbjudna enligt artikel 85.1, om avtalsprodukternas marknadsandel är högst 5 procent (horisontella avtal) eller högst 10 procent (vertikala avtal). Också sådana avtal som inte når upp till tröskelvärdena i fråga om marknadsandelar men som strider mot artikel 85.1 i fördraget kan förbjudas, om syftet med dem är att faststäl-

la priser eller tillverknings- eller försäljningskvoter eller att dela upp marknader eller inköpskällor. Även vertikala avtal som inte når upp till tröskelvärdena i fråga om marknadsandelar kan förbjudas när syftet med dessa avtal är att fastställa återförsäljningspriser eller bestämma om territoriellt skydd. I små och medelstora företags avtal ingrips i allmänhet inte, fastän de tröskelvärdena i fråga om marknadsandelar som har bestämts i meddelandet överskrids. Med små och medelstora företag avses företag vilkas omsättning inte överskrider 40 miljoner ecu eller vilkas balansomslutning inte överskrider 27 miljoner ecu och vilka har högst 250 anställda. Kommissionen följer meddelandet i sin egen praxis, men det binder inte Europeiska gemenskapernas domstol och begränsar inte de nationella domstolarnas behörighet.

En förutsättning för att kartellförbudet i den svenska konkurrenslagen skall tillämpas är att avsikten med eller följden av förfarandet är att konkurrensen på den svenska marknaden begränsas avsevärt. Enligt den regeringsproposition som gäller lagen skall samarbete i allmänhet inte anses begränsa konkurrensen avsevärt, om det är frågan om samarbete mellan små och medelstora företag och avtalsprodukternas marknadsandel på den relevanta marknaden är högst ca 10 procent. När det är frågan om små företag (omsättningen under 10 miljoner kronor) tillåts en något större marknadsandel än 10 procent utan att samarbetet omfattas av förbudsbestämmelsen.

I Norge kan konkurrensmyndigheten bevilja undantag från förbuden i konkurrenslagen bl.a. då begränsningen av konkurrensen kan anses av ringa betydelse.

Icke-ingripandebesked

Kommissionen kan enligt rådets förordning nr 17, första förordningen om tillämpning av fördragets artiklar 85 och 86 på ansökan bekräfta att kommissionen inte utgående från tillbudsstående uppgifter har skäl att vidta åtgärder med stöd av artikel 85.1 eller 86 i fördraget i fråga om ett visst avtal, beslut eller samordnat förfarande. En sådan bekräftelse av kommissionen kallas icke-ingripandebesked. Icke-ingripandebeskedet är kommissionens anmälan om att den, utgående från de uppgifter den har till sitt förhållande, inte anser att det anmälda förfarandet

strider mot Europeiska gemenskapens konkurrensregler. Icke-ingripandebeskedet kan återtogs, om förhållandena förändras eller nya faktorer kommer till kommissionens kännedom.

Enligt 20 § i den svenska konkurrenslagen får Konkurrensverket efter ansökan av ett företag bevilja ett icke-ingripandebesked i vilket det förklaras att det anmälda förfarandet inte strider mot förbuden i konkurrenslagen. Konkurrensverket kan också under vissa förutsättningar återkalla ett icke-ingripandebesked som det har gett. Beslut av Konkurrensverket som gäller givande och återkallande av icke-ingripandebesked kan överklagas hos Stockholms tingsrätt.

Skadestånd

Kommissionen kan inte ålägga näringsidkare som har brutit mot artikel 85.1 och 86 i fördraget att betala skadestånd till dem som har lidit skada av en konkurrensbegränsning. Europeiska gemenskapens konkurrensregler är dock direkt tillämpliga rätt i medlemsstaterna och enskilda rättssubjekt har rättigheter och skyldigheter utgående från dem. Av detta skäl har de nationella domstolarna i många medlemsstater i Europeiska unionen i sin rättspraxis ansett att den som har lidit skada av konkurrensbegränsningar som strider mot fördraget om Europeiska gemenskapen i en nationell domstol kan hänvisa till artikel 85.1 och 86 i fördraget och utgående från dem kräva ersättning för de skador denne har lidit.

I den svenska konkurrenslagen ingår specialbestämmelser om skadestånd. Enligt 33 § i konkurrenslagen skall ett företag som uppsåtligt eller av oaktsamhet överträder förbuden i lagen ersätta den skada som därigenom uppkommer för ett annat företag eller en avtalspart. Skadeståndstalan handläggs av allmän underrätt och talan kan också alltid väckas i Stockholms tingsrätt. Rätt till skadestånd har bara den som kan sägas omfattas av lagens skyddsintresse. Hit hör konkurrerande företag och företag som direkt berörs av det konkurrensbegränsande förfarandet. Också de som inte omfattas av lagens skyddsintresse men som träffat avtal med ett företag som begränsar konkurrensen, kan ha rätt till ersättning. Konsumenter som indirekt berörs av en konkurrensbegränsning har däremot inte rätt till skadestånd. Enligt den bestämmelse om skadestånd som ingår i kon-

kurrenslagen betalas ersättning för en ren förmögenhetsskada. Annars tillämpas skadeståndslagen och de allmänna skadeståndsrättsliga principerna.

1.3. Bedömning av nuläget

Allmänt

Konkurrensbegränsningslagen har till sina grunder visat sig vara fungerande och ändamålsenlig. De ändringar som gjordes när lagen reviderades år 1992, d.v.s. breddandet av förbudsprincipen och effektiviserandet av lagens sanktionssystem, har utgående från erfarenheterna av tillämpningen av lagen visat sig vara lyckade lösningar. Erfarenheterna av den nuvarande lagen är också i övrigt till största delen positiva. Utöver den ökande konkurrensen, som är en följd av medlemskapet i Europeiska unionen, har tillämpningen av den inhemska konkurrensbegränsningslagstiftningen gjort konkurrensförhållandena på den finska marknaden sundare. Vissa brister har dock visat sig i konkurrenslagstiftningen och de förutsätter att konkurrensbegränsningslagen revideras.

Tillsynen över företagsförvärv

Företagsförvärv är en av de metoder med hjälp av vilka företagen och de olika sektorerna inom ekonomin anpassar sig till föränderliga förhållanden på marknaden. Effekterna av ett företagsförvärv kan vara skadliga eller nyttiga för samhället. En koncentring av näringsstrukturen kan vara en naturlig följd av konkurrensprocessen, i och med att ineffektiva företag gallras bort från marknaden. Ifall en koncentring ger en företagsstorlek som ur branschens synvinkel är effektivare, kan ett företagsförvärv göra näringsverksamheten effektivare och företagen internationellt konkurrenskraftigare. Som en följd av den ökande internationella handeln och konkurrensen är en dylik strukturomvandling följaktligen nödvändig i många branscher. Det tredje skedet av den europeiska ekonomiska och monetära unionen, som planeras börja år 1999, kommer också att öka den utländska konkurrensen i många branscher. Dessutom skärps konkurrensen på exportindustrins huvudmarknadsområden när Europeiska unionens inre marknad blir mera fullständig. I detta läge accentueras behovet att specialisera sig, tryg-

ga tillräckliga resurser i fråga om forskning och produktutveckling och öka företagsstorleken. Att förvärva företag kan mången gång vara en metod att klara sig i den allt hårdare konkurrensen, och statsmakten har inte skäl att utgå ifrån att denna utveckling måste bromsas.

Koncentreringen kan emellertid också ha stora skadliga verkningar. En kraftig utveckling i koncentrerande riktning och en ökning av företagsstorleken kan förstärka något företags konkurrensställning på hemmamarknaden så att konkurrensen inte längre fungerar. Ett företagsförvärv kan leda till uppkomsten av en sådan dominerande ställning på marknaden som betydligt förhindrar konkurrensen och som inverkar skadligt på utvecklingen inom näringsgrenen. I och med koncentringen kan också hindren för inträde i branschen öka så att det inte längre lönar sig för nya företag att komma ut på marknaden. Om hindren för inträde i branschen är betydande, utgör en potentiell konkurrens ingen säkerhet för att konkurrensen fungerar. Det att tillräcklig konkurrens saknas på marknaden gör det möjligt att utöva ineffektiv verksamhet, vilket medför samhällsekonomiska förluster. En sådan prisstegring för någon produktionsfaktor som beror på koncentring försvagar den internationella konkurrenskraften för de företag som är beroende av produktionsfaktorn i fråga. I värsta fall kan nackdelarna av koncentringen ses i en hög prisnivå och i ett beteende som förhindrar effektiv verksamhet inom samhällsekonomin. Behovet av en nationell tillsyn över företagsförvärv framhävs särskilt på hemmamarknadsområdena. På en liten marknad som den finska kan också ett enskilt företagsförvärv minska konkurrensen i betydande grad. Den finska samhällsekonomin litenhet och vårt lands geografiska avstånd till marknaderna i Centraleuropa minskar redan i sig utländska företags inträde i branschen i större skala. På exportmarknadsområdena, där företagen möter internationell konkurrens, är behovet av nationell tillsyn mycket mindre.

Eftersom konkurrensverket i dagens läge inte har behörighet att ingripa i de företagsförvärv som anmäls till verket, har den anmälningsskyldighet i fråga om företagsförvärv som grundar sig på 11 § konkurrensbegränsningslagen i praktiken endast haft ringa, informativ betydelse. Också om gällande konkurrensbegränsningslag ger myndigheter-

na goda möjligheter att ingripa i det avtalsbaserade samarbete som begränsar konkurrensen mellan företagen och i missbruk av redan uppnådd dominerande ställning på marknaden, kan man utgående från konkurrensbegränsningslagen inte alls ingripa i skadlig koncentrerings på marknaden. Till exempel kartellsamarbete som begränsar konkurrensen förbjuds i lagen, men en koncentrerings av ägandet omfattas inte alls av tillsynen. Därför kan konkurrensmyndigheternas ingripande i kartellsamarbete alltid förhindras genom att avtalsarbetet ersätts med ägararrangemang. Konkurrenspolitiskt är det dock ohållbart att konkurrenstillsynen endast kan ingripa i ett avtalsbaserat samarbete som är av svagare och mera tillfällig art vad gäller dess bindningar, men inte alls i de skadligare företagsförvärven.

Aven beteendet hos ett företag som har dominerande ställning på marknaden kan redan i dagens läge övervakas med hjälp av förbudet mot missbruk av dominerande ställning på marknaden som ingår i 7 § konkurrensbegränsningslagen. Däremot omfattar konkurrenstillsynen inte alls sådan uppkomst eller förstärkning av en dominerande ställning på marknaden eller ens uppkomst av en monopolsituation som är en följd av ett företagsförvärf. Enbart genom övervakning i efterhand av missbruk av dominerande ställning på marknaden kan alla skadliga effekter av företagsförvärf som har lett till dominerande ställning inte undanröjas. Detta beror på att konkurrensverkningarna av ett företagsförvärf kan vara så kraftiga att det inte är möjligt att korrigera dem genom sådan övervakning av beteendet som sker i efterhand, eller på att övervakningen av beteendet inte är tillräcklig. Inte heller en prisstegring till följd av koncentrerings kan kontrolleras effektivt med missbruksövervakning enligt 7 § konkurrensbegränsningslagen. För att prissättning skall anses som missbruk av dominerande ställning på marknaden skall den vara uppenbart oskälig. Emellertid kan prisstegring som inte når upp till denna förbudströskel också vara skadlig för konsumenterna och samhällsekonomin. Avsaknaden av konkurrens kan också skada den dynamiska ekonomiska effektiviteten på ett sätt som inte omfattas av tillämpningsområdet för övervakningen av missbruk av dominerande ställning på marknaden enligt 7 § konkurrensbegränsningslagen.

Också om det inte finns någon nationell

övervakning av företagsförvärven i Finland, är inte alla finska företags företagsförvärf heller i dagens läge helt onåbara för konkurrenstillsynen. Detta beror på att bestämmelserna i koncentrationsförordningen också gäller finska företagsförvärf. För att koncentrationsförordningen skall tillämpas förutsätts emellertid att de tröskelvärden för omsättningen som krävs för att förordningen skall tillämpas överskrids. Till följd av att tröskelvärdena för omsättningen är så höga står emellertid nästan alla företagsförvärf som gjorts i Finland och även hela branscher i praktiken utanför tillämpningsområdet för koncentrationsförordningen. Utanför förordningens tillämpningsområde står också alltid s.k. nationella företagsförvärf, där över två tredjedelar av den omsättning som ackumulerats på gemenskapens område hos varje företag som deltar i företagsförvärfet ackumuleras i en och samma medlemsstat.

Aven om utgångspunkten är att koncentrationsförordningen tillämpas endast på koncentrationer med gemenskapsdimension har medlemsstaterna under vissa förutsättningar möjlighet att få också andra koncentrationer behandlade av kommissionen. Enligt artikel 22 (s.k. Dutch clause) i koncentrationsförordningen kan en medlemsstat be kommissionen undersöka ett sådant företagsförvärf som inte uppfyller de tröskelvärden för omsättningen som anges i förordningen men som skapar en sådan dominerande ställning vars följd är att effektiv konkurrens väsentligt förhindras inom medlemsstatens område. Finland lämnade in en sådan begäran i fallet med fusionen mellan Kesko Oy och Tuko Oy. Tillämpningen av artikel 22 i koncentrationsförordningen kan emellertid inte ersätta den nationella tillsynen över företagsförvärf, eftersom det för att artikel 22 i förordningen skall kunna tillämpas förutsätts att företagsförvärfet har verkningar på handeln mellan medlemsstaterna. Överföringsmöjligheten gäller därmed inte företagsförvärf som begränsar sig till enbart den finska hemmamarknaden. Dessutom innebär det, om fall med stöd av artikel 22 i koncentrationsförordningen överförs till kommissionen för undersökning, att ett ingrepp av exceptionell karaktär görs i efterhand i företagsförvärven. Företagen har följaktligen svårt att på förhand avgöra om ett företagsförvärf, utgående från artikel 22 i koncentrationsförordningen, kommer att tillställas kommissionen för undersökning eller inte. Eftersom under-

sökning enligt artikel 22 i koncentrationsförordningen är övervakning i efterhand, kan tillämpningen av den innebära att redan genomförda koncentrationer måste hävas. Dessutom innebär ett beslut om överföring att den konkurrensrättsliga bedömningen av ett företagsförvärv och det beslutsfattande som gäller detta inte längre omfattas av tillämpningsområdet för finsk nationell lagstiftning och de finska myndigheternas behörighet. Inte heller Europeiska unionens närhetsprincip eller subsidiaritetsprincip talar för att man bör förlita sig på artikel 22 i koncentrationsförordningen. Enligt subsidiaritetsprincipen bör gemenskapen agera endast så till vida och i den omfattningen som en viss verksamhet bättre kan genomföras på gemenskapsnivå än i medlemsstaterna.

Kommissionen kan i enlighet med artikel 9 i koncentrationsförordningen (s.k. German clause) överföra en koncentration som har anmälts till kommissionen för behandling hos de behöriga myndigheterna i medlemsstaten. Denna överföring är möjlig i fall där det är frågan om en sådan dominerande ställning av vilken följer att effektiv konkurrens förhindras på en separat marknad i medlemsstaten. Medlemsstatens konkurrensmyndigheter tillämpar sin egen nationella lagstiftning om företagsförvärv på det överförda fallet. Eftersom det i Finland inte finns någon nationell övervakning av företagsförvärv, kan kommissionen inte i enlighet med artikel 9 i koncentrationsförordningen överföra företagsförvärv som har anmälts till kommissionen och som gäller Finland till de finska myndigheterna för behandling.

Det förfarande för anmälning av företagsförvärv som grundar sig på 33 § elmarknadslagen har haft mycket ringa praktisk betydelse, eftersom konkurrensverket inte heller har haft befogenheter att ingripa i de förvärv som har anmälts till verket på basis av elmarknadslagen.

Åren 1995—1997 genomfördes en liberalisering av elmarknaden, med vilken avsikten var att säkerställa en effektiv verksamhet på elmarknaden och undanröja hindren för konkurrens i de funktioner där detta är möjligt. Genom att öppna elnäten för utomstående parter möjliggjorde elmarknadslagen konkurrens inom elproduktionen och den partiförsäljning, minutförsäljning och utrikeshandel som sammanhänger med den. Däremot är elöverföringen, inklusive överföringen via distributionsnätet, ett naturligt monopol och

det är inte tekniskt möjligt att åstadkomma konkurrens inom den.

På elmarknaden har det kunnat ses en sådan utveckling där elproducenterna integrerar sig vertikalt genom att köpa upp bolag som utövar distributionsnätsverksamhet och minutförsäljning. Den vertikala integrationen mellan en elproducent och ett bolag som utövar minutförsäljning samt distribution av el kan förorsaka konkurrensproblem på elmarknaden i synnerhet av den orsaken att, framför allt till följd av de fördelar som produktion i stor skala ger, produktionen av och partimarknaden för el är mycket koncentrerade och stora parter har en betydande styrka på marknaden. Den vertikala integrationen kan minska distributionskanalerna också för nya, potentiella producenter och därmed betydligt försämra deras möjligheter att komma in i branschen. Samtidigt minskar koncentrationen av parti- och minutmarknaderna slutanvändarnas möjligheter att dra nytta av konkurrensutsättandet. I synnerhet de vanliga elförbrukarna, d.v.s. hushållen och många småföretag, är ofta i praktiken bundna vid den lokala eldistributören och därmed också vid en partiförsäljare som är integrerad med distributören.

Om minutförsäljarna efter integreringen endast säljer el som har producerats av ägarbolaget, minskar inom elförsäljningen den andel av elhandeln som sker via marknaden. En marknad utan djup blir utsatt för prisfluktuationer som beror på naturliga efterfråge- och utbudsfaktorer samt på begränsningen av konkurrensen. Om en elproducent förvärvar en minutförsäljare som äger ett distributionsnät, integreras producenten inte enbart i minutförsäljningen utan också i distributionsnätsverksamheten, som har ställning av ett naturligt monopol. Eftersom en konkurrerande parti- eller minutförsäljare av el måste använda sig av ett elnät som ägs av konkurrenten för att leverera el till sina kunder, kan prissättning och korssubventionering av överföringen härvid bli ett problem med tanke på konkurrensen.

I allmänhet anses horisontella företagsförvärv mera skadliga än vertikala. På elmarknaden är de vertikala företagsförvärven dock förbundna med speciella problem. Företagsförvärv som gäller företag på elmarknaden måste följaktligen bedömas på i någon mån andra grunder än övriga förvärv som omfattas av bestämmelserna om tillsyn över företagsförvärv. Av denna orsak behövs ut-

över den allmänna tillsynen över företagsförvärv också speciella bestämmelser för att de skadliga effekterna av den vertikala integrationen på elmarknaden skall kunna förhindras.

Konkurrensbegränsningar med ringa betydelse

Enligt gällande konkurrenslagstiftning är konkurrensverket skyldigt att vidta åtgärder när det anser att brott har begåtts mot förbudsbestämmelserna i lagen eller upptäcker att en konkurrensbegränsning har sådana skadliga verkningar som avses i lagen. För tryggande av en sund och fungerande ekonomisk konkurrens förutsätts dock att myndigheternas resurser i första hand kan inriktas på att utreda betydande konkurrensbegränsningar. Med anledning av detta borde konkurrensverket kunna lämna sådana misstänkta konkurrensbegränsningar obehandlade som har endast ringa betydelse för den ekonomiska konkurrensen.

Icke-ingripandebesked

I den nuvarande finska konkurrensbegränsningslagen finns ingen bestämmelse enligt vilken näringsidkarna skulle ha rätt att på förhand få konkurrensmyndighetens ställningstagande till frågan om deras förfarande uppfyller rekvisiten för en förbjuden konkurrensbegränsning enligt lagen. Näringsidkarna och deras organisationer har i olika sammanhang påtalat att näringsidkarna trots allt har ett behov att på förhand få konkurrensmyndighetens bekräftelse på om ett förfarande strider mot förbuden i konkurrensbegränsningslagen eller inte (icke-ingripandebesked). Ett ställningstagande på förhand av myndigheten har ansetts vara av stor betydelse med tanke på näringsidkarnas rättskydd, verksamhetsbetingelser och möjligheter att trygga sina investeringar. Saken är viktig med tanke på näringsidkarnas rättskydd framför allt till följd av den risk för böter som sammanhänger med de förbjudna konkurrensbegränsningarna. Även i den utvärdering av konkurrensverkets verksamhet som handels- och industriministeriet lät göra år 1995 föreslogs det att icke-ingripandebesked skulle tas i bruk.

Skadestånd

Skadeståndslagen (412/1974) tillämpas sekundärt enligt lagens 1 kap. 1 §. Ifall annat inte bestäms i skadeståndslagen eller i någon annan lag, gäller lagen inte skadeståndsansvar som grundar sig på avtal eller om vilket har bestämts i någon annan lag. Eftersom det inte finns någon specialbestämmelse om skadestånd i konkurrensbegränsningslagen, är utgångspunkten den att ställningen för den som har lidit skada av en konkurrensbegränsning beror på om han står i avtalsförhållande till den som orsakade skadan eller inte. Om det finns ett avtalsförhållande mellan den som gjort sig skyldig till en konkurrensbegränsning och föremålet för konkurrensbegränsningen, fastställs rätten till ersättning enligt avtalsrättsliga principer. Den som har lidit skada av en konkurrensbegränsning och som inte står i ett avtalsförhållande har rätt till skadestånd utgående från skadeståndslagen. Medan det är regel att en ekonomisk skada ersätts i ett avtalsförhållande, är utgångspunkten för skadestånd enligt skadeståndslagen, som alltså skall tillämpas på en part som inte har ett avtalsförhållande, den att endast person- och föremålsskada ersätts. Ekonomisk skada ersätts endast i de undantagsfall om vilka bestäms i skadeståndslagen. De näringsidkare som lider skada av en konkurrensbegränsning kan, beroende på om det existerar ett avtalsförhållande eller inte, sinsemellan råka i ojämlig ställning, eftersom den skada som vanligtvis åsamkas av konkurrensbegränsningar i allmänhet är just av ekonomisk art.

Specialmyndigheternas behörighet

Finansinspektionens roll vid konkurrenstillsynen har främst varit att utbyta information, ge utlåtanden och rent allmänt att tillgodose behovet av ett fungerande samarbete med konkurrensmyndigheterna för att finansinspektionens marknadskännedom skall kunna utnyttjas vid konkurrenstillsynen. Denna uppgift blir skött redan via allmänt myndighetssamarbete. Även en finansinspektionsarbetsgrupp, som gav sin promemoria till finansministeriet den 13 december 1996, har föreslagit att finansinspektionens parallella rätt att komma med framställningar skall slopas och att kreditinstitutslagens

11 kap., som gäller tryggnad av konkurrens, skall upphävas. Dock har det ansetts motiverat att bibehålla den framställningsrätt som social- och hälsovårdsministeriet har och som är parallell med konkurrensverkets framställningsrätt.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

2.1. Mål och medel

Syftet med förslagen är att å ena sidan effektivisera konkurrenslagstiftningen och att å andra sidan förbättra näringsidkarnas rättsskydd. Avsikten med de föreslagna bestämmelserna är att komplettera konkurrensbegränsningslagens metodurval, att korrigera bristerna i lagen samt att göra lagens systematik och bestämmelser klarare.

Vid ingången av nästa år har 12 av Europeiska unionens nuvarande 15 medlemsländer lagstiftning som gör det möjligt att förbjuda företagsförvärv. Utöver Finland saknar då endast Danmark och Luxemburg sådana bestämmelser. Tillsynen över företagsförvärv är följaktligen en väsentlig del av det konkurrensrättsliga metodurvalet och i synnerhet av den konkurrenslagstiftning som bygger på förbudsprincipen, och den kompletterar tillsynen i fråga om de kartellförbud och det förbud mot missbruk av dominerande ställning vilka gäller övervakningen av företagets beteenden. Med hjälp av tillsynen över företagsförvärv kan ingrepp göras i en koncentring som inverkar skadligt på verksamheten på marknaden. Övervakningen gör det möjligt att i särskilt skadliga fall förbjuda en marknadsstruktur som hindrar en fungerande konkurrens eller uppkomsten av dominerande ställning på marknaden. De bestämmelser som skall tas in i konkurrensbegränsningslagen möjliggör också att inhemska företagsförvärv kan undersökas i Finland och att undersökningen sker enligt finsk lagstiftning. För att tillsynen över företagsförvärv skall uppnå de mål som har ställts för den bör tolkningen av bestämmelserna vara flexibel. Eftersom en koncentring ofta samtidigt har både positiva och negativa verkningar, är målet att de skadliga verkningarna av koncentrationerna skall undanröjas i samarbete med de näringsidkare som deltar i företagsförvärvet. Ett slutligt förbud mot ett företagsförvärv kommer i fråga endast i sådana fall där företagsförvär-

vets skadliga verkningar på konkurrensen är så stora att det med tanke på tryggnaden av konkurrensen inte kan anses tillräckligt att ställa villkor.

Syftet med den bestämmelse om företagsförvärv på elmarknaden som kompletterar den allmänna tillsynen över företagsförvärv är att förhindra att företagskoncentrationer som begränsar konkurrensen och ökar den vertikala integrationen uppkommer.

Det föreslås att i konkurrensbegränsningslagen skall bestämmas att konkurrensverket kan låta bli att vidta åtgärder enligt konkurrensbegränsningslagen när den misstänkta konkurrensbegränsningen är av ringa betydelse. Syftet med förslaget är att trygga en effektiv konkurrenstillsyn på så sätt att konkurrensmyndigheternas resurser inriktas på att utreda betydande konkurrensbegränsningar.

Avsikten med bestämmelserna om icke-ingripandebesked och immunitet mot påföljdsavgift är att förbättra näringsidkarnas rättsskydd. Eftersom betydande rättsskyddsfrågor ur näringsidkarnas synvinkel sammanhänger med tillämpningen av konkurrensbegränsningslagen, är det ofta viktigt för företagen att de på förhand får kännedom om konkurrensmyndighetens ställningstagande till det planerade arrangemanget. På detta sätt kan t.ex. de investeringar som är förknippade med arrangemanget tryggas bättre än tidigare. Till följd av bestämmelsen om immunitet mot påföljdsavgift kan den som ansöker om dispens eller om ett icke-ingripandebesked utan risk för en påföljdsavgift inleda det förfarande som han anmäler i sin ansökan sedan han har lämnat in den.

Målet med den bestämmelse om skadestånd som ingår i förslaget är att de näringsidkare som lider skada till följd av en konkurrensbegränsning skall ställas i jämlik ställning sinsemellan oberoende av om det finns ett avtalsförhållande eller inte mellan den som lider skada och den som förorsakar den. Avsikten är att klagöra ersättandet av en förmögenhetsskada som förorsakats genom en konkurrensbegränsning särskilt i de fall där det inte finns ett avtalsförhållande mellan den som förorsakat en skada och den näringsidkare som lidit av den.

Avsikten med slopadet av finansinspektionens sekundära rätt att göra framställningar och med upphävandet av bestämmelserna om konkurrenstillsyn i kreditinstitutslagen är att konkurrenstillsynen över kreditinstituten i

sin helhet skall omfattas av de allmänna bestämmelserna om konkurrenstillsyn. Finansinspektionens specialakunskap utnyttjas i fortsättningen via normalt myndighetssamarbete. Genom ändringen eftersträvas att myndighetsverksamhetens struktur i konkurrenstillsynen över kreditinstituten skall bli klarare.

2.2. De viktigaste förslagen

Tillsynen över företagsförvärv

Det föreslås att bestämmelser om tillsynen över företagsförvärv skall fogas till lagen om konkurrensbegränsningar. Enligt förslaget tillämpas bestämmelserna på de företagsförvärv som fastställs närmare i lagen och där den sammanräknade omsättningen för parterna i företagsförvärvet överstiger 2 miljarder mark och där omsättningen för minst två av parterna i förvärvet överstiger 150 miljoner mark. Till köparens omsättning räknas omsättningen hos alla sammanslutningar som omfattas av samma bestämmande inflytande. Däremot anses som omsättning för det företag som köps omsättningen för det företag som är föremål för förvärvet. Det föreslås att i lagen skall bestämmas att konkurrensrådet på framställning av konkurrensverket kan förbjuda ett företagsförvärv där följden blir att en sådan dominerande ställning på marknaden uppkommer eller förstärks som i betydande grad förhindrar konkurrensen på den finska marknaden eller på en väsentlig del av den. Om de skadliga verkningarna av ett företagsförvärv kan undvikas genom att villkor ställs för genomförandet av ett företagsförvärv, skall konkurrensverket i stället för att göra en framställning förhandla och bestämma dylika villkor som skall följas. De skadliga effekterna av en koncentring kommer man i första hand att försöka undanröja genom att ställa villkor. Ett företagsförvärv förbjuds endast i det fall att villkoren inte räcker till för att trygga upprätthållandet av konkurrensen på den finska marknaden. Dessutom föreslås det att i lagen skall tas in en sådan specialbestämmelse om företagsförvärv på elmarknaden, enligt vilken ett sådant företagsförvärv på elmarknaden kan förbjudas som ger som resultat en andel på över 25 procent av distributionsnätverksamheten i hela landet.

Enligt propositionen skall ett företagsförvärv anmälas till konkurrensverket inom en

vecka från företagsförvärvet. Konkurrensverket undersöker utan dröjsmål den anmälan som inkommit och meddelar senast inom en månad om det är skäl att närmare undersöka företagsförvärvet. Företagsförvärvet får inte genomföras eller verkställas medan undersökningsförfarandet pågår, om inte verkställandet tillåts särskilt. I lagen finns sanktioner för det fall att anmälningsskyldigheten inte uppfylls och förbudet mot verkställande av förvärvet bryts. Konkurrensverkets framställning om att ett företagsförvärv skall förbjudas skall göras inom tre månader från den tidpunkt då konkurrensverket fattade beslut om att inleda fortsatt utredning. Konkurrensrådet bör meddela sitt beslut i ett ärende, där konkurrensverket har framställt att ett företagsförvärv skall förbjudas, inom tre månader från det framställningen gjordes. Om konkurrensverket eller konkurrensrådet inte meddelar sitt beslut inom utsatt tid, anses företagsförvärvet ha blivit godkänt. De villkor som konkurrensverket har ställt kan överklagas hos konkurrensrådet. De beslut som konkurrensrådet har meddelat i ärenden som gäller företagsförvärv kan överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

Den i konkurrensbegränsningslagen avsedda tillsynen över företagsförvärv, så som den föreslås i propositionen, gäller alla branscher och därmed omfattar den också direkt med stöd av lagen företagsförvärv inom bank- och försäkringssektorn. De bestämmelser som gäller tillsynen över företagsförvärv inverkar inte på giltigheten för de bestämmelser som gäller förvärv av aktier eller garantiandelar i kreditinstitut och försäkringsbolag. Finansinspektionen och social- och hälsovårdsministeriet behåller den behörighet om vilken bestäms i speciallagar. När social- och hälsovårdsministeriet med stöd av bestämmelserna om försäkrings- och pensionanstalter behandlar ett ärende på vilket också tillämpas konkurrensbegränsningslagens bestämmelser om tillsynen över företagsförvärv bör ministeriet begära utlåtande av konkurrensverket om ärendets konkurrenspolitiska aspekter.

Konkurrensbegränsningar av ringa betydelse

Det föreslås att 12 § konkurrensbegränsningslagen skall ändras så att av bestämmelsen uttryckligen framgår konkurrensverkets skyldighet att vidta åtgärder både när det är fråga om skadliga konkurrensbegränsningar

enligt 9 § konkurrensbegränsningslagen och förbjudna konkurrensbegränsningar som avses i lagens 4—7 §. Konkurrensverket kan emellertid låta bli att vidta åtgärder när en konkurrensbegränsning endast har ringa inverkan på den ekonomiska konkurrensen. I konkurrensverkets beslut att inte vidta åtgärder till följd av en konkurrensbegränsningsringa betydelse kan ändring sökas hos konkurrensrådet.

Icke-ingripandebesked och immunitet mot påföljdsavgift

Det föreslås att i konkurrensbegränsningslagen skall tas in en bestämmelse om icke-ingripandebesked, enligt vilken konkurrensverket på ansökan av en näringsidkare kan meddela ett beslut om huruvida det arrangemang som anmäls i ansökan omfattas av tillämpningsområdet för förbuden i lagens 4—6 § eller inte. Bestämmelsen om icke-ingripandebesked gäller inte de konkurrensbegränsningar som avses i 7 och 9 §. Beslutet meddelas utgående från de uppgifter som näringsidkaren har gett och icke-ingripandebeskedets rättsverkningar beror på hur riktiga de givna uppgifterna är. Om icke-ingripandebesked kan ansökas samtidigt med ansökan om dispens. Konkurrensrådet kan på framställning av konkurrensverket återkalla ett icke-ingripandebesked, om omständigheterna har förändrats, felaktiga uppgifter har getts eller lagens tillämpningspraxis har ändrats väsentligt. Den som ansöker om icke-ingripandebesked har rätt att hos konkurrensrådet söka ändring i konkurrensverkets beslut i ärendet.

Det föreslås att i konkurrensbegränsningslagen också skall tas in en bestämmelse om immunitet mot påföljdsavgift, enligt vilken en påföljdsavgift inte kan fastställas för en konkurrensbegränsning för vilken dispens eller icke-ingripandebesked har sökts. Detta förutsätter emellertid att begränsningen har inletts först sedan ansökan har lämnats in.

Skadestånd

Det föreslås att i konkurrensbegränsningslagen också skall tas in en bestämmelse om skadestånd, enligt vilken en näringsidkare som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot lagen om konkurrensbegränsningar eller bestämmelser som meddelats med stöd av den är skyldig att ersätta den skada han har

försakat en annan näringsidkare. Bestämmelsen gäller ersättning för en skada som försakats av en konkurrensbegränsning, och bestämmelsen gäller skador såväl i som utanför ett avtalsförhållande.

Specialmyndigheternas behörighet

Eftersom finansinspektionens konkurrenstillsynsuppgifter kan skötas genom normalt myndighetssamarbete, föreslås det att finansinspektionens parallella rätt att göra framställning skall slopas och att kreditinstitutslagens 11 kap. som gäller tryggnade av konkurrens skall upphävas.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

Med tanke på den samhällsekonomiska nyttan som helhet är verkningarna av tillsynen över företagsförvärv positiva. Tillsynen över företagsförvärv möjliggör ingripande i företagsförvärv som är skadliga för marknaden. Med hjälp av tillsynen över företagsförvärv kan sådan skadlig koncentration av marknaden förhindras som leder till att prisnivån stiger och konsumenternas välbefinnande sjunker. Dessutom kan man genom tillsynen försäkra sig om att nya företag har möjligheter att komma in i branschen samt att förutsättningarna för en fungerande konkurrens bibehålls på marknaden.

Propositionen har också ekonomiska verkningar som direkt gäller näringslivet. Företagen åsamkas kostnader av beredningen av de anmälningar som gäller tillsynen över företagsförvärven och av att ett planerat företagsförvärv måste skjutas upp. För att dessa kostnader skall vara så små som möjligt, har det föreslagits att det skall föreskrivas att behandlingstiderna för företagsförvärv skall vara korta. Å andra sidan gör klara nationella bestämmelser om tillsynen över företagsförvärv det möjligt för företagen att bättre än i dagens läge på förhand kunna bedöma om ett planerat företagsförvärv omfattas av tillsynen och enligt vilka bestämmelser förvärvet kommer att bedömas. Med hjälp av den nationella tillsynen över företagsförvärv kan det också säkerställas att ärenden som gäller företagsförvärv behandlas av de finska konkurrensmyndigheterna eller en finsk domstol, vilket är förmånligare för företagen än om företagsförvärven i enlighet med arti-

kel 22 i koncentrationsförordningen överförs till Europeiska gemenskapernas kommission för undersökning.

Införandet av en bestämmelse som gäller icke-ingripandebesked har positiva ekonomiska verkningar ur näringsidkarnas synvinkel. I icke-ingripandebeskedet får näringsidkarna på förhand konkurrensmyndighetens ställningstagande till de arrangemang som är under planering, vilket för sin del tryggar de investeringar som behövs för dessa arrangemang. Det uppskattas att ca 50 ansökningar om icke-ingripandebesked kommer att lämnas in årligen. Ansökningarna om icke-ingripandebesked och undantag skall enligt vad som bestäms vara avgiftsbelagda. De inkomster som staten får av dispensärenden och icke-ingripandebesked är dock inte betydande med tanke på statsekonomi och det är svårt att på förhand bedöma deras exakta belopp.

Verkställandet av bestämmelserna om tillsynen över företagsförvärv och om icke-ingripandebesked ökar antalet ärenden som kommer till behandling hos konkurrensmyndigheterna. Med de föreslagna tröskelvärdena för omsättningen bedöms det att konkurrensverket årligen kommer att få 25—40 företagsförvärv för behandling. De ärenden som gäller företagsförvärv avviker betydligt från andra ärenden som behandlas vid konkurrensverket och utgående från internationella erfarenheter vet man att det är krävande och arbetsdrygt att utreda dem. Dessutom har det föreslagits att relativt korta tider i förhållande till ärendenas art och omfattning skall fastställas för behandlingen av anmälningar om företagsförvärv. Konkurrensverkets möjlighet att inte ingripa i konkurrensbegränsningar av ringa betydelse kan å andra sidan minska den arbetsinsats som behövs för behandlingen av konkurrensbegränsningar. Avsikten är emellertid att de resurser som frigörs från behandlingen av konkurrensbegränsningar med ringa betydelse skall inriktas på behandlingen av konkurrensbegränsningar som har större samhällsekonomisk betydelse. Som helhet förutsätter de föreslagna ändringarna att konkurrensverkets och konkurrensrådets resurser utökas.

Vid utgången av år 1996 arbetade 54 tjänstemän vid konkurrensverket. Den betydande ökning av uppgifterna som de föreslagna ändringarna medför kan inte skötas med konkurrensverkets nuvarande personal. Som en följd av propositionen behövs nya

personalresurser motsvarande ca 10 årsverken vid ämbetsverket för behandlingen av företagsförvärvsfallen och ansökningarna om icke-ingripandebesked. I sin helhet förutsätter de föreslagna ändringarna en ökning på ca 4 miljoner mark i konkurrensverkets budget.

Den föreslagna breddningen av metodurvalet ökar också antalet fall som skall behandlas i konkurrensrådet. För närvarande har konkurrensrådet en tjänst som generalsekreterare och dessutom är en annan sekreterare med visstidsanställning föredragande i rådet. Konkurrensrådets ordförande och medlemmar har uppdraget som bisyssla. De direkta verkningarna av förslagen till ändring av konkurrensbegränsningslagen medför att konkurrensrådets sekretariat behöver två nya tjänster utöver de nuvarande resurserna. Detta förutsätter en ökning på ca 600.000 mark i konkurrensrådets verksamhetsutgifter. Dessutom börjar regeringen separat utreda konkurrensrådets ställning och möjligheterna att utveckla rådet till en specialdomstol.

3.2. Verknningar på organisation och personal

Enligt propositionen skall de företagsförvärv som omfattas av företagsförvärvsbestämmelserna anmälas till konkurrensverket. Konkurrensverket undersöker företagsförvärvens verkningar på konkurrensen. Om konkurrensverket anser att företagsförvärvet inte har några skadliga verkningar med tanke på konkurrensen kan det godkänna förvärvet. Å andra sidan, om förvärvet får som följd att en sådan dominerande ställning uppkommer på den finska marknaden som i betydande grad förhindrar konkurrensen på marknaden eller på en väsentlig del av den, bör konkurrensverket till konkurrensrådet göra en framställning om att förvärvet skall förbjudas. Om hindren för konkurrensen kan undvikas genom att villkor ställs för genomförandet av företagsförvärvet, skall konkurrensverket i stället för att göra en framställning förhandla och bestämma om dylika villkor som skall följas. Besvär kan anföras hos konkurrensrådet över de villkor som konkurrensverket har ställt. Över de beslut som konkurrensrådet har meddelat i ärenden som gäller företagsförvärv anföras besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Finansinspektionen och social- och hälsovårdsministeriet bibehåller den behörighet om vilken bestäms i special-

lagar. När social- och hälsovårdsministeriet med stöd av bestämmelserna om försäkrings- och pensionsanstalter behandlar ett ärende på vilket också tillämpas bestämmelserna om tillsynen över företagsförvärv enligt konkurrensbegränsningslagen, bör ministeriet begära utlåtande av konkurrensverket om ärendets konkurrenspolitiska aspekter.

I konkurrensbegränsningslagen slopas finansinspektionens parallella rätt med konkurrensverket att göra framställningar, enligt vilken finansinspektionen också har kunnat föra konkurrensbegränsningar på sitt övervakningsområde till konkurrensrådet för behandling. Finansinspektionens specialsakkunskap utnyttjas i fortsättningen genom normalt myndighetssamarbete. Som en följd av ändringen förenhetligas tillsynen över konkurrensen i banksektorn med tillsynen över andra sektorer.

4. Beredningen av propositionen

4.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial

Propositionen har beretts av en arbetsgrupp som handels- och industriministeriet tillsatte den 13 december 1995. Utgångspunkt för arbetsgruppens arbete har varit den nuvarande regeringens regeringsprogram, de behov av en revidering av konkurrensbegränsningslagen som kom fram vid den utvärdering av konkurrensverkets verksamhet som handels- och industriministeriet lät utföra år 1995 och erfarenheterna av den nuvarande lagstiftningen. (Revidering av konkurrenslagstiftningen — tillsynen över företagsförvärv och behörighetsfrågor, handels- och industriministeriets arbetsgrupps- och kommissionsrapporter 3/1997).

Hur nödvändig lagstiftning om vertikal integration på elmarknaden är har utretts av en arbetsgrupp för en vertikal integration på elmarknaden som handels- och industriministeriet tillsatte den 14 juni 1996 (handels- och industriministeriets arbetsgrupps- och kommissionsrapporter 11/1997).

4.2. Remissutlåtanden

Utlåtanden över det betänkande som arbetsgruppen för en revidering av konkurrenslagstiftningen har avlåtit har getts av utrikesministeriet, justitieministeriet, finansministeriet, inrikesministeriet, social-

och hälsovårdsministeriet, trafikministeriet, högsta förvaltningsdomstolen, konkurrensverket, konkurrensrådet, konsumentombudsmannen, konsumentverket, finansinspektionen, elmarknadscentralen, Statsgaranticentralen, Akava rf, Finlands livsmedelsindustri, Helsingfors Fondbörs Ab, Handelsns Centralförbund rf, Centralhandelskammaren, Koneyrittäjien liitto ry, Kuluttajat-Konsumenterna ry, Handelsbranschens fackförbund rf, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Finlands Advokatförbund rf, Finlands Konsumentförbund, Finlands Kommunförbund, Finlands Juristförbund, Bankföreningen i Finland, Finska Försäkringsbolagens Centralförbund rf, Företagarna i Finland rf, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf, länsstyrelsen i Nylands län, länsstyrelsen i Kuopio län, länsstyrelsen i Kymene län, länsstyrelsen i Norra Karelen län, länsstyrelsen i Vasa län, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund och Skogsindustrin rf. Utlåtanden över det betänkande som arbetsgruppen för en vertikal integration på elmarknaden har avlåtit har getts av justitieministeriet, elmarknadscentralen, konkurrensverket, konsumentombudsmannen, Finlands Kommunförbund, Finska elenergiförbundet rf, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund, Företagarna i Finland, centralhandelskammaren, Finska Stamnät Ab, Energibranschernas fackförbund rf, Imatran Voima Oy, Vattenfall Oy, Pohjolan Voima Oy, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Elbranschernas fackförbund, Kommunsektorns fackförbund KAT rf, Teknisten liitto ry, handels- och industriministeriets industriavdelning, Ahlström Energi Ab, VTT Energi, Kymppivoima Oy, Teollisuuden sähkömyynti Oy, de grönas riksdagsgrupp och Kouvola seudun sähkö Oy.

Remissinstanserna har huvudsakligen förhållit sig positivt till förslagen från arbetsgruppen för en revidering av konkurrenslagstiftningen. Vissa detaljer i arbetsgruppens förslag har remissinstanserna emellertid haft olika synpunkter på, t.ex. kompetensfördelningen mellan konkurrensmyndigheterna. Huvuddelen av remissinstanserna förhåller sig positivt till förslagen om tillsynen över företagsförvärv, förslagen om konkurrensbegränsningar med ringa betydelse, icke-ingripandebesked, immunitet mot påföljdsavgift och skadestånd. Flera remissinstanser har

fäst uppmärksamhet vid att omsättningens tröskelvärdet för tillsynen över företagsförvärv bör vara på en lämplig nivå.

De aspekter som remissinstanserna har tagit upp har i mån av möjlighet beaktats när propositionen har getts sin slutliga form.

5. Andra omständigheter som har inverkat på propositionens innehåll

Till riksdagen har separat getts en proposition med förslag till revidering av

stadgandena om brott mot rättskipning, myndigheter och allmän ordning samt om sexualbrott (RP 6/1997 rd) i vilken ingår ett förslag till lag om ändring av 27 § lagen om konkurrensbegränsningar. Den nämnda propositionen kan behandlas och den föreslagna ändringen av lagen träda i kraft oberoende av denna proposition.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Lag om konkurrensbegränsningar

8 §. Det föreslås att 4 mom. skall upphävas. En bestämmelse som motsvarar det föreslås bli intagen i 16 §.

9 §. Paragrafen föreslås bli ändrad så att punkterna 1 och 4 i den förteckning över exempel som ingår i paragrafen skall strykas och att det uttryckligen skall nämnas att paragrafen gäller andra konkurrensbegränsningar än de som har förbjudits i 4—7 §. Enligt paragrafen anses en konkurrensbegränsning som inte är förbjuden enligt 4—7 § ha skadliga verkningar, om den på ett sätt som är oacceptabelt för en sund och fungerande ekonomisk konkurrens hämmar eller är ägnad att hämma effektiviteten inom näringslivet eller om den hindrar eller försvårar någon annans näringsutövning.

Förslaget innebär inte att den nuvarande praxisen vid tillämpning av bestämmelserna om sådana skadliga konkurrensbegränsningar som avses i 9 § ändras utan endast att bestämmelserna om skadliga konkurrensbegränsningar görs klarare. Punkterna 1 och 4 i 9 § i den gällande lagen har blivit överflödiga, eftersom bedömningen av de verkningar som nämns i punkt 1 redan ingår i den effektivitetsbedömning som ingår i nuvarande punkt 2 och eftersom punkt 4 i praktiken förlorat sin betydelse i och med att Finland har anslutit sig till Europeiska unionen. Punkterna 2 och 3 i den förteckning som ingår i 9 § i den gällande lagen skall allt-

jämst gälla och den bedömning rörande hämmad effektivitet eller hindrande eller försvårande av någon annans näringsutövning vilken görs utgående från de nämnda punkterna skall kvarstå i enlighet med den nuvarande lagen och praxisen vid dess tillämpning.

Kap. 3 a. Tillsyn över företagsförvärv

Det föreslås att ett nytt 3 a kap. som handlar om tillsyn över företagsförvärv tas in i lagen. Det föreslås att den nuvarande lagens 11 § som handlar om anmälningsskyldighet vid företagsförvärv skall bli ändrad. En definition på företagsförvärv ingår i den föreslagna 11 §. I den föreslagna 11 a § ingår bestämmelser om gränserna för företagsomsättning vid sådana företagsförvärv som skall omfattas av bestämmelserna om tillsyn över företagsförvärv och om andra begränsningar beträffande tillämpningsområdet. Enligt förslaget skall bestämmelser om hur omsättningen skall räknas införas i 11 b §, bestämmelser om anmälan om företagsförvärv i 11 c § och bestämmelser om förbud mot företagsförvärv i 11 d §. I 11 e § ingår bestämmelser om handläggning av anmälningar om företagsförvärv vid konkurrensverket och i 11 f § bestämmelser om förbud mot att fullfölja förvärvet. Enligt förslaget skall 11 g § innehålla bestämmelser om en påföljdsavgift för brott mot anmälningsskyldighet eller förbud mot att fullfölja förvärvet. Det föreslås att 11 h § skall innehålla bestämmelser om behandling av ärenden rörande företagsförvärv i konkurrensrådet och

11 i § bestämmelser om de undantagsfall i vilka ett redan avgjort ärende kan tas upp till ny prövning.

11 §. Bestämmelserna om tillsyn över företagsförvärv skall, oavsett vilken bolagsform affärsverksamheten bedrivs i, tillämpas på samtliga fall av företagsförvärv som avses i 11 § och som enligt 11 a § hör till bestämmelsernas tillämpningsområde. Också den näringsverksamhet som bedrivs av offentliga samfund omfattas av tillämpningsområdet för de bestämmelser som rör tillsyn över företagsförvärv. Bestämmelserna om tillsyn över företagsförvärv tillämpas dock inte till den del det gäller ett offentligt samfunds myndighetsutövning. Regleringen omfattar samtliga näringsgrenar. Tillämpningsområdet för bestämmelserna om företagsförvärv omfattar sådana strukturella arrangemang som syftar till överföring av bestämmanderätten eller överlåtelse av parternas affärsverksamhet. Däremot skall de avtals- och samarbetsarrangemang som reglerar endast näringsidkarnas beteende på marknaden bedömas också i fortsättningen utgående från bestämmelserna i 4—7 och 9 §. Bestämmelserna om tillsyn över företagsförvärv äger tillämpning oavsett om förvärvet verkställs genom ett avtal mellan köpare och säljare eller t.ex. genom förvärv av ett tillräckligt stort antal aktier, som ger bestämmanderätt, i det företag på värdepappersmarknaden vilket utgör föremål för förvärvet. Det som är avgörande är det slutresultat som avses i 11 §, mindre väsentlig är den juridiska formen av det arrangemang med hjälp av vilket förvärvet genomförs.

Med företagsförvärv avses enligt 1 mom. 1 punkten förvärv av sådan bestämmanderätt som avses i 1 kap. 3 § lagen om aktiebolag (734/1978) eller förvärv av motsvarande faktisk bestämmanderätt. I lagen om konkurrensbegränsningar används för dem båda den gemensamma benämningen bestämmanderätt.

Bestämmanderätt enligt 1 kap. 3 § lagen om aktiebolag kan uppstå på två sätt. Bestämmanderätten kan grunda sig antingen på en på vissa grunder erhållen röstmajoritet i samfundet eller på en på vissa grunder erhållen rätt att utse flertalet av medlemmarna i ett annat samfunds ledande organ eller att utse flertalet av de personer som skall utse medlemmarna i ledningen. Rätten att använda majoriteten av rösterna i samfundet kan dessutom grunda sig helt enkelt på ett

avtal, utan ägande eller medlemskap. Även om de kriterier för bestämmanderätt som avses i 1 kap. 3 § lagen om aktiebolag inte blir uppfyllda, skall arrangemanget dock betraktas som ett företagsförvärv enligt 1 mom., om därigenom förvärvas motsvarande faktisk bestämmanderätt. Den bestämmanderätt som avses i 1 mom. 1 punkten är bunden till rätten att utse mer än hälften av medlemmarna i styrelsen för det bolag som utgör föremålet för förvärvet. I fråga om aktiebolag kan även ett relativt lågt röstetal medföra bestämmanderätt, om ägarskapet är spritt eller aktieägarna är passiva. Som företagsförvärv betraktas alltid ett arrangemang som innebär överlåtelse av mer än 50 procent av röstandelarna, men också ett sådant arrangemang som ger faktisk möjlighet att utse flertalet av medlemmarna i ett bolags styrelse. Bestämmanderätten kan grunda sig bland annat på den praxis som tillämpas vid bolaget eller ett konstant lågt deltagande i bolagsstämmorna. Till exempel kan den faktiska bestämmanderätten i ett bolag vars bolagsstämmor i regel bevisas av aktieägare som representerar högst 40 procent av bolagets sammanlagda röstetal och där situationen kan förväntas förbli oförändrad förvärvas genom innehav av aktier som medför mer än 20 procent av rösträtten, eftersom det genom dylikt aktieinnehav i praktiken går att utse flertalet av medlemmarna i styrelsen. Bestämmanderätt uppstår också när t.ex. över hälften av medlemmarna i ett bolags styrelse kan utses på basis av finansieringsförhållandena. Det sätt på vilket bestämmanderätten har förvärvats saknar betydelse, det som är avgörande är en faktisk möjlighet att utöva ett bestämmande inflytande över samfundets verksamhet och dess konkurrensbeteende. Som förvärv av bestämmanderätten betraktas även en situation där bestämmanderätten i ett samfund övergår till ett samfund på väg att bildas, till exempel ett holding-bolag.

Det bör observeras att det är bolagets koncern som i lagen om aktiebolag definieras med hjälp av begreppet bestämmanderätt. I denna lag används begreppet bestämmanderätt för att beskriva samtliga situationer där det uppstår antingen bestämmanderätt enligt 1 kap. 3 § lagen om aktiebolag eller motsvarande faktisk bestämmanderätt. Till skillnad från lagen om aktiebolag behöver alltså den som förvärvar bestämmanderätt enligt denna lag inte vara ett aktiebolag utan det kan röra

sig om en fysisk person, en stiftelse eller vilket samfund som helst. Också föremålet för förvärvet kan utgöras av vilket samfund eller vilken stiftelse som helst. Bestämmanderätt kan förvärvas av en eller flera. Sålunda kan förvärv av bestämmanderätten leda också till bildande av ett samföretag. Flera näringsidkare anses förvärva bestämmanderätten gemensamt då rätten att utöva ett bestämmande inflytande är bunden, till gemensam verksamhet. Det kan bli tal om förvärv av gemensam bestämmanderätt till exempel då förvärvarna har odelad samägo eller de har träffat ett ömsesidigt avtal om hur det bestämmande inflytandet skall utövas. Bestämmanderätten i ett annat företag kan förvärvas också indirekt till exempel så att förvärvet verkställs genom ett samföretag i vilka två samfund har bestämmanderätten.

Enligt 1 mom. 2 punkten omfattar tillämpningsområdet för bestämmelserna om företagsvärv sådana företagsförvärv genom vilka en näringsidkares hela rörelse eller en del därav förvärvas. Definitionen av begreppet näringsidkare är vid och motsvarar i princip den definition som ingår i 3 § 1 mom. lagen om konkurrensbegränsningar. För att bestämmelserna i 1 mom. 2 punkten skall kunna tillämpas krävs i regel att en viss rörelse, en avdelning eller en enhet förvärvas vid ett företagsförvärv. När det rör sig endast om förvärv av sådan egendom som tillhör ett företag, t.ex. en maskin, en anordning o.d. utan att det samtidigt överförs kundkrets, know-how eller personal handlar det i regel inte om sådant företagsförvärv som avses i 2 punkten. Om personal övergår i samband med ett företagsförvärv är det i allmänhet ett tecken på att bestämmelserna om tillsyn över företagsförvärv äger tillämpning. Också förvärv av immateriella rättigheter kan i vissa fall betraktas som sådant förvärv av en del av ett företags affärsverksamhet som avses i 2 punkten, även om det sker utan överföring av personal. En dylik situation kan uppstå till exempel i högteknologibranscher där kontrollen över ett varumärke eller andra immateriella rättigheter kan ha avgörande betydelse för marknadskraften.

Enligt 1 mom. 3 punkten omfattar bestämmelsernas tillämpningsområde även fusion. Bestämmelser om fusion ingår bland annat i 14 kap. lagen om aktiebolag, 16 kap. lagen om andelslag (247/1954), 17 a—17 c § lagen om stiftelser (109/1930) och 16 kap.

lagen om försäkringsbolag (1062/1979).

Som företagsförvärv betraktas enligt 1 mom. 4 punkten även grundande av ett sådant samföretag som permanent sköter alla sådana uppgifter som ankommer på en självständig ekonomisk enhet. Ett dylikt samföretag anses uppstå när samföretagets verksamhet är avsett att bli långvarigt eller fortgående, företaget förfogar över tillräckliga egna resurser och är inte beroende av stiftarnas leveranser eller inköp.

Ett samföretag anses sköta alla sådana uppgifter som ankommer på en självständig enhet då det självständigt sköter motsvarande uppgifter som andra företag som eventuellt är verksamma på samma marknad. Om ett samföretags uppgift är att sköta endast en viss del av stiftarnas affärsverksamhet, t.ex. forskning och produktveckling eller marknadsföring, handlar det i regel inte om ett sådant samföretag som avses i 1 mom. 4 punkten. En ytterligare förutsättning för ett samföretags operativa självständighet är att det förfogar över tillräckliga ekonomiska och materiella resurser och att det har tillräcklig personalstyrka, och att det vid sina inköp eller leveranser inte i väsentlig grad är beroende av sina stiftare.

Med ett samföretags varaktighet avses att dess verksamhet är avsett att bli långvarig eller fortgående. Ett samföretag som har grundats för en kortare period, till exempel med tanke på ett visst projekt, betraktas inte som ett företagsförvärv enligt denna lag. Vid bedömning huruvida företagets verksamhet kan anses vara av varaktig art och huruvida företaget sköter alla sådana uppgifter som ankommer på en självständig ekonomisk enhet kan som hjälp i tillämpliga delar användas den tillämpningspraxis som gäller i fråga om koncentrationsförordningen. Enligt nuvarande tillämpningspraxis kan bestämmelserna i 4—6 § i lagen om konkurrensbegränsningar tillämpas på det samarbete som stiftarna av ett samföretag utövar inom ramen för ett sådant samföretag som inte betraktas som ett samföretag enligt 11 § 4 punkten. För att ett samarbete som avses i 4—6 § lagen om konkurrensbegränsningar skall vara tillåtet, krävs en dispens enligt 19 §.

Ett företagsförvärv skall bedömas som en helhet. De begränsningar som har ett organiskt samband med ett företagsförvärv behandlas därför som en del av företagsförvärvet även om begränsningarna, om de tilläm-

pades var för sig, skulle uppfylla kriterierna för sådana konkurrensbegränsningar som är förbjudna enligt 4—6 §. Som en del av företagsförväret kan dock behandlas endast sådana accessoriska begränsningar som har ett direkt samband med företagsförväret och som är nödvändiga för att förväret skall kunna genomföras. För att begränsningarna skall kunna betraktas som sådana accessoriska begränsningar som skall bedömas i samband med företagsförväret skall de i fråga om den tidsmässiga utsträckningen eller den sakmässiga eller områdesmässiga omfattningen inte överskrida vad som skäligen kan krävas för att företagsförväret skall kunna fullföljas. Till dylika begränsningar räknas till exempel på ovan nämnt sätt skäliga klausuler angående konkurrensförbud, licensiering av teknologi eller distributionsavtal. Om företagsförväret är förenat med sådana konkurrensbegränsningar som avses i 4—6 och 9 § och som inte kan betraktas som accessoriska begränsningar, krävs, för att de skall vara tillåtna, en dispens enligt 19 §.

Enligt 2 mom. tillämpas inte bestämmelserna om tillsyn över företagsförvärv på ett sådant internt arrangemang inom en koncern som avses i 1 mom. Bestämmelserna om tillsyn över företagsförvärv tillämpas sålunda inte på sådana företagsförvärv som sker inom en koncern. I fråga om aktiebolag har bolagets koncern definierats i 1 kap. 3 § lagen om aktiebolag.

I 3 mom. ingår en definition av vad som avses med parterna i förvärsavtalet. Med en part i förvärsavtalet avses den som förvärvat bestämmanderätt enligt 1 mom. 1 punkten, den som förvärvat sådan rörelse som avses i 1 mom. 2 punkten eller en del därav, den som förvärvat föremålet för den bestämmanderätt som avses i 1 mom. 1 punkten, ett samfund eller en stiftelse som deltar i en fusion som avses i 1 mom. 3 punkten samt en stiftare av ett samföretag som avses i 1 mom. 4 punkten.

11 a §. Enligt 1 mom. är bestämmelserna om tillsyn över företagsförvärv tillämpliga, om parterna i förvärsavtalet gemensamt har en omsättning som överskrider 2 miljarder mark och om minst två av parterna har en omsättning som överskrider 150 miljoner mark. Den senare gränsen för omsättning innebär att minst två av parterna i förvärsavtalet skall var för sig ha en omsättning som överskrider 150 miljoner mark. En försättning för tillämpning av bestämmelserna

är, utöver att gränserna för omsättningen överskrider dessutom att föremålet för förväret eller ett samfund eller en stiftelse som tillhör samma koncern som det, det överlåtande samfundet eller den överlåtande stiftelsen eller ett samfund eller en stiftelse som tillhör samma koncern som någon av dessa eller ett samföretag som skall grundas bedriver affärsverksamhet i Finland. När det är fråga om fusion skall bestämmelserna om företagsförvärv tillämpas, om ett av de överlåtande samfunden eller en av de överlåtande stiftelserna bedriver affärsverksamhet i Finland. Bestämmelserna om företagsförvärv äger tillämpning till exempel på förvärv av ett företag med ett dotterbolag som bedriver affärsverksamhet i Finland. Att bedriva affärsverksamhet i Finland innebär i allmänhet att företaget säljer varor och tillhandahåller tjänster eller andra nyttigheter på den finländska marknaden. Enbart ett registrerat verksamhetsställe i Finland räcker inte till för att bestämmelserna om företagsförvärv skall äga tillämpning.

Vad som i denna lag bestäms om omsättning skall enligt 2 mom. i fråga om sådana kreditinstitut, företag som tillhandahåller investeringstjänster och andra finansiella institut på vilka bestämmelserna i 4 kap. kreditinstitutslagen tillämpas, gälla för den sammanräknade summan av intäktsposter exklusive extraordinära intäkter på en resultaträkning som har uppgjorts i enlighet med nämnda lag samt försäkrings- och pensionsanstalters totala premieinkomster, eller i fråga om pensionsstiftelse, pensionsstiftelsens premieinkomster.

Bestämmelserna i 2 mom. 1 punkten tillämpas på sådana kreditinstitut, företag som tillhandahåller investeringstjänster eller andra finansiella institut på vilka bestämmelserna i 4 kap. kreditinstitutslagen äger tillämpning. Till de intäktsposter som avses i paragrafen hör ränteintäkterna, intäkterna av leasing-verksamhet, dividendintäkterna, arvodesintäkterna, värdepapperverksamhetens bidrag och valutaverksamhetens bidrag samt andra rörelseintäkter. Extraordinära intäkter räknas dock inte till den sammanlagda summan av intäktsposter.

Vad som i denna lag bestäms om omsättning skall enligt 2 mom. 2 punkten gälla också för försäkrings- och pensionsanstalters totala premieinkomster, eller ifråga om pensionsstiftelse, pensionsstiftelsens premieinkomster. Med försäkrings- och pensionsan-

stalter avses försäkringsbolag, arbetspensionsförsäkringsbolag, försäkringsföreningar, pensionsstiftelser och försäkringskassor. Den totala premieinkomsten och premieinkomsten räknas enligt de bestämmelser som social- och hälsovårdsministeriet har utfärdat.

Enligt 3 mom. tillämpas bestämmelserna i princip inte heller på sådana företagsförvärv som omfattas av tillämpningsområdet för koncentrationsförordningen. Bestämmelsen är avsedd att vara förtydligande. Bestämmelserna om företagsförvärv kan dock tillämpas i de fall där kommissionen hänskjuter ett ärende rörande en anmäld koncentration till konkurrensverket med stöd av artikel 9 i koncentrationsförordningen.

11 b §. Paragrafen innehåller bestämmelser om hur den omsättning som avses i 11 a § 1 mom. skall räknas. Med omsättning avses parternas globala omsättningar som är beräknade utgående från det senaste fastställda bokslutet och som grundar sig på försäljning av varor och tillhandahållande av tjänster. Begreppet omsättning baserar sig på artikel 28 i rådets fjärde bolagsrättsliga direktiv (Rådets fjärde direktiv grundat på artikel 54.3 g i fördraget om årsbokslut i vissa typer av bolag (78/660/EEG)). Till omsättningen anses sålunda inte höra mervärdesskatt eller andra poster som ingår i företagets försäljningsintäkter men som inte tillhör företaget. Till omsättning räknas inte heller den omsättning som uppkommer genom försäljning av produkter eller tillhandahållande av tjänster mellan parterna i den grupp som bildas av de samfund och stiftelser som nämns i 11 b § 1 eller 2 och 3 mom. Om en del av parternas omsättning härstammar från utlandet, skall den del som uppgivits i utländsk valuta omräknas till finländsk valuta när totalomsättningen räknas. Om omsättningen från den senast avslutade räkenskapsperioden ännu inte är fastställd, men den är känd, kan de tillsvidare icke-fastställda uppgifterna om omsättning beaktas. Uppgifterna om omsättningen korrigeras kalkylmässigt, om den senaste räkenskapsperioden har avvikit från den normala tolv månadersperioden eller om en part i förvärvsavtalet efter räkenskapsperiodens slut har köpt eller sålt ett företag vilket påverkar dess omsättning.

I 1 mom. ingår bestämmelser om hur omsättningen skall räknas i fråga om de parter i förvärvsavtalet som nämns i det inledande

stycket i paragrafen. I 1 mom. bestäms sålunda hur omsättningen skall räknas när det gäller den som förvärvar bestämmanderätten, den som förvärvar en sådan rörelse som avses i 11 § 1 mom. 2 punkten eller en del därav, det överlåtande samfundet eller den överlåtande stiftelsen vid absorptionsfusion, det övertagande samfundet eller den övertagande stiftelsen vid kombinationsfusion och den som stiftar ett samföretag. Med absorptionsfusion menas en situation där ett övertagande samfund eller en övertagande stiftelse fusioneras med ett eller flera överlåtande samfund eller en eller flera överlåtande stiftelser. Med kombinationsfusion avses en situation där minst två överlåtande samfund eller stiftelser skall fusioneras genom att de gemensamt grundar ett övertagande samfund eller en övertagande stiftelse. Enligt 1 mom. 1 punkten skall till omsättningen för de samfund eller de stiftelser som nämns i det inledande stycket räknas omsättningen för ett sådant samfund eller en sådan stiftelse som utövar bestämmanderätt över dem. Enligt 1 mom. 2 punkten skall till omsättningen för sådana samfund eller stiftelser som nämns i det inledande stycket räknas omsättningen för ett sådant samfund eller en sådan stiftelse över vilket eller vilken de utövar bestämmanderätt. Enligt 1 mom. 3 punkten skall till omsättningen för nämnda samfund eller stiftelser räknas även omsättningen för ett sådant samfund eller en sådan stiftelse över vilket eller vilken ett samfund eller en stiftelse som avses i 1 punkten utövar bestämmanderätt. Enligt 1 mom. 1 punkten omfattar bestämmelsens tillämpningsområde till exempel moderbolag till de samfund som nämns i det inledande stycket, enligt 2 punkten till exempel deras dotterbolag och enligt 3 punkten till exempel deras systerbolag.

Enligt 1 mom. 4 punkten skall till omsättningen för förvärvaren, det övertagande samfundet eller den övertagande stiftelsen vid absorptionsfusion, det överlåtande samfundet eller den överlåtande stiftelsen vid kombinationsfusion och stiftaren av ett samföretag räknas omsättningen för ett sådant samfund eller en sådan stiftelse över vilket eller vilken bestämmanderätt utövas av en och samma fysiska person som har bestämmanderätten i det samfund eller den stiftelse som nämns i det inledande stycket. Bestämmelsen i 1 mom. 4 punkten äger tillämpning till exempel i en sådan situation där en fy-

sisk person har bestämmanderätten i, utöver det nämnda samfundet eller den nämnda stiftelsen, också i något annat samfund eller någon annan stiftelse.

Bestämmanderätten kan vara direkt eller indirekt och den kan utövas också gemensamt av flera samfund eller stiftelser. Observeras bör att enligt 1 kap. 3 § 4 mom. lagen om aktiebolag ett aktiebolag utövar bestämmanderätt över ett annat bolag också när aktiebolaget tillsammans med ett eller flera av sina dotterbolag eller dottersamfundet ensamt eller tillsammans med andra dottersamfund utövar sådan bestämmanderätt som avses i 1 kap. 3 § 2 mom. lagen om aktiebolag. När omsättningen räknas beaktas även de samfund och stiftelser över vilka de samfund eller stiftelser som nämns i 11 b § 1 mom. 1—4 punkten eller 2 och 3 mom. gemensamt utövar bestämmanderätt.

I 2 mom. ingår bestämmelser om hur omsättningen skall räknas i fråga om andra parter i förvärsavtalet än de som avses i 1 mom. Enligt 2 mom. räknas till omsättningen för föremålet för förvärvet omsättningen för det samfund eller den stiftelse i vilket eller vilken bestämmanderätt förvärvas, sådan omsättning som hänför sig till den rörelse som avses i 11 § 2 punkten eller en del därav eller, vid absorptionsfusion, omsättningen för det överlåtande samfundet eller den överlåtande stiftelsen. Vid kombinationsfusion däremot skall omsättningen för samtliga samfund som deltar i fusionen medräknas enligt 1 mom. Enligt 3 mom. skall till omsättningen för föremålet för förvärvet räknas dessutom omsättningen för det samfund eller den stiftelse över vilket eller vilken ett samfund eller en stiftelse som avses i 2 mom. 1 eller 3 punkten utövar bestämmanderätt. Bestämmanderätten kan vara direkt eller indirekt. Sålunda anses alltså omsättningen för föremålet för förvärvet omfatta också till exempel omsättningen för dess dotterbolag samt den andel som motsvarar bestämmanderätten för föremålet i förvärvet i sådana företags omsättningar, i vilka föremålet för förvärvet har bestämmanderätten tillsammans med ett annat samfund eller en annan stiftelse.

Enligt 4 mom. skall vid sådant förvärv av rörelse eller delar därav som sker i flera omgångar omsättningen för föremålet för förvärvet anses bestå av den sammanlagda omsättningen som hänför sig till sådan rörelse som under de två föregående åren före för-

värvet förvärvats från ett och samma samfund eller en och samma stiftelse. Genom denna bestämmelse kommer tillsynen över företagsförvärv att omfatta sådana företagsförvärv där delar av ett samfunds rörelse förvärvas inom en kort tidsperiod genom flera skilda företagsförvärv, vilka var för sig skulle komma att ligga nedanför den gräns på 150 miljoner mark som avses i 11 a § 1 mom.

Enligt 5 mom. skall till omsättningen för föremålet för förvärvet dessutom räknas omsättningen för samtliga samfund eller stiftelser som är verksamma i samma bransch i Finland och över vilka förvärvaren har förvärvat bestämmanderätten under de två föregående åren före det aktuella förvärvet. Bestämmelsens tillämpningsområde skall omfatta sådan koncentration där en viss operatör på marknaden systematiskt förvärvat små företag i branschen. Även om omsättningen för de samfund som utgör föremål för förvärvet skilt betraktat inte skulle överskrida 150 miljoner mark, är bestämmelserna om tillsyn över företagsförvärv dock tillämpliga, om den sammanräknade omsättningen för de samfund eller stiftelser i samma bransch vilka förvärvaren förvärvat under de två föregående åren överskrider 150 miljoner mark.

Enligt 6 mom. skall närmare bestämmelser om hur omsättningen skall räknas utfärdas av handels- och industriministeriet.

11 c §. Paragrafen innehåller bestämmelser om anmälningsskyldighet vid företagsförvärv. Det föreslås att bestämmelser om en skyldighet att till konkurrensverket anmäla de företagsförvärv som omfattas av lagen tas in i lagen. Enligt 1 och 2 punkten skall en anmälan om företagsförvärv göras till konkurrensverket inom en vecka efter det att förvärv av bestämmanderätt, eller av sådan rörelse som avses i 11 § 2 punkten eller en del därav, har skett. I de fall där det inte är fråga om en börsaffär anses fristen i vanliga fall börja löpa från det att avtal om företagsförvärvet ingicks. Om det är fråga om ett offentligt köpeanbud som avses i 6 kap. 1 § värdepappersmarknadslagen (495/1989), skall anmälan enligt 1 mom. 3 punkten göras inom en vecka från offentliggörandet av det köpeanbud som avses i 6 kap. 2 § värdepappersmarknadslagen. Anmälan om fusion skall enligt 1 mom. 4 punkten göras inom en vecka från det att beslut om fusion fattades av de samfund som skall delta i fu-

sionen. Fristen skall börja löpa från den tidpunkt då beslut om fusion fattades i enlighet med bestämmelserna i vederbörande lag. Sålunda räknas till exempel den frist för anmälan om fusion som avses i lagen om aktiebolag börja löpa från det att beslutet om fusion har godkänts på det sätt som anges i 14 kap. 8 § lagen om aktiebolag av bolagsstämorna i samtliga bolag som deltar i fusionen. Enligt 5 punkten skall anmälan om ett samföretag som avses i 11 § 4 punkten göras inom en vecka efter det att beslutet att grunda ett samföretag har fattats vid ett konstituerande möte. Vid arrangemang som omfattar fler än en av de ovan nämnda åtgärderna uppstår anmälningsskyldighet efter det att den tidsmässigt första åtgärden har vidtagits.

I 2 mom. ingår en särskild bestämmelse som rör anmälan av företagsförvärv i sådana fall av företagsförvärv på vilka de bestämmelser som ingår i lagstiftningen angående försäkringsbolag tillämpas. Enligt bestämmelsen skall sådana företagsförvärv på vilka bestämmelserna i 3, 16 eller 16 a kap. lagen om försäkringsbolag (1062/1979), 3 eller 10 kap. lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag (354/1997), 1 kap. 2 § 3 mom. eller 14 kap. lagen om försäkringsföreningar (1250/1995), 11 kap. lagen om pensionsstiftelser (1774/1995) eller 12 kap. lagen om försäkringskassor (1164/1992) tillämpas, anmälas till konkurrensverket inom en vecka från det att parterna i förvärvsavtalet fick kännedom om social- och hälsovårdsministeriets samtycke eller om att ministeriet inte motsätter sig förvärvet. Någon anmälan om företagsförvärv behöver dock inte göras, om social- och hälsovårdsministeriet, enligt vad som bestäms i de ovan nämnda lagarna, har begärt ett utlåtande om förvärvet av konkurrensverket och konkurrensverket i sitt utlåtande har konstaterat att det inte föreligger några hinder för godkännande av förvärvsavtal. Däremot, om konkurrensverket i sitt utlåtande har ansett att förvärvsavtalet inte kan godkännas som sådant, skall företagsförvärvet enligt första meningen i 2 mom. anmälas till konkurrensverket. Någon anmälan behöver dock inte göras, om det inte uppstår någon grund för anmälningsskyldighet. Detta kan gälla bland annat i ett fall där social- och hälsovårdsministeriet med stöd av 3 kap. 4 § lagen om försäkringsbolag förbjuder förvärv av aktier eller garantiandelar med den följd att förvärvet inte kan fullföljas.

Anmälningsskyldiga enligt 3 mom. är den som förvärvar bestämmanderätten, den som förvärvar en rörelse eller del därav, de samfund eller stiftelser som deltar i en fusion och stiftarna av ett samföretag. Om anmälningsskyldigheten omfattar flera samfund, kan dessa, om de så önskar, göra en gemensam anmälan eller befullmäktiga en av de anmälningsskyldiga eller ett ombud att göra anmälan. Var och en av de anmälningsskyldiga ansvarar dock för att anmälan görs inom föreskriven tid och att de uppgifter som lämnas är korrekta.

Närmare bestämmelser om anmälningsskyldighet skall enligt 4 mom. utfärdas av handels- och industriministeriet. När anmälningsskyldighetens omfattning bestäms skall företagsförvärvets betydelse för en fungerande konkurrens användas som utgångspunkt. Det kan bestämmas att anmälningsskyldigheten skall vara mindre omfattande i sådana fall där företagsförvärvets verkningar på konkurrensen kan bedömas vara obetydliga.

Anmälan om företagsförvärv har den rättsverkan att den frist på en månad som enligt 11 e § 1 mom. skall sättas för prövning av företagsförvärv börjar löpa. Fristen börjar inte löpa om anmälan har väsentliga brister. Så snart konkurrensverket har tagit emot en anmälan undersöker det huruvida anmälningsskyldigheten är fullgjord. Om anmälan är bristfällig på någon punkt, skall konkurrensverket utan obefogat dröjsmål underrätta den som gjort anmälan om befintliga brister. För att ärendet skall kunna behandlas skyndsamt har de anmälningsskyldiga möjlighet att vända sig till konkurrensverket redan innan någon officiell anmälan har gjorts. Den föreskrivna fristen på en månad börjar dock löpa först efter det att en officiell anmälan med föreskrivna uppgifter har lämnats in till konkurrensverket.

När ärendet behandlas av konkurrensverket eller konkurrensrådet skall särskild uppmärksamhet fästas vid den tystnadsplikt om vilken det bestäms i 24 § lagen om konkurrensbegränsningar. Anmälningarna om företagsförvärv innehåller regelmässigt affärs- och yrkeshemligheter. Särskilt i fråga om officiellt noterade bolag bör man se till att uppgiften om ett planerat eller nyss genomfört företagsförvärv inte sprids innan förvärvet har offentliggjorts på det sätt som värdepappersmarknadslagen föreskriver. Den ovan nämnda uppgiften om ett företagsförvärv

skall innan den har offentliggjorts betraktas som en sådan affärshemlighet som avses i 24 §.

Bestämmelser om ett allmänt förbud mot utnyttjandet av insiderinformation om värdepapper som är föremål för offentlig handel ingår i 5 kap. 1 § värdepappersmarknadslagen. När ett bolag vars aktier eller andra värdepapper som avses i värdepappersmarknadslagen är föremål för offentlig handel på ett sätt som avses i 1 kap. 3 § värdepappersmarknadslagen är part i förvärsavtalet, betraktas de omständigheter som konkurrensverket får kännedom om i de olika skedena av behandlingen och vilka inte har offentliggjorts med stöd av värdepappersmarknadslagen i princip alltid som sådan insiderinformation enligt 5 kap. 1 § värdepappersmarknadslagen som är ägnad att väsentligt påverka värdet av de värdepapper som bolagen i fråga har emitterat. Konkurrensverket och konkurrensrådet skall fästa särskild uppmärksamhet vid att också samtliga placerare får samtidigt kännedom om avgörandet i ett ärende som handlar om företagsförvärv. När en part i förvärsavtalet har värdepapper som är föremål för offentlig handel, får konkurrensmyndigheterna inte offentliggöra sitt beslut i ett ärende som rör företagsförvärv innan beslutet har delgivits parterna i förvärsavtalet och en tillräcklig tid har reserverats för dem att offentliggöra det enligt 2 kap. 7 § värdepappersmarknadslagen.

11 d §. Enligt det föreslagna 1 mom. skall konkurrensrådet på framställning av konkurrensverket kunna förbjuda eller förordna om hävande av ett företagsförvärv eller uppställa villkor för fullföljande av förvärvet som leder till uppkomst eller förstärkning av en sådan dominerande marknadsställning som på ett märkbart sätt hindrar konkurrensen på den finländska marknaden eller på en avsevärd del av den. För att kriterierna för förbud skall bli uppfyllda förutsätts sålunda att företagsförvärvet resulterar i uppkomst eller förstärkning av sådan dominerande marknadsställning att konkurrensen på ett märkbart sätt hindras samt att skadliga verkningar på den finländska marknaden eller en avsevärd del av den orsakas. Dessutom krävs att det inte genom att ställa upp villkor för genomförande av förvärvet går att undvika att konkurrensen hindras på det sätt som avses ovan. I stället för att förbjuda förvärvet kan konkurrensrådet ställa upp villkor för godkännande av förvärsavtal.

För att företagsförvärv skall kunna bedömas krävs att de relevanta nyttighetsmarknaderna och geografisk marknaderna definieras. Utgående från denna definiering undersöks huruvida företagsförvärvet leder till uppkomst av dominerande marknadsställning på den finländska marknaden eller en avsevärd del av den. Definieringen av marknaden och bedömningen av eventuell uppkomst eller existens av dominerande marknadsställning för en näringsidkare eller en sammanslutning av dem motsvarar i princip den bedömning som beskrivs i 3 § 2 mom. i den gällande lagen. Särskild uppmärksamhet skall dock fästas vid den kommande utvecklingen på marknaden. Ett företagsförvärvs verkningar bedöms utgående från marknaden i Finland. Om dominerande marknadsställning uppstår till följd av ett företagsförvärv eller om en redan existerande dominerande marknadsställning ytterligare förstärks, bedöms huruvida förvärvet på ett märkbart sätt hindrar konkurrensen.

Vid bedömningen beaktas befintlig och potentiell konkurrens från både inhemska och utländska konkurrenter. På bedömningen inverkar också marketnadsstruktur, vilken ställning parterna i förvärsavtalet har på marknaden samt deras ekonomiska och finansiella styrka, vilka alternativa valmöjligheter som handelspartner har och deras förhandlingsstyrka, juridiska och ekonomiska hinder för marknadsinträde, hur utbudet av och efterfrågan på ifrågavarande produkter kommer att utvecklas, mellan- och slutanvändarnas ställning samt sådan teknisk och ekonomisk utveckling på marknaden som gynnar konsumenterna och som inte utgör något hinder för konkurrensen. När det handlar om förstärkning av en redan existerande dominerande marknadsställning genom företagsförvärv, kan bortfall av till och med en liten konkurrent från marknaden ha betydliga skadliga effekter på en fungerande konkurrens. I en dylik situation bör man göra en särskild bedömning av huruvida de självständiga företag som kommer att bli kvar på marknaden är kapabla att i framtiden skapa ett balanserande alternativ till det företag som innehar en dominerande ställning på marknaden.

Dominerande ställning kan alltid i viss mån anses hindra konkurrensen. Samtliga företagsförvärv som resulterar i dominerande marknadsställning kan dock inte anses uppfylla kriterierna för förbud enligt 1 mom.

För att ett företagsförvärv kan förbjudas krävs utöver eventuell uppkomst eller förstärkning av en dominerande marknadsställning dessutom att konkurrensen på ett märkbart sätt hindras till följd av den dominerande marknadsställningen. Frågan om konkurrensen hindras på ett märkbart sätt kan bedömas kvalitativt och tidsmässigt. Konkurrensen anses bli hindrad på ett märkbart sätt när ett företagsförvärv har antingen starka eller långvariga skadliga verkningar. Ett företagsförvärv kan tillåtas trots att dominerande ställning på marknaden uppstår, till exempel i en situation där man kan förutse att koncentrationen på kort sikt kommer att förlora sin dominerande ställning till exempel till följd av ökad utländsk konkurrens eller genom att nya företag träder in på marknaden. Ett företagsförvärv vars verkningar på konkurrensen är obetydliga kan inte förbjudas. Verkningarna skall framträda på den finländska marknaden. Som en avsevärd del av den finländska marknaden kan betraktas till exempel ett län eller ett landskap eller ett område som till arealen är mindre än de två sistnämnda men vars invånarantal är relativt högt, till exempel en större stad.

Verkningarna av ett företagsförvärv skall bedömas som en helhet. Vid bedömningen av huruvida ett företagsförvärv på ett märkbart sätt hindrar konkurrensen beaktas å ena sidan den minskade konkurrens som förvärvet resulterar i och å andra sidan förvärvets möjliga verkningar på effektiviteten. Det är inte fråga om egentligt effektivitetsförsvar utan om att verkningarna på effektiviteten tas i beaktande när en helhetsbedömning av företagsförvärvet görs. Verkningarna av ett företagsförvärv kan också variera beronde på marknad. Ett företagsförvärv kan samtidigt både hämma konkurrensen och öka produktionen till exempel till följd av branschrationalisering. Av betydelse är endast sådana verkningar på effektiviteten som uppstått till följd av företagsförvärvet och som är relevanta med tanke på marknaden i Finland. Effektivitetsfördelar kan uppnås på den marknad där dominerande marknadsställning förvärvas eller på någon annan marknad där parterna i förvärvsavtalet är verksamma. Effektivitetsfördelarna skall överföras vidare på kunderna och konsumenterna. När ett företagsförvärvs verkningar på effektiviteten bedöms skall hänsyn dessutom tas till det faktum att effektiviteten ökar på bekostnad

av en hämmad konkurrens. De skadliga verkningarna kan ha samband med höjd kostnadsnivå, ooptimal allokering av resurserna, inkomstöverföringar på grund av höjda konsumentpriser, extra kostnader som uppstår till följd av att dominerande marknadsställning försvaras eller, mer allmänt, statisk och dynamisk oeffektivitet som en följd av minskat konkurrenstryck. Ju mer koncentrerad den marknadsstruktur som upp kommer till följd av företagsförvärvet är, desto troligare är det att de skadliga verkningarna är större än fördelarna eller att fördelarna inte överförs på kunderna eller konsumenterna.

I vissa situationer kan ett företagsförvärv inte anses hindra konkurrensen på ett märkbart sätt, om den omständigheten att ett företagsförvärv inte fullföljs skulle resultera i att föremålet för förvärvet försvinner från marknaden (ett s.k. failing firm-fall). Om alternativet till ett företagsförvärv är till exempel att en part i förvärvsavtalet går i konkurs, är marknaden efter företagsförvärvet nödvändigtvis inte mer koncentrerad än den skulle vara i det fall att förvärvet inte hade genomförts och egendomen i fråga hade fallit bort från marknaden. I dylika situationer kan ett företagsförvärvs verkningar på konkurrensförhållandena vara obetydliga, eftersom det även utan något förvärv skulle ske en koncentration av marknaden. Parterna i förvärvsavtalet skall dock i dylika situationer påvisa att förvärvet i fråga är det enda företagsekonomiskt förnuftiga och användbara sättet att undvika bortfall av egendom från marknaden och att något alternativ som i mindre utsträckning än förvärvet skulle begränsa konkurrensen inte står till förfogande.

Enligt 11 f § 1 mom. får ett företagsförvärv som omfattas av bestämmelserna om företagsförvärv inte fullföljas innan konkurrensmyndigheterna har godkänt förvärvsavtalet. Till följd av skyldigheten att anmäla företagsförvärv och på grund av förbudet mot att fullfölja förvärv uppstår det i regel inte något behov av att häva redan ingångna förvärvsavtal. Möjligheten att bestämma om hävande av ett redan ingånget förvärvsavtal är i regel begränsad till sådana situationer där anmälningsskyldigheten enligt 11 c § har försummats eller företagsförvärvet har genomförts i strid med bestämmelserna i 11 d § eller 11 f § eller där den anmälningskyldige har lämnat sådana oriktiga eller vilseledande uppgifter som avses i 11 i § 2

mom.

Med hävande av förvärsavtal avses inte ett civilrättsligt hävande av förvärsavtal utan återställande av den konkurrenssituation som rådde före förvärvet. I praktiken kan hävning av förvärsavtal betyda till exempel att konkurrensrådet bestämmer att en part i förvärsavtalet skall avstå från den bestämmanderätt, rörelse eller den del av en rörelse som denna har förvärvat genom förvärsavtal. Köparen och säljaren kan dock i ett förvärsavtal komma överens om det ömsesidiga förhållandet, till exempel genom ett villkor rörande hävning av förvärsavtal, för den händelse att förvärsavtalet inte blir godkänt. När det är fråga om en börsaffär, är företagsförvärvet naturligtvis redan genomfört när ärendet kommer till konkurrensverket för prövning. Också i detta fall betyder hävande av förvärsavtal att konkurrensrådet ålägger förvärvaren att sälja vidare de aktier som denna har förvärvat. I de fall där ett förvärsavtal skall hävas kan konkurrensrådet sätta en tidsfrist inom vilken till exempel aktierna eller rörelsen skall säljas.

I 2 mom. ingår en särskild bestämmelse om företagsförvärv på elmarknaden. Bestämmelsen kompletterar den allmänna tillsyn över företagsförvärv som gäller samtliga branscher. Enligt bestämmelsen kan konkurrensrådet på framställning av konkurrensverket utöver de företagsförvärv som nämns i 1 mom. också förbjuda ett sådant företagsförvärv på elmarknaden vilket resulterar i att den sammanräknade överföringens andel av den mängd elektricitet som med 400 V spänning överförs i distributionsnätet för parterna i förvärsavtalet eller de samfund eller anläggningar som bedriver distributionsnätverksamhet och som står i ett sådant förhållande till parterna som avses i 11 b § 1—3 mom. överskrider 25 procent av elektricitet som distribueras i hela landet. Ett företagsförvärv på elmarknaden kan alltså förbjudas då förvärvet har sådana verkningar som nämns i antingen 11 d § 1 mom. eller 11 d § 2 mom.

Tjugofemprocentsgränsen enligt 2 mom. gäller den grupp nätverksamhet där de negativa effekterna av den vertikala integrationen är mest kännbara. De som skall skyddas genom denna bestämmelse är de s.k. bundna elanvändarna som inte kan använda sig av möjligheten att utsätta elbolag för konkurrens eller för vilken nytta av anbudsförfarande är så liten att dess tillämpning i prak-

tiken inte utgör något lockande alternativ. Denna grupp elanvändare återfinns bland dem som anslutit sig till distributionsnätet med 400 V spänning. När andelen på 25 procent enligt 2 mom. skall räknas beaktas andelarna för samtliga samfund och anläggningar vilka bedriver distributionsnätverksamhet och står i ett sådant förhållande till parterna i företagsförvärvet som avses i 11 b § 1—3 mom. När andelarna skall räknas beaktas den mängd elektricitet som överförs av alla ifrågavarande samfund och anläggningar i samtliga distributionsnät som de har kontrollen över, oberoende av om de äger nätet eller om de administrerar det till exempel på basis av ett hyres- eller leasingavtal. Med mängden överförd elektricitet avses det nyckeltal som räknas enligt de föreskrifter som handels- och industriministeriet har utfärdat och som även statistikförs.

När konkurrensverket behandlar ärenden som rör företagsförvärv på elmarknaden skall konkurrensverket begära ett utlåtande om saken av elmarknadscentralen. Elmarknadscentralen skall i sitt utlåtande lägga fram en kalkyl över den sammanräknade överföringens andel av den mängd elektricitet som överförs med 400 V spänning i fråga om de parter i förvärsavtalet som avses i 2 mom. och de samfund och anläggningar som bedriver distributionsnätverksamhet och som står i ett sådant förhållande till parterna som avses i 11 b § 1—3 mom.

I 3 mom. ingår bestämmelser om ett villkorligt godkännande av företagsförvärv. Om det går att undvika sådant hindrande av konkurrensen som avses i 1 mom. genom att ställa villkor för fullföljande av företagsförvärv, skall konkurrensverket i stället för att göra en framställning om saken förhandla och förordna om villkor för godkännande av företagsförvärv. Ett företagsförvärv som avses i 1 mom. förbjuds endast i det fall att de ändringar som framlagts av parterna i förvärsavtalet eller de villkor som ställts av myndigheterna inte räcker till för att trygga en tillräcklig konkurrens på den finländska marknaden. Förbud mot sådant företagsförvärv som avses i 1 mom. är sålunda en exceptionell åtgärd och uppställande av villkor har prioritet framför förbud.

Konkurrensverket kan i stället för att göra en framställning om saken ställa villkor också i sådana fall som avses i 2 mom. Om skadliga verkningar av ett sådant företagsförvärv på elmarknaden som avses i 2 mom.

kan undvikas genom att uppställa villkor för genomförande av förvärvet, skall konkurrensverket i stället för att göra en framställning om saken förhandla och förordna om dylika villkor. Det kan bli aktuellt att ställa villkor i sådana fall som avses i 2 mom. till exempel när det är fråga om horisontala företagsförvärv mellan eldistributörer.

De villkor som ställs skall vara huvudsakligen strukturella. De företag som deltar i företagsförvärvet kan förpliktas att till exempel sälja ett visst dotterbolag, en viss rörelse eller egendom helt eller delvis, att häva ett visst samarbetsarrangemang eller att avsäga sig medlemskapet i det eller att till tredje part överföra immateriella rättigheter eller licensera dem. Ett beslut om villkor skall innehålla uppgift om en tidsfrist inom vilken villkoren skall vara uppfyllda. Dessutom kan behövliga föreskrifter om tillsynen över att villkoren uppfylls meddelas i beslutet.

Syftet med uppställandet av villkor är att eliminera ett företagsförvärvs skadliga verkningar i samarbete med parterna i förvärvsavtalet. Genom tillsyn över företagsförvärv skall man inte begränsa ett företags avtalsfrihet i större utsträckning än det är nödvändigt med tanke på tryggnad av konkurrensen. När villkor ställs bör särskild uppmärksamhet fästas även vid vissa förvaltningsrättsliga principer såsom proportionalitetsprincipen och principen om ändamålsgemenskap. De villkor som ställs får till exempel inte gå längre än vad som krävs för tryggnad av konkurrensens strukturella förutsättningar på marknaden i fråga. Medan behandlingen av ärendet pågår har parterna i förvärvsavtalet möjlighet att lägga fram förslag till ändringar i arrangemanget för att eliminera förvärvets skadliga verkningar. För att konkurrensverket skall ha en möjlighet att träffa sitt avgörande inom utsatt tid skall parterna i förvärvsavtalet lägga fram sina ändringsförslag i tillräckligt tidigt skede innan de frister om vilka det bestäms i 11 e § 1 och 2 mom. löper ut. Företagen har naturligtvis också möjlighet att häva förvärvsavtalet, om de på grund av sådana ändringar eller villkor som påbudits av konkurrensverket inte anser det befogat att fullfölja förvärvet. Om förvärvsavtalet blir hävt, upphör behandlingen av ärendet hos konkurrensverket.

Enligt 4 mom. kan konkurrensverket förena villkor med vite. Likaledes kan konkurrensrådet förena ett förbud eller beslut om

hävande av ett förvärvsavtal eller ett villkor med vite. I de båda fallen döms vite ut av konkurrensrådet. Vid föreläggande och utdömmande av vite iakttas i övrigt vad som bestäms om saken i lagen om konkurrensbegränsningar och i viteslagen (1113/1990). Med tanke på företagens rättsskydd är det väsentligt att det i fråga om uppställda villkor finns en möjlighet att överklaga beslutet. Över de villkor som konkurrensverket har ställt kan besvär enligt 21 § anföras hos konkurrensrådet och över de villkor som konkurrensrådet har ställt kan besvär anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

11 e §. Syftet med bestämmelsen är att trygga en så brådskande behandling av ärendet som möjligt, eftersom det är fråga om investeringar som binder betydliga summor kapital. Enligt 1 mom. skall konkurrensverket undersöka en amälan om företagsförvärv omedelbart efter det att anmälan har kommit in till verket. Initialt avgör konkurrensverket huruvida det föreligger några skäl för en fortsatt utredning. Om konkurrensverket inte inom en månad från det att anmälan inkom meddelar något beslut om fortsatt utredning, anses förvärvsavtalet ha blivit godkänt och det är inte längre möjligt att företa någon fortsatt utredning eller ställa villkor eller ge avslag. Det enda undantaget från detta är en bestämmelse i 11 i § 2 mom. enligt vilken ärendet kan omprövas i sådana undantagsfall där den anmälningsskyldige lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter. Den frist om vilken det bestäms 1 mom. börjar dock inte löpa om anmälan har väsentliga brister.

Inom den nämnda en månadsfristen kan konkurrensverket fatta ett beslut om att företagsförvärvet inte hör till lagens tillämpningsområde, att förvärvsavtalet godkänns som sådant eller att det godkänns på vissa villkor, eller konkurrensverket kan fatta beslut om fortsatt utredning. Principen skall vara att konkurrensverkets utredning inte får fördröja genomförandet av ett företagsförvärv längre än vad som är nödvändigt med tanke på bedömning av förvärvets verkningar på konkurrensen. När det är fråga om företagsförvärv med obetydliga verkningar på konkurrensen avslutas behandlingen i initialskedet vars längd är en månad. Till företagsförvärv med obetydliga verkningar på konkurrensen räknas till exempel aktieinvesteringar vilka görs av sådana kreditinstitut eller finansinstitut som avses i kreditinstitutslagen, sådana företag som tillhandahåll-

ler investeringstjänster vilka avses i lagen om värdepappersföretag (579/1996) eller av sådana försäkringsbolag som avses i lagen om försäkringsbolag, när dessa aktieinvesteringar hör till dessa bolags ordinära verksamhet och lagen genom dessa investeringar skaffar värdepapper i sin tillfälliga ägo och den rösträtt som innehavet av dessa värdepapper medför inte används för att utöva bestämmande inflytande över det emitterande bolagets konkurrensbeteende.

Om fortsatt utredning har företagits, skall konkurrensverket inom tre månader efter beslutet om fortsatt utredning fatta beslut om en framställning om förbud mot företagsförvärv eller om uppställande av villkor. Konkurrensrådet kan på ansökan förlänga den nämnda fristen med högst två månader. Fristen kan förlängas till exempel för utredning av villkor som avses i 11 d § 2 mom. eller på grund av att den näringsidkare som gjort anmälan i slutskedet av behandlingen har meddelat att han skall ändra det ursprungliga arrangemanget på ett sätt som kräver fortsatt utredning av konkurrensverket. Om den näringsidkare som gjort anmälan motsätter sig förlängning av fristen, kan fristen förlängas endast av vägande skäl. Om konkurrensverket inte inom tre månader från det att konkurrensverket fattade beslut om fortsatt utredning ställer några villkor eller gör en framställning om förbud mot företagsförvärv, anses förvärvsavtalet ha blivit godkänt. Att därefter ingripa i företagsförvärvet är enligt 11 i § 2 mom. möjligt endast i undantagsfall.

Enligt 3 mom. har konkurrensverket vid prövning av ärenden rörande företagsförvärv som hör till lagens tillämpningsområde i tillämpliga delar samma befogenheter som vid behandling av andra konkurrensfrågor i enlighet med bestämmelserna i 10, 20 och 25 § lagen om konkurrensbegränsningar. Konkurrensverket kan sålunda till exempel förena sin uppmaning till den upplysningskyldige att lämna uppgifter med vite, eller inspektera en näringsidkares affärslokaler till exempel om det finns skäl att misstänka att denna brutit mot de villkor som ställts för godkännande av företagsförvärvet. Enligt 2 § förordningen om konkurrensverket (66/1993) och 20 § lagen om konkurrensbegränsningar kan konkurrensverket begära länsstyrelserna om handräckning vid utredning av företagsförvärv.

11 f §. Enligt 1 mom. får parterna i ett

företagsförvärv inte vidta några åtgärder i syfte att fullfölja företagsförvärvet innan ett slutligt beslut angående förvärvet har fattats, om inte något annat bestäms i lag eller av konkurrensverket eller av konkurrensrådet under behandlingen av ärendet. Förbudet mot fullföljande av förvärvet gäller tills ett slutligt beslut i ärendet har meddelats eller företagsförvärvet anses ha blivit godkänt till följd av att de frister om vilka det bestäms i 11 e § 1 eller 2 mom. eller 11 h § 1 mom. har överskridits. Medan förbudet är i kraft får parterna i förvärvsavtalet inte vidta några som helst åtgärder i syfte att verkställa eller fullfölja förvärvet. Tillåtna är endast sådana åtgärder som är nödvändiga för att egendom skall kunna bevaras och säkras och att fortsatt affärsverksamhet skall kunna tryggas. Förbudna är däremot samtliga åtgärder genom vilka konkurrensbeteendet hos föremålet för förvärvet påverkas. Bestämmelser om avvikelser från förbudet mot fullföljande av företagsförvärv ingår i 2 och 3 mom.

Konkurrensverket och konkurrensrådet kan genom sina beslut häva förbudet mot fullföljande av förvärvet innan det slutliga beslutet meddelas. När beslut om fortsatt utredning eller uppskov med verkställighet eller tillstånd att verkställa förvärvet fattas, bedöms å ena sidan behovet av fortsatt utredning och å andra sidan hur stor skada uppskovet med verkställighet medför för parterna i förvärvsavtalet. I konkurrensrådet förfaller förbudet mot fullföljande dock automatiskt enligt 11 h § 2 mom., om konkurrensrådet inom en månad från det att framställning gjorts eller besvär anförts inte beslutar något annat.

Enligt 2 mom. utgör det som bestäms i 1 mom. inget hinder för fullföljande av ett offentligt köpeanbud som avses i 6 kap. 1 § värdepappersmarknadslagen, användning av den inlösningskyldighet som avses i 6 kap. 6 § 1 mom. värdepappersmarknadslagen eller av den inlösningskyldighet eller inlösningsrätt som avses i 14 kap. 19 § 1 mom. lagen om aktiebolag. De bestämmelser om tillsyn över företagsförvärv som ingår i lagen om konkurrensbegränsningar har sålunda ingen inverkan på de skyldigheter och rättigheter om vilka det bestäms i värdepappersmarknadslagen och i lagen om aktiebolag. Den som lämnat köpeanbud enligt 6 kap. 1 § värdepappersmarknadslagen får alltså köpa värdepapper av dem som antagit köpeanbudet. Det förbud mot att fullfölja förvärvet som ingår i 1 mom. inverkar inte

heller på den inlösningssskyldighet som avses i 6 kap. 6 § 1 mom. värdepappersmarknads-lagen eller den inlösningssskyldighet och inlösningsrätt som avses i 14 kap. 19 § 1 mom. lagen om aktiebolag, utan inlösningsförfarandet verkställs enligt bestämmelserna i värdepappersmarknads-lagen och i lagen om aktiebolag utan hinder av det förbud mot fullföljande som ingår i 1 mom. Om konkurrensrådet förbjuder företagsförvärvet eller bestämmer att det skall hävas, kan den som förvärvat aktier åläggas att avyttra också de aktier som han förvärvat genom ett offentligt köpeanbud eller till följd av inlösningsrätt eller inlösningssskyldighet. Det undantag från förbudet mot att fullfölja förvärvet som ingår i 2 mom. gäller endast fullföljande av köpeanbud och inlösningsförfarandet. Till övriga delar tillämpas förbudet även i de fall som avses i 2 mom. Av denna anledning får den som inlöst aktier som han förvärvat på det sätt som avses i 2 mom. inte använda sig av den rösträtt som aktierna medför till att utöva bestämmande inflytande på konkurrensbeteendet hos det samfund som är föremål för förvärvet innan det slutliga beslutet angående företagsförvärvet har meddelats, om inte något annat bestäms av konkurrensverket eller konkurrensrådet medan ärendet behandlas. Detta betyder till exempel att man inte får sammanslå förvärvarens rörelse med den rörelse som föremålet för förvärvet har.

Vad som bestäms i 1 mom. skall enligt 3 mom. inte utgöra något hinder för att tillstånd att verkställa en fusion beviljas. Verkställande av fusion får dock inte registreras innan ett slutligt beslut angående företagsförvärv har meddelats eller att köpet annars anses ha blivit godkänt. Tillstånd att verkställa fusion kan lämnas, eftersom det gäller fusionens bolagsrättsliga acceptabilitet. För att en verkställd fusion skall kunna registreras krävs dessutom att konkurrensmyndigheterna har utrett företagsförvärvets konkurrensrättsliga acceptabilitet. Registermyndigheten skall uppskjuta behandlingen av ett registreringsärende tills det slutliga beslutet i ärendet har meddelats eller förvärvet annars anses ha blivit godkänt. Om konkurrensmyndigheterna inte godkänner fusionen, dvs. om fusionen inte kan genomföras av konkurrensrättsliga skäl, kan registermyndigheten inte registrera fusionen. I annat fall kan en verkställd fusion registreras efter det att förvärvet blivit godkänt genom ett beslut

av konkurrensmyndigheter eller till följd av att konkurrensmyndigheterna har överskridit den tidsfrist som i 11 e § 1 eller 2 mom. eller 11 h § 1 mom. föreskrivs för behandlingen av ärendet. En verkställd fusion kan registreras omedelbart också när konkurrensmyndigheterna meddelat sitt beslut om villkorligt godkännande av förvärvsavtalet som avses i 11 d § 3 mom. För att registermyndigheten skall känna till att ett ärende rörande fusion är anhängigt hos konkurrensverket, skall konkurrensverket underrätta registermyndigheten om att en anmälan om företagsförvärv enligt 11 § 1 mom. 3 punkten har kommit in till verket. Meddelande till registermyndigheten skall lämnas omedelbart efter det att anmälan om företagsförvärv har kommit in till konkurrensverket. Dessutom skall konkurrensverket och konkurrensrådet underrätta registermyndigheten om de slutliga beslut som de har meddelat i ett ärende som rör fusion. I praktiken kan uppskov med registreringen bli aktuellt endast i sällsynta fall, eftersom den konkurrensrättsliga behandlingen av fusionsärenden i de flesta fallen redan är avslutad i det skedet då det blir aktuellt att registrera förvärvet.

Observeras bör till exempel att enligt 14 kap. 17 § 2 mom. lagen om aktiebolag uppstår rätten till sådant inlösningsbelopp som avses i 14 kap. 12 § när det överlåtande bolaget upplöses, vilker sker samtidigt som registrering av verkställd fusion sker. Eftersom fusion inte kan registreras innan ett slutligt beslut i ärendet har meddelats eller förvärvet annars anses ha blivit godkänt, upplöses inte det överlåttandets bolaget och någon rätt till inlösningspris enligt 14 kap. 17 § 2 mom. lagen om aktiebolag uppstår inte innan fusionsärendet har avgjorts med stöd av bestämmelserna om företagsförvärv. Om konkurrensmyndigheterna inte godkänner fusionen, dvs. om fusionen inte kan verkställas av konkurrensrättsliga skäl, kan fusionen inte registreras och för aktieägare som röstat emot fusion uppstår inte heller någon rätt till inlösningsbelopp enligt 14 kap. 17 §.

11 g §. I syfte att på ett effektivt sätt säkerställa att anmälan om företagsförvärv görs innehåller paragrafen bestämmelser om en påföljdsavgift som kan påföras i de fall där anmälningsskyldigheten försummas eller åtgärder som strider mot förbudet att fullfölja förvärvet vidtas. Enligt paragrafen

skall en näringsidkare som försummar att fullgöra sin anmälningsskyldighet enligt 11 c §, eller som verkställer ett företagsförvärv i strid med bestämmelserna i 11 d § och 11 f §, åläggas att betala en påföljdsavgift om vilken det bestäms i 8 §. Någon påföljdsavgift behöver inte påföras, om förfarandet kan betraktas som obetydligt eller om det annars skall anses omotiverat att bestämma en påföljdsavgift för att trygga konkurrensen. För att en påföljdsavgift skall kunna påföras krävs att en näringsidkare på ett väsentligt sätt försummat sin anmälningsskyldighet eller överträtt förbudet att verkställa företagsförvärv. Ingen påföljdsavgift påförs till exempel i de situationer där det handlar om ett obetydligt överskridande av den frist som satts för anmälan eller det är fråga om en ringa försummelse av anmälningsskyldigheten. Om endast en relativt liten andel av de uppgifter som omfattas av upplysningsskyldigheten saknas i anmälan, påförs ingen påföljdsavgift utan konkurrensverket uppmanar den anmälningsskyldige att komplettera sin anmälan. Försummelse mot upplysningsskyldigheten leder dessutom till att den tidsfrist inom vilken konkurrensverket skall besluta om fortsatt utredning, och inom vilken det är förbjudet att fullfölja förvärvet, inte börjar löpa. Konkurrensrådet kan bestämma att ett företagsförvärv som fullföljts i strid med bestämmelserna i 11 d § eller 11 f § skall hävas. Ansvar för att anmälningsskyldigheten fullgörs vilar alltid på det anmälningsskyldiga samfundet, men konkurrensverket är skyldigt att besvara förfrågningar angående omfattningen av företagens anmälningsskyldighet och också i övrigt ge handledning i frågor som rör iakttagande av bestämmelserna om tillsyn över företagsförvärv. Påföljdsavgift bestäms enligt 8 § av konkurrensrådet på framställning av konkurrensverket. Vid påförande av påföljdsavgift iakttas i övrigt bestämmelserna i lagen om konkurrensbegränsningar och i lagen om konkurrensverket.

11 h §. I 1 mom. ingår bestämmelser om den tidsfrist inom vilken ärenden som rör företagsförvärv skall behandlas i konkurrensrådet. Enligt bestämmelserna skall konkurrensrådet i ett ärende där konkurrensverket har gjort en framställning om förbud mot företagsförvärv meddela sitt beslut inom tre månader från det att framställningen gjordes. I annat fall anses förvärvet ha blivit godkänt.

Enligt 2 mom. förfaller förbudet mot fullföljande av företagsförvärv om inte konkurrensrådet inom en månad från det att framställning gjordes eller att besvär anhängiggjordes bestämmer något annat. Ett ärende som gäller acceptabiliteten hos ett företagsförvärv förblir dock alltså anhängigt. Med avvikelse från bestämmelserna i 11 e § 1 och 2 mom. och 11 h § 1 mom. har bestämmelsen ifråga inte någon verkan på konkurrensmyndigheternas befogenhet och förvärvsavtalet anses inte ha blivit godkänt även om den tidsfrist som bestämts i 2 mom. skulle ha överskridits. Beslut om förbud mot att fullfölja förvärvet kan enligt den interna arbetsfördelningen inom konkurrensrådet delegeras till ordföranden. Då skall ett beslut om förbud mot att fullfölja förvärvet som ordföranden meddelat hänskjutas till konkurrensrådet för att avgöras vid rådets nästa möte.

11 i §. Det föreslås att paragrafen skall innehålla bestämmelser om sådana undantagsfall där ett redan lagakraftvunnet beslut kan tas upp till ny prövning. Enligt 1 mom. kan konkurrensverket på ansökan undanröja ett villkor som ställts för godkännande av förvärvsavtal eller mildra ett villkor, om förhållandena på marknaden väsentligt har förändrats efter att villkoret hade ställts eller om det har kommit fram något annat vägande skäl på grund av vilket villkoret kan upphävas eller mildras. Bestämmelsen kan tillämpas till exempel om konkurrenssituationen väsentligt ändrats till följd av att ett nytt betydande företag har etablerat sig i branschen. Enligt 1 mom. kan också den tidsfrist som satts för uppfyllandet av ett villkor förlängas, om den som villkoret gäller av skäl som inte är beroende av honom inte kunnat uppfylla det inom föreskriven tid.

Enligt 2 mom. kan konkurrensrådet utan hinder av ett tidigare beslut på framställning av konkurrensverket förbjuda ett företagsförvärv eller förordna om upphävande av förvärvet eller ställa villkor för fullföljande av förvärvet, om parterna i förvärvsavtalet har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter som på ett väsentligt sätt inverkat på avgörandet i saken eller om förvärvet har fullföljts i strid med 11 d § eller 11 f §. När det är fråga om en åtgärd som kan jämföras med upphävande av ett lagakraftvunnet förvaltningsbeslut, kan bestämmelserna i 11 i § 2 mom. tillämpas endast i undantagsfall. I ett fall där oriktiga eller vilseledande uppgifter

har lämnats måste uppgifterna gälla viktiga omständigheter vilka, om myndigheterna hade känt till dem, hade haft som följd att myndigheterna inte hade meddelat ett beslut med samma innehåll som det ursprungliga beslutet. Bestämmelsen äger tillämpning även om förvärvet har fullföljts i strid med förbudet mot förvärv enligt 11 f § eller i strid med ett beslut som konkurrensmyndigheten har meddelat med stöd av 11 d §. Ett företagsförvärv kan sålunda förbjudas eller det kan förordnas om upphävande av förvärvet i efterhand till exempel i det fall att de villkor som ställts av konkurrensmyndigheterna inte har uppfyllts. Konkurrensverkets framställning om ny behandling skall delges parterna senast inom ett år från det att beslutet som baserade sig på oriktiga eller vilseledande uppgifter vann laga kraft eller att företagsförvärvet fullföljdes. Om behandlingen av ärendet har avslutats i enlighet med 11 e § 2 mom. eller 11 h § 1 mom., räknas ettårsfristen från den dag då den frist som hade satts för behandlingen av ärendet löpte ut. Vid arrangemang som omfattar fler än en av de nämnda åtgärderna räknas ettårsfristen från den tidsmässigt sista åtgärden. Lämnande av oriktiga eller vilseledande uppgifter kan även uppfylla rekvisitet för sådan konkurrensbegränsningsförseelse som nämns i 27 §.

4 kap. Procedurbestämmelser

För att göra systematiken i lagen klarare föreslås att bestämmelser om förfarings sätt som gäller samtliga konkurrensbegränsningar skall intas i 4 kap. och att rubriken för kapitlet skall ändras så att rubriken "Undanröjande av konkurrensbegränsningars skadliga verkningar" ersätts med rubriken "Procedurbestämmelser".

12 §. Paragrafen innehåller å ena sidan bestämmelser om konkurrensverkets skyldighet att vidta åtgärder och å andra sidan om dess möjlighet att avstå från att vidta åtgärder när en konkurrensbegränsnings verkan på den ekonomiska konkurrensen är endast obetydande. Enligt 1 mom. åligger det konkurrensverket att vidta nödvändiga åtgärder i syfte att undandöja en konkurrensbegränsning eller dess skadliga verkningar då verket anser att en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare begränsar konkurrensen på ett sätt som avses i 4—7 § eller 9 §. Med undanröjande av en konkurrensbegräns-

ning avses undanröjande av sådana konkurrensbegränsningar som förbjudits i 4—7 § och med undanröjande av en konkurrensbegränsnings skadliga verkningar att man eliminerar sådana konkurrensbegränsningars skadliga verkningar som avses i 9 §.

Konkurrensverkets skyldighet att vidta åtgärder gäller inte sådana konkurrensbegränsningar vilkas verkningar på den ekonomiska konkurrensen är endast obetydliga. Det kan bli aktuellt att avstå från åtgärder då konkurrensen på marknaden i fråga kan anses fungera totalt sett trots existerande konkurrensbegränsning eller då konkurrensbegränsningen i övrigt har endast liten betydelse för tryckande av konkurrensen. Konkurrensverket kan avstå från att vidta åtgärder till exempel i sådana fall där den förbjudna verksamheten redan har upphört och där en utredning av ärendet skulle sakna betydelse för tryggheten av konkurrensen eller med tanke på förseelsens principiella förkastlighet. Vid bedömning av huruvida en förseelse kan anses vara obetydlig med tanke på konkurrensen skall särskild uppmärksamhet fästas vid den misstänkta konkurrensbegränsningens inverkan på marknads funktion, konsumenternas intresse och tryggheten av friheten att idka näring. I princip anses en konkurrensbegränsning sakna betydelse för den ekonomiska konkurrensen, då avtalsprodukternas marknadsandel eller marknadsandelen i fråga om de produkter som av konsumenterna uppfattas som likvärdiga och som tillverkas eller säljs av avtalsparterna inte överstiger fem procent. Detta har betydelse särskilt för samarbetet mellan sm-företag. Man ingriper dock i rena konkurrensbegränsningar, till exempel karteller, också i de fall där den nämnda gränsen för marknadsandel inte överskrids. Att konkurrensbegränsningen anses obetydlig kan också vara orsaken till att konkurrensverket avstår från att hos konkurrensrådet göra en framställning om påföljdsavgift enligt 8 § 3 mom. Vid bedömningen skall hänsyn tas både till begränsningens verkningar på en fungerande konkurrens och till syftet med påföljdsavgiften som straff. Eftersom påförande av påföljdsavgift för förbjudna konkurrensbegränsningar är en huvudregel som omfattas av lagen, kan konkurrensverket avstå från att göra en framställning om påföljdsavgift närmast i sådana fall där det utgående från den praxis som tidigare följts vid tillämpning av lagen står klart att konkurrensrådet inte skall på-

föra någon påföljdsavgift.

När konkurrensverket anser att den konkurrensbegränsning som avses i en ansökan om utredning som lämnats in till verket är obetydlig, skall konkurrensverket fatta beslut om att avstå från att vidta åtgärder. I ett dylikt beslut av konkurrensverket kan ändring sökas genom besvär hos konkurrensrådet enligt 21 § mom. lagen om konkurrensbegränsningar. Konkurrensrådet behandlar besvär av den här typen endast till de delar som gäller konkurrensbegränsningens obetydlighet. Om konkurrensrådet anser att förfarandet inte är obetydligt med tanke på den ekonomiska konkurrensen, kan det återförvisa ärendet till konkurrensverket.

Det föreslås att 3 mom., som innehåller bestämmelser om förhandlingar angående konkurrensbegränsningars skadliga verkningar och framställningar om dem till konkurrensrådet, skall ändras så att det i texten uttryckligen sägs att bestämmelsen gäller endast sådana konkurrensbegränsningar som avses i 9 §. Det är inte fråga om ändring av sakinnehållet i lagen utan endast om ett förtydligande.

Det föreslås att 4 mom. ändras så att finansinspektionens (tidigare bankspektionen) rätt att göra framställningar, och som är parallell med konkurrensverkets motsvarande rätt, skall avskaffas. För att den sakkunskap som den myndighet som övervakar bankbranschen förfogar över skall kunna tas i beaktande, skall konkurrensverket vid behandlingen av ärenden rörande sådana konkurrensbegränsningar som gäller bankbranschen på tillbörligt sätt samarbeta med den myndighet som utövar tillsyn över branschen i fråga. Detta förutsätter bland annat att konkurrensverket vid behandlingen av ärenden rörande konkurrensbegränsningar som gäller bankbranschen skall bereda finansinspektionen tillfälle att yttra sig. Dessutom kan finansinspektionen alltid vid behov begära att konkurrensverket vidtar åtgärder för utredning av upptäckta konkurrensbegränsningar. När det gäller försäkringsbranschen bibehåller social- och hälsovårdsministeriet i egenskap av tillsynsmyndighet sin rätt att göra framställningar.

13 §. Det föreslås att 13 § i den gällande lagen upphävs. Den sekundära rätten att göra framställningar ersätts genom att en näringsidkare som direkt berörs av en konkurrensbegränsning får rätt att hos konkurrensverket begära utredning samt genom att

en näringsidkare ges rätt att anföra besvär över konkurrensverkets beslut i enlighet med 21 § 1 mom. En näringsidkare som direkt berörs av konkurrensbegränsningen har, när konkurrensverket behandlar ärendet, partsställning och de rättigheter som därav följer enligt lagen om förvaltningsförfarande (598/1982), t.ex. rätt att bli hörd. Dessutom har näringsidkaren i fråga också rätt att hos konkurrensrådet anföra besvär över ett beslut som konkurrensverket har fattat i ärendet.

Också sådana sammanslutningar som bevakar näringsidkarnas eller konsumenternas intressen kan, om de så önskar, hos konkurrensverket göra en framställning om utredning och om undanröjande av upptäckta konkurrensbegränsningar. Dessutom kan de näringsidkare som direkt berörs av en konkurrensbegränsning befullmäktiga en dylik sammanslutning att föra deras talan hos konkurrensverket och i konkurrensrådet.

14 §. Det föreslås att till 2 mom. fogas ett omnämnande om en frist inom vilken konkurrensverket måste göra sin framställning om huvudsaken i sådana fall där verket har meddelat ett beslut om interimistiskt förbud eller åläggande. I övrigt ändras inte bestämmelsens sakinhåll. I 2 mom. ingår bestämmelser om att konkurrensverket skall hänskjuta sitt beslut om interimistiskt förbud eller åläggande till konkurrensrådet inom en vecka från det att beslutet meddelades. Konkurrensverket måste göra en framställning om huvudsaken inom en månad från det att ett interimistiskt beslut meddelades. Om konkurrensverket inte inom föreskriven tid gör någon framställning eller hänskjuter sitt förordnande om ett interimistiskt förbud eller åläggande till konkurrensrådet, förfaller förbudet eller åläggandet. Trots att de föreskrivna fristerna har överskridits bibehåller konkurrensverket sin rätt att göra en framställning om huvudsaken. I konkurrensverkets beslut om ett interimistiskt förbud eller åläggande kan ändring inte sökas genom besvär hos konkurrensrådet enligt 21 § 1 mom.

15 §. Paragrafen innehåller bestämmelser om förbehandling av ärenden rörande konkurrensbegränsningar i konkurrensrådet. På grund av de ändringar som föreslagits i lagen gäller bestämmelsen förbehandling i konkurrensrådet av en framställning som avses i 8 § 3 mom., 11 d § 1 mom., 12 § 3 och 4 mom., 14 § 2 mom., 16 §, 19 § 3 mom. eller 19 a § 2 mom. och 21 § 2 mom. och förbehandling av besvär som avses i

21 § 2 mom.

16 §. Paragrafen innehåller bestämmelser om de sanktioner som konkurrensrådet har till sitt förfogande i fråga om konkurrensbegränsningar. I syfte att förtydliga lagen föreslås att i 16 § i den gällande lagen, som för närvarande handlar om sanktioner mot sådana skadliga konkurrensbegränsningar som avses i 9 §, intas dessutom bestämmelser om sanktioner mot de konkurrensbegränsningar som är förbjudna enligt 4—7 §. Bestämmelser om sanktioner rörande sådana konkurrensbegränsningar som är förbjudna enligt lagen om konkurrensbegränsningar har ingått i 8 § 4 mom. som föreslås bli upphävt. Syftet med förslaget är inte att ändra sakinnehållet i bestämmelserna om sanktioner utan att endast förtydliga lagen. När det gäller sakinnehållet överensstämmer sanktionerna fortfarande med den gällande lagen och praxisen i samband med dess tillämpning. För förbjudna konkurrensbegränsningar påförs i enlighet med den nuvarande lagen och praxisen en påföljdsavgift om vilken det bestäms i 8 § 3 mom.

Enligt bestämmelserna i paragrafen kan konkurrensrådet, om en konkurrensbegränsning är förbjuden enligt bestämmelserna i 4—7 § eller om den har sådana skadliga verkningar som avses i 9 §, förbjuda en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare att tillämpa ett avtal som avses i 9 § eller andra konkurrensbegränsande arrangemang eller ett därmed jämförbart förfarande, eller ålägga en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare att upphöra med ett förfarande som strider mot 4—7 §. Dessutom kan konkurrensrådet både i de fall som avses i 9 § och i de fall som avses i 4—7 § ålägga en näringsidkare att leverera en nytthet till en annan näringsidkare på villkor som motsvarar dem som han erbjuder andra näringsidkare i samma ställning.

Det föreslås att 2 mom., där det konstateras att konkurrensrådets beslut trots besvär skall iakttas om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat, flyttas och blir 21 § 2 mom. som innehåller bestämmelser om hur man söker ändring i konkurrensrådets beslut.

17 §. Paragrafen innehåller bestämmelser om föreläggande och utdömande av vite. Eftersom bestämmelserna i 8 § 4 mom. och 16 § ändras, innehåller paragrafen endas en hänvisning till 16 §. Enligt bestämmelsen

kan konkurrensrådet förena ett förordnande, förbud eller åläggande som avses i 16 § med vite.

18 a §. Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet att ersätta den skada som orsakats genom en konkurrensbegränsning. Enligt 1 mom. är en näringsidkare som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot ett förbud i 4—7 § i lagen om konkurrensbegränsningar eller mot konkurrensrådets beslut där konkurrensrådet konstaterat att konkurrensbegränsningen har sådana skadliga verkningar som avses i 9 §, skyldig att ersätta en annan näringsidkare för den skada han har tillfogat denna. Skadeersättningen omfattar en ersättning för kostnader, prisskillnad, utebliven vinst samt annan direkt eller indirekt ekonomisk skada som åstadkommit av begränsningen.

Syftet med paragrafen är att de som lidit skada på grund av en konkurrensbegränsning skall göras likställda med varandra oberoende av om det existerar eller inte existerar ett avtalsförhållande mellan den som lidit skada och den som tillfogat skada. I paragrafen definieras både en sådan ersättningsgill skada som har uppstått i ett avtalsförhållande och en sådan ersättningsgill skada som har uppstått i fall där det inte existerar ett avtalsförhållande, då skadan har åstadkommit av en konkurrensbegränsning. I fråga om kriterierna för vållande skiljer sig dock bevisbördan när det gäller kontraktsansvar och utomkontraktuellt ansvar. I ett fall av kontraktsansvar måste svaranden, för att kunna bli befriad från ersättningskyldighet, kunna bevisa att han inte är ansvarig för ett fel eller gjort sig skyldig till en försummelse när det gäller uppfyllande av avtalsvillkor. I fråga om utomkontraktuellt ansvar däremot är det käranden som har bevisbördan när det gäller förseelse. I detta hänseende tillämpas gällande rättspraxis å ena sidan i fråga om kontraktsansvar och å andra sidan i fråga om utomkontraktuellt ansvar.

Ersättning enligt 1 mom. gäller för det första ersättande av skador som åstadkommit genom sådan verksamhet som strider mot 4—7 §. I fråga om dessa förbjudna konkurrensbegränsningar uppstår ersättningskyldighet till följd av en lagstridig gärning. Eftersom ett typiskt drag hos de fall som bedöms enligt missbruksprincipen i 9 § är att förfarandets lagstridighet konkretiseras först genom ett myndighetsbeslut om förbud, uppstår skadeståndsskyldighet i de fall som

avses i 9 § först då en näringsidkare handlar i strid med ett förbud eller ett beslut som redan har meddelats av konkurrensrådet. Den omständighet att konkurrensverket avstått från att vidta åtgärder på grund av att arrangemanget är obetydligt påverkar i och för sig inte en näringsidkares rätt till skadestånd i fråga om sådana konkurrensbegränsningar som avses i 4—7 §. Om konkurrensverket däremot beslutat avstå från vidare åtgärder i fråga om en sådan misstänkt skadlig konkurrensbegränsning som avses i 9 §, betyder det att någon grund för erhållande av skadestånd, dvs. för konkurrensmyndighetens beslut, inte uppstår i dylika fall.

Enligt 1 mom. skall den skada som tillfogats en annan näringsidkare ersättas. Att begränsa ersättningsskyldigheten till näringsidkare är motiverat med hänsyn till att det är just förhållandena mellan näringsidkare som lagen om konkurrensbegränsningar avser att reglera. Begreppet näringsidkare bedöms utgående från bestämmelserna i 3 § 1 mom. i lagen om konkurrensbegränsningar. Också en näringsidkare som befinner sig längre bort i produktions- eller distributionsledet kan ha rätt till skadestånd, om det finns ett orsakssammanhang mellan den skada som denna har lidit och en annan näringsidkares förfarande som strider mot lagen om konkurrensbegränsningar.

Enligt 2 mom. kan skadeståndet jämkas, om fullt skadeståndsansvar bedöms som oskäligt tungt med hänsyn till förseelsens art, skadans omfattning, parternas situation och andra omständigheter. När det gäller jämkning av skadeståndet, innehåller förslaget ingen hänvisning till den bestämmelse om jämkning som finns i 6 kap. 1 § skadeståndslagen, utan det föreslås att en egen särskild bestämmelse om jämkning skall tas in i paragrafen, eftersom syftet med lagen om konkurrensbegränsningar är att bestämma om ersättande av sådan skada som tillfogats en näringsidkare genom en konkurrensbegränsning medan den bestämmelse om jämkning som ingår i skadeståndslagen har skrivits med tanke på en fysisk person.

Enligt 3 mom. preskriberas rätten till skadestånd, om skadeståndstalan inte har väckts inom fem år från det att näringsidkaren fick kännedom om eller borde ha fått kännedom om att en skada har uppstått. För att säkerställa att bestämmelsen om ersättning är effektiv betraktas således sådana bestämmelser som på förhand begränsar rätten till ersätt-

ning som ogiltiga. Detta utgör dock inte något hinder för att överenskommelse om ersättning träffas efter det att näringsidkaren har fått kännedom om skadan.

Enligt 4 mom. kan domstolen vid behandling av en skadeståndstalan som avses i 1 mom. begära ett utlåtande av konkurrensverket. Det är dock inte nödvändigt att begära ett utlåtande till exempel i ett fall där det ärende rörande konkurrensbegränsningar som ligger till grund för skadeståndskravet redan har avgjorts genom konkurrensverkets eller konkurrensrådets beslut. Om behandlingen av samma konkurrensbegränsning ärendet alltså jämt pågår hos en konkurrensmyndighet eller om det har sökts ändring i ärendet, skall den domstol som behandlar frågan om skadestånd ta tillbörlig hänsyn till detta. Domstolen kan vid behov uppskjuta skadeståndsmålet tills ett lagakraftvunnet avgörande har träffats i konkurrensbegränsningsärendet.

För att kunna undvika sådana totalkonsekvenser som från en näringsidkares synpunkt är oskäliga skall konkurrensrådet vid påförande av påföljdsavgift också ta hänsyn till den skadeståndsskyldighet som en näringsidkare som överträtt ett förbud i lagen om konkurrensbegränsningar eventuellt kan ha.

19 §. Det föreslås att i 2 mom. intas en bestämmelse som handlar om konkurrensverkets befogenhet att ställa villkor för dispensens giltighetstid. Det är fråga om ett sådant förtydligande av lagen som inte avser att ändra sakinnehållet i bestämmelserna om dispens. Enligt 2 mom. kan konkurrensverket uppställa villkor för beviljande av dispens. De villkor som konkurrensverket kan ställa skall ha ett sakligt samband med den dispens som skall beviljas och dess ändamål och de får inte vara mer omfattande än vad som är nödvändigt för att dispens skall kunna beviljas. I 2 mom. bestäms vidare att dispens kan beviljas tills vidare eller för en bestämd tid. I regel beviljas dispenser för en bestämd tid i enlighet med den praxis som gäller för tillämpning av den nuvarande lagen. En dispens som gäller tills vidare kommer i fråga endast i undantagsfall. Dispens som gäller tills vidare kan beviljas till exempel när det handlar om ett strukturellt arrangemang som inte omfattas av bestämmelserna om tillsyn över företagsförvärv och som omfattar sådant samarbete som är förbjudet enligt 4—6 § lagen om konkurrensbegränsningar. Den rätt som en sökande för tillfället har att hos kon-

kurrensverket kräva att verket skall hänskjuta ett avslag i ett dispensärende till konkurrensrådet föreslås bli ersatt genom en bestämmelse om rätt att söka ändring enligt 21 § 1 mom.

19 a §. Enligt paragrafen kan konkurrensverket på ansökan av en näringsidkare meddela ett beslut (*icke-ingripandebesked*) enligt vilket sökandens avtal, beslut eller förfarande, utgående från de uppgifter som denne lämnat, inte omfattas av tillämpningsområdet för förbuden i 4—6 §. Bestämmelsen gäller inte de konkurrensbegränsningar som avses i 7 och 9 §. Icke-ingripandebesked meddelas på basis av de uppgifter som näringsidkaren har lämnat, och beskedets rättsverknings är beroende av riktigheten hos lämnade uppgifter. Ansökan om icke-ingripandebesked kan lämnas in samtidigt som ansökan om dispens. Konkurrensverket skall ge näringsidkare anvisningar om vilka uppgifter som skall lämnas in ansökan. När icke-ingripandebesked beviljas betyder det att konkurrensverket inte med stöd av 4—6 § kan göra en framställning om förbud mot förfarandet i fråga eller om påförande av påföljdsavgift, förutsatt att de uppgifter som lämnats är korrekta och fullständiga. Meddelande av icke-ingripandebesked utgör inget hinder för konkurrensverket att senare kunna vidta åtgärder med stöd av 7 eller 9 §. Om det redan vid behandlingen av ansökan om icke-ingripandebesked framkommer att förfarandet eventuellt strider mot 7 eller 9 §, skall konkurrensverket underrätta sökanden om detta.

Enligt 2 mom. kan konkurrensrådet på framställning av konkurrensverket återkalla ett icke-ingripandebesked, om förhållandena efter det att besked meddelades har förändrats väsentligt. Återkallelse av beskedet på grund av ändrade förhållanden förutsätter att förändringarna har saklig betydelse för meddelandet av icke-ingripandebesked och att de förändringar som skett är väsentliga. Ett icke-ingripandebesked kan återkallas även i det fall att beskedet har meddelats på basis av oriktiga, vilseledande eller bristfälliga uppgifter. Därvid krävs att de oriktiga, vilseledande eller bristfälliga uppgifterna har varit av betydelse när konkurrensverket har fattat sitt beslut om icke-ingripandebesked. Sådan oriktighet eller bristfällighet hos uppgifterna som inte har påverkat konkurrensverkets beslut utgör ingen grund för återkallelse. Ett icke-ingripandebesked kan återkallas också i det fall att den rättspraxis som

gäller tillämpningsområdet för förbuden i 4—6 § väsentligt har ändrats till följd av de beslut som fattats av konkurrensrådet eller av högsta förvaltningsdomstolen. Detta tredje fall av tillåten återkallelse innebär en väsentlig ändring av rättspraxisen. Enbart det faktum att konkurrensverkets beslut om ett icke-ingripandebesked är felaktigt till exempel på grund av att lagen har tolkats fel utgör ingen grund för återkallelse av beskedet. När beskedet återkallas av skäl som inte är beroende av sökanden, dvs. på grund av ändrade förhållanden eller ändrad rättspraxis, skall näringsidkaren i fråga eller samman slutningen av näringsidkare ges skälig tid för vidtagande av arrangemang i syfte att ändra det förbjudna förfarandet innan några åtgärder enligt 8 § 3 mom. eller 16 § vidtas.

På ändringssökande i fråga om ett beslut som gäller icke-ingripandebesked tillämpas bestämmelserna i 21 §. Ändring i konkurrensverkets beslut kan sökas närmast i de fall där konkurrensverket har ansett att det saknas förutsättningar för meddelande av ett icke-ingripandebesked. En näringsidkare som direkt berörs av konkurrensbegränsningen har rätt att söka ändring enligt 21 § 1 mom. om det icke-ingripandebesked som meddelats av konkurrensverket har en direkt och omedelbar verkan på hans rättsställning. Ändring i ett beslut av konkurrensrådet om återkallelse av ett icke-ingripandebesked kan sökas hos högsta förvaltningsdomstolen.

19 b §. Paragrafen innehåller bestämmelser om immunitet mot påföljdsavgift. Påföljdsavgift enligt 8 § kan inte påföras för tiden från det att ansökan lämnades in till dess att konkurrensmyndighetens beslut vinner laga kraft när det är fråga om en konkurrensbegränsning för vilken dispens eller icke-ingripandebesked har ansökts, under förutsättning att de konkurrensbegränsande åtgärderna har vidtagits efter det att ansökan har blivit inlämnad. Genom att ansöka om icke-ingripandebesked eller dispens förvärras sökanden immunitet mot påföljdsavgift från och med den dag då ansökan lämnades in till konkurrensverket. Immuniteten gäller endast en konkurrensbegränsning som utgör föremålet för ansökan och som har beskriverits i den, och för att immunitet kan förvärras krävs att den konkurrensbegränsande åtgärden har vidtagits först efter det att ansökan har lämnats in. Med inlämnande av ansökan avses den tidpunkt då ansökan har kom in till konkurrensverket.

Enligt 2 mom. kan påföljdsavgift dock påföras, om konkurrensverket inom två månader från det att ansökan kom in till verket meddelar sökanden att det på basis av den preliminära utredning som utförts av verket inte kan meddela icke-ingripandebesked eller dispens för avtalet, beslutet eller förfarandet. Av konkurrensverkets meddelande följer att immuniteten mot påföljdsavgift upphävs retroaktivt. Ett sådant meddelande kan lämnas då det redan på basis av den preliminära utredning som konkurrensverket utfört är klart att det ansökta beskedet eller den ansökta dispensen inte kan beviljas. Bestämelsen är avsedd att bli tillämplad endast i undatagsfall och syftet med den är att förhindra missbruk av immunitet. Konkurrensverket kan lämna ett meddelande enligt 2 mom. närmast i sådana fall där ansökan gäller en ren konkurrensbegränsning för vilken ett icke-ingripandebesked eller en dispens inte kan meddelas och där sökandens egentliga avsikt inte anses vara att få icke-ingripandebesked eller dispens utan att undgå påföljdsavgift. Bortfall av immunitet betyder alltid att det ansökta beskedet eller den ansökta dispensen inte kommer att meddelas. Att konkurrensverket inte lämnat meddelande om upphävande av immunitet utgör dock ännu inte något säkert tecken på att ansökan kommer att beviljas. I de fall där konkurrensverket lämnar meddelande om bortfall av immunitet behandlas den ansökan som utgör grunden till immunitet i brådskande ordning av konkurrensverket. Ändring i beslutet om upphävande av immunitet kan inte sökas genom besvär.

21 §. Paragrafen innehåller bestämmelser om ändringssökande i de fall som gäller beslut av konkurrensverket och konkurrensrådet. Ändring i ett beslut som konkurrensverket har meddelat med stöd av lagen om konkurrensbegränsningar får enligt 1 mom. sökas i den ordning som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

I ett beslut som meddelats av konkurrensverket med stöd av 14 § 1 mom. får ändring inte sökas genom besvär. I ett beslut om förbud eller förordnande som konkurrensverket meddelat med stöd av 14 § kan ändring inte sökas, eftersom konkurrensverket i vilket fall som helst enligt 14 § 2 mom. skall hänskjuta de interimistiska förordnandena till konkurrensrådet. Ändring får inte heller sökas genom besvär i ett beslut som meddelats av konkurrensverket med stöd av

11 e § 1 mom. eller i ett beslut av konkurrensverket om en inspektion som avses i 20 §. Bestämmelsen är förtydligande. Beslut om en fortsatt utredning av ett företagsförvärv och om företagande av inspektion betraktas som sådana förberedande åtgärder i samband med utredning i vilka enligt allmänna förvaltningsrättsliga bestämmelser ändring inte får sökas genom besvär.

I ett meddelande som konkurrensverket lämnat enligt 19 b § 2 mom. får ändring inte heller sökas genom särskilda besvär. Eftersom upphävande av immunitet är en interimistisk åtgärd som inte medför några direkta rättsverkningar för företaget och eftersom det är möjligt att söka ändring i konkurrensverkets beslut rörande det ansökningsärende som utgör grunden för immuniteten, kan ändring i beslutet om upphävande av immunitet inte sökas genom besvär. Ett beslut som fattats av konkurrensverket med stöd av 10 § skall trots besvär iaktas, om inte konkurrensrådet bestämmer något annat. För att säkerställa tillgången till uppgifter och utredningen av konkurrensbegränsningar är det nödvändigt att eventuella besvär angående lämnande av upplysningar inte inverkar på verkställigheten av beslut.

När det gäller ändringssökande i fråga om de beslut som konkurrensverket har meddelat följs de bestämmelser som ingår i förvaltningsprocesslagen. Enligt 6 § 1 mom. förvaltningsprocesslagen kan besvär över ett beslut anföras av den som beslutet avser eller vars rätt, skyldighet eller fördel påverkas av beslutet. I regeringens proposition till riksdagen med förslag till förvaltningsprocesslag och till lagstiftning som har samband med den (PR 217/1995 rd s. 41) konstateras: "besvär rätt kan inte härledas enbart från ett besluts indirekta verkningar. Vid bedömningen av omedelbarhetskriteriets tillämplighet är det skäl att fästa avseende vid det enskilda ärendets karaktär samt vid det rättsskyddsbehov som föreligger i ärendet." Nämnda besvär rätt anses tillkomma åtminstone en näringsidkare som direkt berörs av en konkurrensbegränsning. Huruvida en näringsidkares intresse kan betraktas som direkt bedöms från fall till fall med särskild hänsyn till tillämpningspraxisen beträffande 13 § i den gällande lagen, 6 § i förvaltningsprocesslagen och till allmänna förvaltningsrättsliga principer. För att föremålet för en konkurrensbegränsning skall ha rätt till ändringssökande krävs att konkurrensverkets

beslut har en direkt och omedelbar verkan på ifrågavarande näringsidkares rättsliga ställning. Däremot anses inte konkurrenterna, vilka indirekt påverkas av konkurrensverkets beslut, till den näringsidkare som orsakat konkurrensbegränsningen inte ha besvärsmätt eftersom deras intresse inte är direkt.

I konkurrensrådets beslut får ändring enligt 2 mom. sökas hos högsta förvaltningsdomstolen. Momentet innehåller dessutom en uppräknig av de situationer där det inte får sökas ändring i ett beslut av konkurrensrådet. I konkurrensrådets beslut som gäller ett beslut av konkurrensverket vilket meddelats med stöd av 19 § 1 och 2 mom. och 19 a § 1 mom. och i konkurrensrådets beslut som meddelats med stöd av 11 e § 2 mom. får ändring inte sökas genom besvär. Över andra beslut av konkurrensrådet kan besvär anföras hos högsta förvaltningsdomstolen. Också i fråga om besvär över konkurrensrådets beslut tillämpas bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen.

Det föreslås att en bestämmelse som motsvarar 16 § 2 mom. i den gällande lagen skall tas in i 2 mom. Enligt bestämmelsen skall konkurrensverkets beslut trots besvärerna iaktas, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Sålunda är konkurrensrådets beslut i regel verkställningsbara trots att de har överklagats.

Det föreslås att bestämmelser om förbud mot att söka ändring i beslut om handräkning skall tas in i 3 mom. Det förbud mot ändringssökande som ingår i 21 § 3 mom. i den gällande lagen föreslås bli upphävt. I övrigt skall bestämmelsens innehåll inte ändras.

Ikraftträdelsebestämmelser. En sedvanlig bestämmelse om ikraftträdande har tagits in i den föreslagna lagen.

Enligt övergångsbestämmelsen tillämpas lagen på de företagsförvärv som har skett sedan lagen har trätt i kraft. Med att ett företagsförvärv sker avses den tidpunkt som avses i 11 c § 1 mom. från vilken tidsfristen för anmälningsskyldigheten börjar räknas.

Bestämmelserna om skadestånd i lagens 18 a § tillämpas på sådana konkurrensbegränsningar som avses i 4—7 § och som genomförs sedan lagen har trätt i kraft och på brott mot beslut av konkurrensrådet som har meddelats sedan lagen har trätt i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan den träder i

kraft.

1.2. Lagen om konkurrensrådet

6 §. I paragrafen bestäms om hur konkurrensärenden blir anhängiga i konkurrensrådet. Det är inte fråga om en ändring av lagen i sakligt hänseende, utan om vissa tekniska ändringar som de föreslagna ändringarna av lagen om konkurrensbegränsningar förutsätter.

13 §. Behandlingen av ärenden enligt lagen om konkurrensbegränsningar i konkurrensrådet omfattas främst av bestämmelserna i 15 § och 21 § 2 mom. konkurrensbegränsningslagen samt bestämmelserna i lagen om konkurrensrådet (481/1992). Dessutom ingår bestämmelser om behandlingen i 3 kap. lagen om offentlig upphandling (1505/1992) som gäller rättsskyddsmedel. Bestämmelserna om konkurrensrådsförfarandena i dessa lagar reglerar dock inte heltäckande alla faktorer som kommer fram vid en process i konkurrensrådet. Dessa lagar saknar t.ex. närmare bestämmelser om bevisföring. Konkurrensrådet kan höra vittnen med stöd av ed, men t.ex. uttryckliga bestämmelser om ett vittnes rätt att vägra vittna, om följderna när ett vittne är frånvarande och om hämtning av ett vittne saknas. Konkurrensrådets uppgifter och fastställandet av de påföljder som omfattas av rådets behörighet förutsätter emellertid bl.a. ovan nämnda bestämmelser. I praktiken har bestämmelsernas snävhet visat sig vara en brist.

År 1996 trädde en ny allmän förvaltningsprocesslag i kraft. Den tillämpas, om inget annat bestäms någon annanstans i lagstiftningen. Enligt 1 § 2 mom. i nämnda lag skall lagen utöver på allmänna förvaltningsdomstolar också tillämpas då ändring i beslut i förvaltningsärenden söks genom besvär eller extraordinära rättsmedel hos en förvaltningsmyndighet eller en nämnd som har inrättats för att behandla ärenden som gäller sökande av ändring, eller hos någon annan särskild myndighet som kan jämföras med dessa. I ovan nämnda regeringsproposition om denna lag (s 35) konstateras att konkurrensrådet i sakligt hänseende kan anses vara ett organ av domstolstyp som omfattas av tillämpningsområdet för 1 § 2 mom. Eftersom de ärenden som behandlas i konkurrensrådet emellertid inte är besvärärenden, innebär detta att förvaltningsprocesslagen

inte med stöd av 1 § 2 mom. blir direkt tillämplig i konkurrensrådet. För närvarande är de ända besvärärenden som behandlas av konkurrensrådet de undantagsärenden som avses i 19 § konkurrensbegränsningslagen. I motiveringarna till förvaltningsprocesslagen konstateras också att ett specialstadgande om tillämpningen av lagen vid behov kan tas in i lagstiftningen om konkurrensrådet. Konkurrensrådet anses därmed höra till förvaltningsprocesssystemet, varför förvaltningsprocesslagen skall tillämpas på dess verksamhet, om rådet behandlar besvärärenden. För närvarande omfattas behandlingen av ärenden i konkurrensrådet endast av bestämmelserna i lagen om konkurrensbegränsningar, lagen om konkurrensrådet och lagen om offentlig upphandling.

Eftersom bestämmelserna om behandlingen av ärenden i konkurrensrådet för närvarande är bristfälliga, är det ändamålsenligt att till lagen om konkurrensrådet foga ett omnämnande om att på behandlingen av ärenden i konkurrensrådet i tillämpliga delar tillämpas förvaltningsprocesslagen, om inget annat följer av bestämmelser i speciallagstiftningen. Till följd av arten av de ärenden som konkurrensrådet behandlar och med tanke på processreglernas enhetlighet är det skäl att föreskriva att tillämpningsområdet för förvaltningsprocesslagens bestämmelser på lika grunder skall gälla alla ärenden som konkurrensrådet behandlar, oberoende av om de är ärenden som rådet avgör i första instans eller i egenskap av besvärinstans.

Enligt det föreslagna 13 § 1 mom. tillämpas på behandlingen av ärenden i konkurrensrådet förvaltningsprocesslagen med undantag av bestämmelsen i 2 § om avgränsningen av förvaltningsprocesslagens tillämpningsområde. Därmed tillämpas i konkurrensrådet, avvikande från 2 § förvaltningsprocesslagen, också lagens 37—50 §. Naturligtvis tillämpas i konkurrensrådet dock inte de bestämmelser i förvaltningsprocesslagen som inte kan gälla konkurrensrådet. Dessa är 7 § (besvär över statlig förvaltningsmyndighets beslut), 8 § (besvär över beslut av kommunala myndigheter, myndigheter i landskapet Åland och kyrkliga myndigheter), 9 § (besvär över länsrättens beslut), 11 § (besvärmyndighet i underställningsärenden), 12 § (behörig länsrätt), 13 § (begränsning av besvärätten i fall som avses i 7—9 §), 38 § (muntlig förhandling på begäran av part i länsrätten eller högsta förvaltnings-

domstolen), 69 § (förvaltningstvistemål), 70 § (behörig länsrätt i förvaltningstvistemål) och 71 § (grundbesvär). Andra än ovan nämnda bestämmelser i förvaltningsprocesslagen tillämpas till den del lagen om konkurrensrådet, lagen om konkurrensbegränsningar eller lagen om offentlig upphandling inte föreskriver något annat i fråga om den bestämmelse i förvaltningsprocesslagen som skall tillämpas.

Det föreslås att 13 § i den nuvarande lagen om konkurrensrådet skall bli ett nytt 2 mom. i 13 §.

1.3. Lagen om försäkringsbolag

3 kap. Delägarskap i försäkringsbolag

3 a §. Enligt paragrafen skall social- och hälsovårdsministeriet be konkurrensverket om ett utlåtande över en anmälan som avses i 3 §, om förvärvet omfattas av den tillsyn över företagsförvärv som avses i lagen om konkurrensbegränsningar. Enligt 11 c § 2 mom. lagen om konkurrensbegränsningar skall ett företagsförvärv, på vilket utöver konkurrensbegränsningslagen också tillämpas de bestämmelser om försäkrings- och pensionsanstalter som avses i lagens 11 c § 2 mom., anmälas till konkurrensverket först sedan parterna i företagsförvärvet har fått kännedom om social- och hälsovårdsministeriets samtycke eller om att ministeriet inte motsätter sig företagsförvärvet. Anmälan till konkurrensverket behöver inte göras, om social- och hälsovårdsministeriet har bett konkurrensverket om ett utlåtande över företagsförvärvet och konkurrensverket i sitt utlåtande har ansett att det inte föreligger hinder för att godkänna förvärvet. Konkurrensverkets utlåtande som avses i paragrafen är en sådan nödvändig utredning som avses i 3 kap. 4 § lagen om försäkringsbolag och som påverkar den tidsfrist som ställts för social- och hälsovårdsministeriet.

När det övervägs om det förvärv av ett försäkringsbolags aktier eller garantiandelar som avses i en anmälan skall tillåtas eller förbjudas, skall social- och hälsovårdsministeriet granska ärendet med tanke på en sund utveckling av försäkringsväsendet i enlighet med 3 kap. 4 § lagen om försäkringsbolag. Om ministeriet anser att förvärvet äventyrar en sund utveckling av försäkringsväsendet, skall förvärvet förbjudas. En sund utveckling av försäkringsväsendet är en helhet, som ett

företagsförvärv kan ha olika slags effekter på. De negativa effekterna av ett företagsförvärv kan uppkomma på så sätt att försäkringstagarnas förmåner direkt äventyras eller t.ex. mera generellt så att företagsförvärvet har väsentliga skadliga följder för utövandet av en viss försäkringsform i Finland. För att det i samband med behandlingen av en anmälan skall kunna bedömas vilka konkurrenseffekter förvärv av ett försäkringsbolags aktier eller garantiandelar har, skall ministeriet i de fall som avses i paragrafen be konkurrensverket om utlåtande. Ministeriet kan vid behov be konkurrensverket om utlåtande också i andra fall, d.v.s. i sådana där omsättningen hos parterna i ett företagsförvärv inte överskrider de gränser om vilka bestäms i 11 a § 1 mom. lagen om konkurrensbegränsningar. Enligt 14 a kap. 2 § 3 mom. lagen om försäkringsbolag skall ministeriet och konkurrensverket samarbeta ändamålsenligt.

14 a kap. Tryggande av konkurrens

4 §. Det föreslås att paragrafen skall ändras så att till den fogas en skyldighet för konkurrensverket att be det ministerium som övervakar försäkringsbranschen om utlåtande utöver i fråga om ärenden som gäller undantag också i fråga om de ärenden som gäller icke-ingripandebesked för försäkringsbolags verksamhet.

16 kap. Fusion och inlösen av minoritetsaktier

13 §. Enligt paragrafens 3 mom. skall social- och hälsovårdsministeriet be konkurrensverket om ett utlåtande över en ansökan som avses i 2 mom., om det arrangemang som avses i ansökan omfattas av den tillsyn över företagsförvärv som avses i lagen om konkurrensbegränsningar. Enligt 11 c § 2 mom. lagen om konkurrensbegränsningar skall ett företagsförvärv, på vilket utöver konkurrensbegränsningslagen också tillämpas de bestämmelser om försäkrings- och pensionsanstalter vilka avses i 11 c § 2 mom. lagen, anmälas till konkurrensverket först sedan parterna i företagsförvärvet har fått kännedom om social- och hälsovårdsministeriets samtycke eller om att ministeriet inte motsätter sig företagsförvärvet. Anmälan till konkurrensverket behöver inte göras, om social- och hälsovårdsministeriet har

bett konkurrensverket om ett utlåtande över företagsförvärvet och konkurrensverket i sitt utlåtande har ansett att det inte föreligger något hinder för att godkänna förvärvet.

16 a kap. Överlåtelse av försäkringsbeståndet

9 §. Enligt paragrafens 3 mom. skall social- och hälsovårdsministeriet be konkurrensverket om ett utlåtande över en ansökan som avses i 1 mom., om det arrangemang som avses i ansökan omfattas av den tillsyn över företagsförvärv som avses i lagen om konkurrensbegränsningar. Enligt 11 c § 2 mom. lagen om konkurrensbegränsningar skall ett företagsförvärv, på vilket också tillämpas de bestämmelser om försäkrings- och pensionsanstalter vilka avses i lagens 11 c § 2 mom., anmälas till konkurrensverket först sedan parterna i företagsförvärvet har fått kännedom om social- och hälsovårdsministeriets samtycke eller om att ministeriet inte motsätter sig företagsförvärvet. Anmälan till konkurrensverket behöver inte göras, om social- och hälsovårdsministeriet har bitt konkurrensverket om ett utlåtande över företagsförvärvet och konkurrensverket i sitt utlåtande har ansett att det inte föreligger något hinder för att godkänna förvärvet.

1.4. Lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag

7 §. Ägarkontroll. Enligt paragrafens 3 mom. skall social- och hälsovårdsministeriet be konkurrensverket om ett utlåtande över en anmälan som avses i 3 §, om förvärvet omfattas av den tillsyn över företagsförvärv som avses i lagen om konkurrensbegränsningar. Enligt 11 c § 2 mom. lagen om konkurrensbegränsningar skall ett företagsförvärv, på vilket också tillämpas de bestämmelser om försäkrings- och pensionsanstalter som avses i lagens 11 c § 2 mom., anmälas till konkurrensverket först sedan parterna i företagsförvärvet har fått kännedom om social- och hälsovårdsministeriets samtycke eller om att ministeriet inte motsätter sig företagsförvärvet. Anmälan till konkurrensverket behöver inte göras, om social- och hälsovårdsministeriet har bitt konkurrensverket om utlåtande över företagsförvärvet och konkurrensverket i sitt utlåtande har ansett att det inte föreligger hinder för att godkän-

na förvärvet. Konkurrensverkets utlåtande som avses i paragrafens nuvarande 3 mom. är en sådan nödvändig utredning som påverkar den tidsfrist som ställts för social- och hälsovårdsministeriet och detta 3 mom. föreslås bli ett nytt 4 mom.

1.5. Lagen om försäkringsföreningar

14 kap. Fusion och överlåtelse av försäkringsbeståndet

4 §. Enligt paragrafens 3 mom. skall ministeriet be konkurrensverket om ett utlåtande över en ansökan som avses i 1 mom., om det arrangemang som avses i ansökan omfattas av den tillsyn över företagsförvärv som avses i lagen om konkurrensbegränsningar (480/1992). Enligt 11 c § 2 mom. lagen om konkurrensbegränsningar skall ett företagsförvärv, på vilket också tillämpas de bestämmelser om försäkrings- och pensionsanstalter vilka avses i lagens 11 c § 2 mom., anmälas till konkurrensverket först sedan parterna i företagsförvärvet har fått kännedom om social- och hälsovårdsministeriets samtycke eller om att ministeriet inte motsätter sig företagsförvärvet. Anmälan till konkurrensverket behöver inte göras, om social- och hälsovårdsministeriet har bett konkurrensverket om ett utlåtande över företagsförvärvet och konkurrensverket i sitt utlåtande har ansett att det inte föreligger något hinder för att godkänna förvärvet.

1.6. Lagen om pensionsstiftelser

102 §. Enligt paragrafens 3 mom. skall ministeriet be konkurrensverket om ett utlåtande över en ansökan som avses i 1 mom., om det arrangemang som avses i ansökan omfattas av den tillsyn över företagsförvärv som avses i lagen om konkurrensbegränsningar. Enligt 11 c § 2 mom. lagen om konkurrensbegränsningar skall ett företagsförvärv, på vilket också tillämpas de bestämmelser om försäkrings- och pensionsanstalter vilka avses i lagens 11 c § 2 mom., anmälas till konkurrensverket först sedan parterna i företagsförvärvet har fått kännedom om social- och hälsovårdsministeriets samtycke eller om att ministeriet inte motsätter sig företagsförvärvet. Anmälan till konkurrensverket behöver inte göras, om social- och hälsovårdsministeriet har bett konkurrensverket om ett utlåtande över före-

tagsförvärvet och konkurrensverket i sitt utlåtande har ansett att det inte föreligger något hinder för att godkänna förvärvet.

1.7. Lagen om försäkringskassor

135 §. Enligt paragrafens 3 mom. skall ministeriet be konkurrensverket om ett utlåtande över en ansökan som avses i 1 mom., om det arrangemang som avses i ansökan omfattas av den tillsyn över företagsförvärv som avses i lagen om konkurrensbegränsningar. Enligt 11 c § 2 mom. lagen om konkurrensbegränsningar skall ett företagsförvärv, på vilket också tillämpas de bestämmelser om försäkrings- och pensionsanstalter vilka avses i lagens 11 c § 2 mom., anmälas till konkurrensverket först sedan parterna i företagsförvärvet har fått kännedom om social- och hälsovårdsministeriets samtycke eller om att ministeriet inte motsätter sig företagsförvärvet. Anmälan till konkurrensverket behöver inte göras, om social- och hälsovårdsministeriet har bett konkurrensverket om ett utlåtande över företagsförvärvet och konkurrensverket i sitt utlåtande har ansett att det inte föreligger något hinder för att godkänna förvärvet.

1.8. Lag om upphävande av 11 kap. kreditinstitutslagen

11 kap. Tryggande av konkurrens

Det föreslås att lagens 11 kap. skall upphävas. Ändringen sammanhänger med ändringen av 12 § 4 mom. lagen om konkurrensbegränsningar. Det har föreslagits att 12 § 4 mom. lagen om konkurrensbegränsningar skall ändras på så sätt att finansinspektionens (tidigare bankinspektionens) möjlighet att parallellt med konkurrensverket göra framställningar slopas. I fortsättningen skall sakkunskapen hos den specialmyndighet som övervakar bankbranschen utnyttjas genom allmänt myndighetssamarbete när konkurrensverket behandlar konkurrensbegränsningar i denna bransch.

2. Närmare bestämmelser

Med stöd av det 11 b § 6 mom. och 11 c § 4 mom. som föreslås i konkurrensbegränsningslagen skall handels- och industriministeriet utfärda närmare bestämmelser om hur omsättningen skall beräknas och om

anmälningsskyldigheten vid företagsförvärv.

så snart som möjligt sedan de har antagits och blivit stadfästa.

3. Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna skall träda i kraft

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om konkurrensbegränsningar

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 27 maj 1992 om konkurrensbegränsningar (480/1992) 8 § 4 mom. och 13 §,
ändras 9 och 11 §, rubriken för 4 kap., 12 § 1, 3 och 4 mom., 14 § 2 mom., 15 § och 17 § 1 mom., 19 § 2 mom. och 21 § 1—3 mom.,
av dessa lagrum 21 § 3 mom. sådant det lyder i lag 448/1994, samt
fogas till lagen ett nytt 3 a kap., till vilket den ändrade 11 § samtidigt överförs, samt en ny 18 a, 19 a och 19 b § som följer:

9 §

En konkurrensbegränsning som inte är förbjuden enligt 4—7 § anses ha skadliga verkningar, om den på ett sätt som är oacceptabelt för en sund och fungerande konkurrens hämmar eller är ägnad att hämma effektiviteten inom näringslivet, eller om den hindrar eller försvårar någon annans näringsutövning.

Kap. 3 a

Tillsyn över företagsförvärv

11 §

Med företagsförvärv avses i denna lag

1) förvärv av sådan bestämmanderätt som avses i 1 kap. 3 § lagen om aktiebolag (734/1978) eller förvärv av motsvarande faktisk bestämmanderätt (*bestämmanderätt*),

2) förvärv av en näringsidkares hela rörelse eller en del därav,

3) fusion, samt

4) grundande av ett sådant samföretag som varaktigt sköter samtliga uppgifter som ankommer på ett självständigt företag.

Bestämmelserna om tillsyn över företagsförvärv tillämpas inte på ett sådant arrangemang inom en koncern som avses i 1 mom.

Med part i ett företagsförvärv avses den som förvärvar bestämmanderätt, den som förvärvar sådan rörelse som avses i 1 mom.

2 punkten eller en del därav, föremålet för bestämmanderätten, sådan rörelse som avses i 1 mom. 2 punkten eller del därav, ett samfund eller en stiftelse som deltar i en fusion som avses i 1 mom. 3 punkten samt en stiftare av ett samföretag som avses i 1 mom. 4 punkten.

11 a §

Bestämmelserna om tillsyn över företagsförvärv tillämpas på ett företagsförvärv, om parterna i företagsförvärvet tillsammans har en omsättning som överskrider 2 miljarder mark och minst två av parterna i företagsförvärvet har en omsättning som överskrider 150 miljoner mark. En förutsättning för tillämpning av bestämmelserna är dessutom att föremålet för förvärvet eller ett samfund eller en stiftelse som tillhör samma koncern som det, det överlåtande samfundet eller den överlåtande stiftelsen eller ett samfund eller en stiftelse som tillhör samma koncern som någon av dessa eller ett samföretag som skall grundas bedriver affärsverksamhet i Finland.

Vad som i denna lag bestäms om omsättning gäller

1) i fråga om sådana kreditinstitut, företag som tillhandahåller investeringstjänster och andra finansinstitut på vilka bestämmelserna i 4 kap. kreditinstitutslagen (1607/1993) tillämpas, den sammanräknade summan av

intäktsposter, exklusive extraordinära intäkter, enligt resultaträkningen som gjorts upp i enlighet med bestämmelserna i nämnda lag, samt

2) försäkrings- och pensionsanstalters totala premieinkomster eller, i fråga om en pensionsstiftelse, pensionsstiftelsens premieinkomster.

Bestämmelserna om tillsyn över företagsförvärv tillämpas inte, om företagsförvärvet hör till tillämpningsområdet för rådets förordning (EEG) nr 4064/89 om kontroll av företagskoncentrationer, om inte kommissionen hänskjuter ärendet till konkurrensverket med stöd av artikel 9 i nämnda förordning.

11 b §

Till omsättningen för den som förvärvar bestämmanderätten, den som förvärvar sådan rörelse som avses i 11 § 1 mom. 2 punkten eller en del därav, och till omsättningen för det övertagande samfundet eller den övertagande stiftelsen vid absorptionsfusion, det överlåtande samfundet eller den överlåtande stiftelsen vid kombinationsfusion, och stiftaren av ett samföretag räknas

1) omsättningen för ett samfund eller en stiftelse som utövar bestämmanderätt däröver,

2) omsättningen för ett samfund eller en stiftelse över vilket eller vilken den utövar bestämmanderätt,

3) omsättningen för ett samfund eller en stiftelse över vilket eller vilken ett samfund eller en stiftelse som avses i 1 punkten utövar bestämmanderätt, samt

4) omsättningen för ett samfund eller en stiftelse över vilket eller vilken bestämmanderätt utövas av en och samma fysiska person som utövar bestämmanderätt över det samfund eller den stiftelse som nämns i det inledande stycket.

Till omsättningen för föremålet för förvärvet räknas

1) omsättningen för det samfund eller den stiftelse i vilket eller vilken bestämmanderätten förvärvas,

2) sådan omsättning som hänför sig till den affärsverksamhet som avses i 11 § 1 mom. 2 punkten eller till en del därav, eller

3) vid absorptionsfusion det överlåtande samfundets eller den överlåtande stiftelsens omsättning.

Till omsättningen för föremålet för förvärvet räknas även omsättningen för det samfund eller den stiftelse över vilket eller

vilken ett samfund eller en stiftelse som avses i 2 mom. 1 eller 3 punkten utövar bestämmanderätt.

Om rörelse förvärvas i flera omgångar, anses omsättningen för föremålet för förvärvet omfatta den sammanräknade omsättning som hänför sig till sådan rörelse som under de två föregående åren före förvärvet har förvärvats från samma samfund eller stiftelse.

Till omsättningen för föremålet för förvärvet räknas dessutom omsättningen för samtliga samfund och stiftelser som är verk samma i samma bransch i Finland och i vilka förvärvaren har förvärvat bestämmanderätt under de två föregående åren före förvärvet.

Närmare bestämmelser om hur omsättningen skall räknas utfärdas av vederbörande ministerium.

11 c §

Företagsförvärv skall anmälas till konkurrensverket inom en vecka från det att

1) bestämmanderätten förvärvades,

2) sådan rörelse som avses i 11 § 1 mom. 2 punkten eller en del därav förvärvades,

3) ett köpeanbud som avses i 6 kap. 2 § värdepappersmarknadslagen (495/1989) offentliggjordes,

4) ett beslut om fusion fattades av de samfund som deltar i fusionen, eller

5) ett beslut om grundande av ett samföretag fattades vid ett konstituerande möte.

Sådant företagsförvärv på vilket bestämmelserna i 3, 16 eller 16 a kap. lagen om försäkringsbolag (1062/1979), 3 eller 10 kap. lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag (354/1997), 1 kap. 2 § 3 mom. eller 14 kap. lagen om försäkringsföreningar (1250/1995), 11 kap. lagen om pensionsstiftelser (1774/1995) eller 12 kap. lagen om försäkringskassor (1164/1992) äger tillämpning, skall anmälas till konkurrensverket inom en vecka från det att parterna i förvärvsavtalet fick kännedom om vederbörande ministeriums samtycke eller om att ministeriet inte motsätter sig förvärvet. Någon anmälan om företagsförvärv behöver dock inte göras, om vederbörande ministerium, enligt vad som bestäms i de lagar som nämns i detta moment, av konkurrensverket begärt ett utlåtande om förvärvet och om konkurrensverket i sitt utlåtande har ansett att det inte föreligger något hinder för godkännande av förvärvet.

Anmälningsskyldigheten gäller den som förvärv bestämmanderätt, den som förvärv en rörelse eller en del därav, de samfund eller stiftelser som deltar i en fusion och stiftarna av ett samföretag.

Närmare bestämmelser om anmälningsskyldigheten utfärdas av vederbörande ministerium.

11 d §

Konkurrensrådet kan på framställning av konkurrensverket förbjuda eller förordna om hävande av ett företagsförvärv eller uppställa villkor för fullföljande av förvärvet som resulterar i uppkomst eller förstärkning av sådan dominerande ställning på marknaden som på ett märkbart sätt hindrar konkurrensen på den finländska marknaden eller på en avsevärd del av den.

Konkurrensrådet kan på framställning av konkurrensverket utöver vad som nämns i 1 mom. förbjuda också ett sådant företagsförvärv på elmarknaden som resulterar i att den sammanräknade mängd elektricitet som med 400 V spänning överförs i distributionsnätet av parterna i företagsförvärvet eller av sådana samfund eller anläggningar som bedriver distributionsnätsverksamhet och som står i ett sådant förhållande till parterna som avses i 11 b § 1—3 mom. överskrider 25 procent av den mängd elektricitet som på motsvarande sätt överförs i hela landet.

Om sådant hindrande av konkurrensen som avses i 1 mom. eller sådana skadliga verkningar av ett företagsförvärv som avses i 2 mom. kan undvikas genom att villkor uppställs för fullföljande av förvärvet, skall konkurrensverket i stället för att göra en framställning om saken förhandla och förordna om sådana villkor som skall iakttas.

Konkurrensverket kan förena villkor med vite. Konkurrensrådet kan förena förbud, förordnande eller villkor med vite. Vite döms ut av konkurrensrådet.

11 e §

Konkurrensverket skall pröva en anmälan om företagsförvärv omedelbart. Initialt skall konkurrensverket avgöra om fortsatt utredning skall företas i saken. Om konkurrensverket inte meddelar beslut om fortsatt utredning inom en månad från det att anmälan togs emot, anses företagsförvärvet ha blivit godkänt. Fristen börjar inte löpa om anmälan har väsentliga brister.

Om konkurrensverket inte uppställer några

villkor för eller gör någon framställning om förbud mot företagsförvärvet inom tre månader från det att konkurrensverket fattade beslut om fortsatt utredning, anses företagsförvärvet ha blivit godkänt. Konkurrensrådet kan förlänga fristen med högst två månader.

Om konkurrensverkets befogenheter att förrätta inspektioner i samband med behandlingen av ärenden som rör tillsyn över företagsförvärv gäller vad som bestäms i 10 §, 20 § och 25 §.

11 f §

Parterna får inte vidta några åtgärder för att fullfölja företagsförvärvet, om inte något annat bestäms i denna lag eller under behandlingen av ärendet, innan ett slutligt beslut i förvärvsärendet har meddelats eller förvärvet annars anses ha blivit godkänt.

Vad som bestäms i 1 mom. utgör inget hinder för att fullfölja ett offentligt köpeanbud som avses i 6 kap. 1 § värdepappersmarknadslagen eller för att fullgöra inlösningsskyldighet enligt 6 kap. 6 § 1 mom. värdepappersmarknadslagen eller att fullgöra inlösningsskyldighet eller använda inlösningsrätt enligt 14 kap. 19 § 1 mom. lagen om aktiebolag.

Vad som bestäms i 1 mom. utgör inget hinder för meddelande av tillstånd att verkställa fusion. Verkställande av fusion får dock inte registreras innan ett slutligt beslut beträffande företagsförvärvet har meddelats eller förvärvet annars anses ha blivit godkänt.

11 g §

En näringsidkare som inte fullgör sin anmälningsskyldighet enligt 11 c §, eller som fullföljer ett företagsförvärv i strid mot 11 d § eller 11 f §, skall åläggas att betala en påföljdsavgift enligt 8 §, om inte förfarandet anses vara obetydligt eller om det annars skall anses omotiverat att bestämma en påföljdsavgift för att trygga konkurrensen.

11 h §

I ett ärende där konkurrensverket har gjort en framställning om förbud mot företagsförvärv skall konkurrensrådet meddela sitt beslut inom tre månader från det att framställningen gjordes. I annat fall anses företagsförvärvet ha blivit godkänt.

Ett förbud mot fullföljande av företagsförvärvet förfaller, om konkurrensrådet inte inom en månad från det att framställning

gjordes eller besvär anfördes bestämmer något annat.

11 i §

Konkurrensverket kan på ansökan undanröja ett villkor som ställts för fullföljande av ett företagsförvärv eller mildra villkoret med anledning av att förhållandena på marknaden väsentligt har förändrats eller av något annat vägande skäl.

Utän hinder av ett tidigare beslut kan konkurrensrådet på framställning av konkurrensverket förbjuda ett företagsförvärv eller bestämma att det skall hävas eller uppställa villkor för fullföljande av förvärvet, om parterna i förvärvet har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter som haft väsentlig betydelse för avgörandet i saken eller om förvärvet har fullföljts i strid med 11 d eller 11 f §. Dessutom krävs det att konkurrensverkets framställning om ny behandling delges parterna i förvärvsavtalet senast inom ett år från det att beslutet vann laga kraft eller från det att företagsförvärvet fullföljdes.

4 kap.

Procedurbestämmelser

12 §

Konkurrensverket skall reda ut konkurrensbegränsningar och deras verkningar. Om konkurrensverket anser att en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare begränsar konkurrensen på ett sätt som avses i 4—7 eller 9 §, skall det vidta nödvändiga åtgärder för att undanröja konkurrensbegränsningen eller dess skadliga verkningar. Konkurrensverket kan dock avstå från att vidta åtgärder, om konkurrensbegränsningen har endast ringa betydelse för den ekonomiska konkurrensen.

Har de skadliga verkningarna av en konkurrensbegränsning som avses i 9 § inte kunnat undanröjas genom förhandlingar eller på något annat sätt, skall konkurrensverket göra en framställning om saken till konkurrensrådet.

Aven vederbörande ministerium kan göra framställning om att en konkurrensbegränsning som huvudsakligen gäller försäkringsverksamhet skall behandlas av konkurrensrådet.

14 §

Konkurrensverket skall inom en vecka efter att ha utfärdat ett interimistiskt förbud eller åläggande hänskjuta sitt beslut till konkurrensrådet. Konkurrensverket skall göra sin framställning om huvudsaken inom en månad från det att ett interimistiskt beslut meddelades. Om konkurrensverket inte gör någon framställning om saken eller hänskjuter sitt beslut om interimistiskt förbud eller åläggande till konkurrensrådet inom föreskriven tid, förfaller förbudet eller åläggandet.

15 §

När en framställning som avses i 8 § 3 mom., 11 d § 1 mom., 12 § 3 och 4 mom., 14 § 2 mom., 16 §, 19 § 3 mom. eller 19 a § 2 mom. eller besvär som avses i 21 § 1 mom. har kommit in till konkurrensrådet skall saken före den egentliga behandlingen och under ledning av ordföranden förbehandlas så att den utan dröjsmål kan avgöras, om inte ordföranden föreslår rådet att framställningen avvisas utan prövning eller omedelbart avslås såsom ogrundad.

16 §

Om en konkurrensbegränsning har sådana skadliga verkningar som avses i 9 § eller om den är förbjuden enligt 4—7 §, kan konkurrensrådet

1) förbjuda en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare att tillämpa ett avtal som avses i 9 § eller andra konkurrensbegränsande arrangemang eller ett därmed jämförbart förfarande eller ålägga en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare att upphöra med ett förfarande som strider mot 4—7 §, och

2) ålägga en näringsidkare att leverera en nytthet till en annan näringsidkare på villkor som motsvarar dem som han erbjuder andra näringsidkare i samma ställning.

17 §

Konkurrensrådet kan förena ett förordnande, förbud eller åläggande som avses i 16 § med vite.

18 a §

En näringsidkare, som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot något av förbuden i

4—7 §, eller mot konkurrensrådets beslut i vilket konkurrensrådet har förklarat att konkurrensbegränsningen har sådana skadliga verkningar som avses i 9 §, är skyldig att ersätta en annan näringsidkare för den skada som han tillfogat denna. Skadeståndet omfattar en ersättning för kostnader, prisskillnad, utebliven vinst samt annan direkt eller indirekt ekonomisk skada som orsakats av konkurrensbegränsningen.

Skadeståndet kan jämkas, om fullt skadeståndsansvar bedöms som oskäligt tungt med tanke på förseelsens art, skadans omfattning, parternas situation och andra omständigheter.

Rätten till skadestånd preskriberas, om skadeståndstalan inte har väckts inom fem år från det att näringsidkaren fick kännedom om eller borde ha fått kännedom om att en skada har uppstått.

Vid prövning av en talan som avses i 1 mom. kan domstolen begära utlåtande av konkurrensverket.

19 §

Konkurrensverket kan uppställa villkor för beviljande av dispens. En dispens kan beviljas tills vidare eller för en bestämd tid.

19 a §

Konkurrensverket kan på ansökan av en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare meddela ett beslut enligt vilket sökandens avtal, beslut eller förfarande, utgående från de uppgifter som denna lämnat, inte omfattas av förbuden i 4—6 § (*icke-ingripandebesked*).

Konkurrensrådet kan på framställning av konkurrensverket återkalla ett icke-ingripandebesked, om

1) förhållandena väsentligt har förändrats efter det att beslutet meddelades,

2) beslutet har grundats på oriktiga, vilseledande eller bristfälliga uppgifter, eller

3) rättspraxisen vid tillämpning av bestämmelserna om förbud i 4—6 § har ändrats väsentligt till följd av de beslut som meddelats av konkurrensrådet eller av högsta domstolen.

19 b §

För en konkurrensbegränsning för vilken dispens eller icke-ingripandebesked har sökts kan ingen påföljdsavgift påföras för tiden

från det att ansökan lämnades in till dess att konkurrensmyndighets beslut vunnit laga kraft, under förutsättning att den begränsande åtgärden vidtogs efter att ansökan hade lämnats in.

Vad som bestäms i 1 mom. utgör dock inget hinder för påförande av påföljdsavgift, om konkurrensverket inom två månader från det att ansökan kom in till verket har meddelat sökanden att avtalet, beslutet eller förfarandet på basis av den preliminära utredning som verket utfört omfattas av förbuden i 4—6 § och att ingen dispens därför kan beviljas.

21 §

I beslut som konkurrensverket har meddelat med stöd av denna lag får ändring sökas hos konkurrensrådet i den ordning som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996). I ett beslut som konkurrensverket meddelat med stöd av 11 e § 1 mom. eller 14 § 1 mom., i konkurrensverkets meddelande enligt 19 b § 2 mom. eller i konkurrensverkets beslut om en inspektion som avses i 20 § får ändring inte sökas genom besvär. Ett beslut som konkurrensverket meddelat med stöd av 10 § skall dock iaktas trots besvär om inte konkurrensrådet bestämmer något annat.

I beslut som konkurrensrådet har meddelat med stöd av denna lag får ändring sökas hos högsta förvaltningsdomstolen i den ordning som bestäms i förvaltningsprocesslagen. I konkurrensrådets beslut angående ett beslut som meddelats av konkurrensverket med stöd av 19 § 1 och 2 mom. eller 19 a § 1 mom., och i konkurrensrådets beslut som meddelats med stöd av 11 e § 2 mom., får ändring inte sökas genom besvär. Konkurrensrådets beslut skall iaktas trots besvär, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

I beslut om handräckning som meddelats med stöd av 20 § 5 mom. får ändring inte sökas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den

19 .

Denna lag tillämpas på sådana företagsförvärv som har skett efter att lagen trätt i kraft.

Bestämmelserna i 18 a § tillämpas på sådana konkurrensbegränsande åtgärder som vidtagits efter att lagen trätt i kraft och

på sådana överträdelse av konkurrensrådets beslut som skett efter att lagen trätt i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

2.

Lag

om ändring av 6 och 13 § lagen om konkurrensrådet

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 27 maj 1992 om konkurrensrådet (481/1992) 6 § 1 mom. samt fogas till 13 § ett nytt 1 mom., varvid det nuvarande 1 mom. blir 2 mom., som följer:

6 §

Ett ärende som gäller en konkurrensbegränsning blir anhängigt i konkurrensrådet genom en framställning som avses i 8 § 3 mom., 11 d § 1 mom., 12 § 3 och 4 mom., 14 § 2 mom., 16 §, 19 § 3 mom. eller 19 a § 2 mom. lagen om konkurrensbegränsningar eller genom besvär som avses i 21 § 1 mom i nämnda lag. Framställningen skall göras skriftligen och besvaren skall anföras skriftligen.

13 §

Om något annat inte bestäms i denna lag, lagen om konkurrensbegränsningar eller lagen om offentlig upphandling, tillämpas på behandlingen av ärenden i konkurrensrådet förvaltningsprocesslagen (586/1996) med undantag av dess 2 §.

Denna lag träder i kraft den 19 .

3.

Lag

om ändring av lagen om försäkringsbolag

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 28 december 1979 om försäkringsbolag (1062/1979) 14 a kap. 4 §, sådan den lyder i lag 483/1992, samt

fogas till 3 kap. en ny 3 a §, till 16 kap. 13 §, sådan den lyder i lag 611/1997, ett nytt 3 mom., varvid de nuvarande 3—5 mom. blir 4—6 mom., till 16 a kap. 9 §, sådan den lyder i nämnda lag 611/1997, ett nytt 3 mom., varvid de nuvarande 3 och 4 mom. blir 4 och 5 mom., som följer:

3 kap.

Delägarskap i försäkringsbolag

3 a §

Vederbörande ministerium skall be konkurrensverket om ett utlåtande över en sådan anmälan som avses i 3 §, om förvärvet omfattas av den tillsyn över företagsförvärv

som avses i lagen om konkurrensbegränsningar (480/1992).

14 a kap.

Tryggande av konkurrens

4 §

Konkurrensverket skall höra vederbörande

ministerium om en ansökan som avses i 19 § 1 mom. och 19 a § 1 mom. lagen om konkurrensbegränsningar när saken gäller försäkringsbolagsverksamhet.

16 kap.

Fusion och inlösen av minoritetsaktier

13 §

Ministeriet skall be konkurrensverket om ett utlåtande över en sådan ansökan som avses i 1 mom., om det arrangemang som avses i ansökan omfattas av den tillsyn över företagsförvärv som avses i lagen om konkurrensbegränsningar.

16 a kap.

Överlåtelse av försäkringsbeståndet

9 §

Ministeriet skall be konkurrensverket om ett utlåtande över en sådan ansökan som avses i 1 mom., om det arrangemang som avses i ansökan omfattas av den tillsyn över företagsförvärv som avses i lagen om konkurrensbegränsningar.

Denna lag träder i kraft den 19 .

4.

Lag

om ändring av 7 § lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag

I enlighet med riksdagens beslut fogas till 7 § lagen den 25 april 1997 om arbetspensionsförsäkringsbolag (354/1997) ett nytt 3 mom., varvid de nuvarande 3—5 mom. blir 4-6 mom., som följer:

7 §

Ägarkontroll

omfattas av den tillsyn över företagsförvärv som avses i lagen om konkurrensbegränsningar (480/1992).

Vederbörande ministerium skall be konkurrensverket om ett utlåtande över en sådan anmälan som avses i 1 mom., om förvärvet

Denna lag träder i kraft den 19 .

5.

Lag

om ändring av 14 kap. 4 § lagen om försäkringsföreningar

I enlighet med riksdagens beslut fogas till 14 kap. 4 § lagen den 31 december 1987 om försäkringsföreningar (1250/1987) ett nytt 3 mom., varvid de nuvarande 3—5 mom. blir 4—6 mom., som följer:

14 kap.

Fusion och överlåtelse av försäkringsbeståndet

4 §

Ministeriet skall be konkurrensverket om ett utlåtande över en sådan ansökan som

avses i 1 mom., om det arrangemang som avses i ansökan omfattas av den tillsyn över företagsförvärv som avses i lagen om konkurrensbegränsningar (480/1992).

Denna lag träder i kraft den 19 .

6.**Lag****om ändring av 102 § lagen om pensionsstiftelser**

I enlighet med riksdagens beslut fogas till 102 § lagen den 29 december 1995 om pensionsstiftelser (1774/1995) ett nytt 3 mom., varvid de nuvarande 3—6 mom. blir 4—7 mom., som följer:

102 §

Ministeriet skall be konkurrensverket om ett utlåtande över en sådan ansökan som avses i 1 mom., om det arrangemang som avses i ansökan omfattas av den tillsyn över

företagsförvärv som avses i lagen om konkurrensbegränsningar (480/1992).

Denna lag träder i kraft den 19 .

7.**Lag****om ändring av 135 § lagen om försäkringskassor**

I enlighet med riksdagens beslut fogas till 135 § lagen den 27 november 1992 om försäkringskassor (1164/1992) ett nytt 3 mom., varvid de nuvarande 3—5 mom. blir 4—6 mom., som följer:

135 §

Ministeriet skall be konkurrensverket om ett utlåtande över en sådan ansökan som avses i 1 mom., om det arrangemang som avses i ansökan omfattas av den tillsyn

över företagsförvärv som avses i lagen om konkurrensbegränsningar (480/1992).

Denna lag träder i kraft den 19 .

8.**Lag****om upphävande av 11 kap. kreditinstitutslagen**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

Genom denna lag upphävs 11 kap. kredit-
institutslagen av den 30 december 1993
(1607/1993).

Denna lag träder i kraft den
19 .

Helsingfors den 30 december 1997

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Handels- och industriminister *Antti Kalliomäki*

1.

Bilaga

Lag**om ändring av lagen om konkurrensbegränsningar**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 27 maj 1992 om konkurrensbegränsningar (480/1992) 8 § 4 mom. och 13 §,
ändras 9 och 11 §, rubriken för 4 kap., 12 § 1, 3 och 4 mom., 14 § 2 mom., 15 § och 17 § 1 mom., 19 § 2 mom. och 21 § 1—3 mom.,
 av dessa lagrum 21 § 3 mom. sådant det lyder i lag 448/1994, samt
fogas till lagen ett nytt 3 a kap., till vilket den ändrade 11 § samtidigt överförs, samt en ny 18 a, 19 a och 19 b § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

8 §

Konkurrensrådet kan ålägga en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare att upphöra med ett förfarande som strider mot 4—7 §§.

(Upphävs)

9 §

En konkurrensbegränsning anses ha skadliga verkningar, om den på ett sätt som är oacceptabelt för en sund och fungerande ekonomisk konkurrens

- 1) *påverkar prisbildningen,*
- 2) *hämmar eller är ägnad att hämma effektiviteten inom näringslivet,*
- 3) *hindrar eller försvårar någon annans näringsutövning, eller*
- 4) *är oförenlig med en internationell överenskommelse som förpliktar Finland.*

9 §

En konkurrensbegränsning, *som inte är förbjuden enligt 4 — 7 §,* anses ha skadliga verkningar, om den på ett sätt som är oacceptabelt för en sund och fungerande konkurrens hämmar eller är ägnad att hämma effektiviteten inom näringslivet, eller om den hindrar eller försvårar någon annans näringsutövning.

Kap. 3 a

Tillsyn över företagsförvärv

11 §

Konkurrensverket kan ålägga en näringsidkare som har dominerande ställning på marknaden att anmäla sådana avtal om förvärv av en rörelse, köp av aktiemajoritet eller annat förvärv av bestämmanderätten över en annan näringsidkares verksamhet som kan antas få en betydande inverkan på

11 §

Med företagsförvärv avses i denna lag
 1) *förvärv av sådan bestämmanderätt som avses i 1 kap. 3 § lagen om aktiebolag (734/1978) eller förvärv av motsvarande faktisk bestämmanderätt (bestämmanderätt),*
 2) *förvärv av en näringsidkares hela rörelse eller en del därav,*

konkurrensförhållandena.

Också en näringsidkare som inte är sådan som avses i 1 mom. kan påföras anmälningsskyldighet, om han är verksam på en nyttighetsmarknad där konkurrensen förhindras eller i betydande utsträckning begränsas eller snedvrids genom åtgärder av den offentliga makten.

Konkurrensverket kan ålägga en näringsidkare som avses i 1 eller 2 mom. att lämna ytterligare upplysningar om en anmäld åtgärd.

3) fusion, samt

4) grundande av ett sådant samföretag som varaktigt sköter samtliga uppgifter som ankommer på ett självständigt företag.

Bestämmelserna om tillsyn över företagsförvärv tillämpas inte på ett sådant arrangemang inom en koncern som avses i 1 mom.

Med part i ett företagsförvärv avses den som förvärvar bestämmanderätt, den som förvärvar sådan rörelse som avses i 1 mom. 2 punkten eller en del därav, föremålet för bestämmanderätten, sådan rörelse som avses i 1 mom. 2 punkten eller del därav, ett samfund eller en stiftelse som deltar i en fusion som avses i 1 mom. 3 punkten samt en stiftare av ett samföretag som avses i 1 mom. 4 punkten.

11 a §

Bestämmelserna om tillsyn över företagsförvärv tillämpas på ett företagsförvärv, om parterna i företagsförvärvet tillsammans har en omsättning som överskrider 2 miljarder mark och minst två av parterna i företagsförvärvet har en omsättning som överskrider 150 miljoner mark. En förutsättning för tillämpning av bestämmelserna är dessutom att föremålet för förvärvet eller ett samfund eller en stiftelse som tillhör samma koncern som det, det överlåtande samfundet eller den överlåtande stiftelsen eller ett samfund eller en stiftelse som tillhör samma koncern som någon av dessa, eller ett samföretag som skall grundas bedriver affärsverksamhet i Finland.

Vad som i denna lag bestäms om omsättning gäller

1) i fråga om sådana kreditinstitut, företag som tillhandahåller investeringstjänster och andra finansinstitut på vilka bestämmelserna i 4 kap. kreditinstitutslagen (1607/1993) tillämpas, den sammanräknade summan av intäktsposter exklusive extraordinära intäkter enligt resultaträkningen som gjorts upp i enlighet med bestämmelserna i nämnda lag, samt

2) försäkrings- och pensionsanstalters totala premieinkomster eller, i fråga om pensionsstiftelse, pensionsstiftelsens premieinkomster.

Bestämmelserna om tillsyn över företagsförvärv tillämpas inte, om företagsförvärvet hör till tillämpningsområdet för rådets för-

ordning (EEG) nr 4064/89 om kontroll av företagskoncentrationer, om inte kommissionen hänskjuter ärendet till konkurrensverket med stöd av artikel 9 i nämnda förordning.

11 b §

Till omsättningen för den som förvärvar bestämmanderätten, den som förvärvar sådan rörelse som avses i 11 § 1 mom. 2 punkten eller en del därav, och till omsättningen för det övertagande samfundet eller den övertagande stiftelsen vid absorptionsfusion, det överlåtande samfundet eller den överlåtande stiftelsen vid kombinationsfusion, och stiftaren av ett samföretag räknas

1) omsättningen för ett samfund eller en stiftelse som utövar bestämmanderätt däröver,

2) omsättningen för ett samfund eller en stiftelse över vilket eller vilken den utövar bestämmanderätt,

3) omsättningen för ett samfund eller en stiftelse över vilket eller vilken ett samfund eller en stiftelse som avses i 1 punkten utövar bestämmanderätt, samt

4) omsättningen för ett samfund eller en stiftelse över vilket eller vilken bestämmanderätt utövas av en och samma fysiska person som utövar bestämmanderätt över det samfund eller den stiftelse som nämns i det inledande stycket.

Till omsättningen för föremålet för förväret räknas

1) omsättningen för det samfund eller den stiftelse i vilket eller vilken bestämmanderätten förvärvas,

2) sådan omsättning som hänför sig till den affärsverksamhet som avses i 11 § 1 mom. 2 punkten eller till en del därav, eller

3) vid absorptionsfusion det överlåtande samfundets eller den överlåtande stiftelsens omsättning.

Till omsättningen för föremålet för förväret räknas även omsättningen för det samfund eller den stiftelse över vilket eller vilken ett samfund eller en stiftelse som avses i 2 mom. 1 eller 3 punkten utövar bestämmanderätt.

Om rörelse förvärvas i flera omgångar, anses omsättningen för föremålet för förväret omfatta den sammanräknade omsättning som hänför sig till sådan rörelse som under

de två föregående åren före förvärvet har förvärvats från samma samfund eller stiftelse.

Till omsättningen för föremålet för förvärvet räknas dessutom omsättningen för samtliga samfund och stiftelser som är verkliga i samma branch i Finland och i vilka förvärvaren har förvärvat bestämmanderätt under de två föregående åren före förvärvet.

Närmare bestämmelser om hur omsättningen skall räknas utfärdas av vederbörande ministerium.

11 c §

Företagsförvärv skall anmälas till konkurrensverket inom en vecka från det att

- 1) bestämmanderätten förvärvades,
- 2) sådan rörelse som avses i 11 § 1 mom. 2 punkten eller en del därav förvärvades,
- 3) ett köpeanbud som avses i 6 kap. 2 § värdepappersmarknadslagen (495/1989) offentliggjordes,
- 4) ett beslut om fusion fattades av de samfund som deltar i fusionen, eller
- 5) ett beslut om grundande av ett samföretag fattades vid ett konstituerande möte.

Sådant företagsförvärv på vilket bestämmelserna i 3, 16 eller 16 a kap. lagen om försäkringsbolag (1062/1979), 3 eller 10 kap. lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag (354/1997), 1 kap. 2 § 3 mom. eller 14 kap. lagen om försäkringsföreningar (1250/1995), 11 kap. lagen om pensionsstiftelser (1774/1995) eller 12 kap. lagen om försäkringskassor (1164/1992) äger tillämpning, skall anmälas till konkurrensverket inom en vecka från det att parterna i förvärvsavtalet fick kännedom om vederbörande ministeriums samtycke eller om att ministeriet inte motsätter sig förvärvet. Någon anmälan om företagsförvärv behöver dock inte göras, om vederbörande ministerium enligt vad som bestäms i de lagar som nämns i detta moment, av konkurrensverket begärt ett utlåtande om förvärvet och om konkurrensverket i sitt utlåtande har ansett att det inte föreligger något hinder för godkännande av förvärvet.

Anmälningsskyldigheten gäller den som förvärvar bestämmanderätt, den som förvärvar en rörelse eller en del därav, de samfund eller stiftelser som deltar i en fusion och stiftarna av ett samföretag.

Närmare bestämmelser om anmälnings-skyldigheten utfärdas av vederbörande ministerium.

11 d §

Konkurrensrådet kan på framställning av konkurrensverket förbjuda eller förordna om hävande av ett företagsförvärv eller uppställa villkor för fullföljande av förvärvet som resulterar i uppkomst eller förstärkning av sådan dominerande ställning på marknaden som på ett märkbart sätt hindrar konkurrensen på den finländska marknaden eller på en avsevärd del av den.

Konkurrensrådet kan på framställning av konkurrensverket utöver vad som nämns i 1 mom. förbjuda också ett sådant företagsförvärv på elmarknaden som resulterar i att den sammanräknade mängd elektricitet som med 400 V spänning överförs i distributionsnätet av parterna i företagsförvärvet eller av sådana samfund eller anläggningar som bedriver distributionsnätsverksamhet och som står i ett sådant förhållande till parterna som avses i 11 b § 1 — 3 mom. överskrider 25 procent av den mängd elektricitet som på motsvarande sätt överförs i hela landet.

Om sådant hindrande av konkurrensen som avses i 1 mom. eller sådana skadliga verkningar av ett företagsförvärv som avses i 2 mom. kan undvikas genom att villkor uppställs för fullföljande av förvärvet, skall konkurrensverket i stället för att göra en framställning om saken förhandla och förordna om sådana villkor som skall iakttas.

Konkurrensverket kan förena villkor med vite. Konkurrensrådet kan förena förbud, förordnande eller villkor med vite. Vite döms ut av konkurrensrådet.

11 e §

Konkurrensverket skall pröva en anmälan om företagsförvärv omedelbart. Initialt skall konkurrensverket avgöra om fortsatt utredning skall företas i saken. Om konkurrensverket inte meddelar beslut om fortsatt utredning inom en månad från det att anmälan togs emot, anses förvärvsavtalet ha blivit godkänt. Fristen börjar inte löpa om anmälan har väsentliga brister.

Om konkurrensverket inte uppställer några villkor för eller gör någon framställning om förbud mot företagsförvärvet inom tre må-

nader från det att konkurrensverket fattade beslut om fortsatt utredning, anses företagsförvärsavtalet ha blivit godkänt. Konkurrensrådet kan förlänga fristen med högst två månader.

Om konkurrensverkets befogenheter att förrätta inspektioner i samband med behandlingen av ärenden som rör tillsyn över företagsförvärv gäller vad som bestäms i 10 §, 20 § och 25 §.

11 f §

Parterna får inte vidta några åtgärder för att fullfölja företagsförvärvet, om inte något annat bestäms i denna lag eller under behandlingen av ärendet, innan ett slutligt beslut i förvärsärendet har meddelats eller förvärvet annars anses ha blivit godkänt.

Vad som bestäms i 1 mom. utgör inget hinder för att fullfölja av ett offentligt köpeanbud som avses i 6 kap. 1 § värdepappersmarknadslagen eller för att fullgöra inlösningskyldighet enligt 6 kap. 6 § 1 mom. värdepappersmarknadslagen eller att fullgöra inlösningskyldighet eller använda inlösningsrätt enligt 14 kap. 19 § 1 mom. lagen om aktiebolag.

Vad som bestäms i 1 mom. utgör inget hinder för meddelande av tillstånd att verkställa fusion. Verkställande av fusion får dock inte registreras innan ett slutligt beslut beträffande företagsförvärvet har meddelats eller förvärvet annars anses ha blivit godkänt.

11 g §

En näringsidkare som inte fullgör sin anmälningskyldighet enligt 11 c §, eller som fullföljer ett företagsförvärv i strid mot 11 d § eller 11 f §, skall åläggas att betala en påföljdsavgift enligt 8 §, om inte förfarandet anses vara obetydligt eller om det annars skall anses omotiverat att bestämma en påföljdsavgift för att trygga konkurrensen.

11 h §

I ett ärende där konkurrensverket har gjort en framställning om förbud mot företagsförvärv skall konkurrensrådet meddela sitt beslut inom tre månader från det att framställningen gjordes. I annat fall anses företagsförvärvet ha blivit godkänt.

Ett förbud mot fullföljande av företagsför-

värvet förfaller, om konkurrensrådet inte inom en månad från det att framställning gjordes eller besvär anfördes inte bestämmer något annat.

11 i §

Konkurrensverket kan på ansökan undanröja ett villkor som ställts för fullföljande av ett företagsförvärv eller mildra villkoret med anledning av att förhållandena på marknaden väsentligt har förändrats eller av något annat vägande skäl.

Utan hinder av ett tidigare beslut kan konkurrensrådet på framställning av konkurrensverket förbjuda ett företagsförvärv eller bestämma att det skall hävas eller uppställa villkor för fullföljande av förvärvet, om parterna i förvärvet har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter som haft väsentlig betydelse för avgörandet i saken eller om förvärvet har fullföljts i strid med 11 d eller 11 f §. Dessutom krävs det att konkurrensverkets framställning om ny behandling delges parterna i förvärvsavtalet senast inom ett år från det att beslutet vann laga kraft eller från det att företagsförvärvet fullföljdes.

4 kap.

Undanröjande av konkurrensbegränsningars skadliga verkningar

12 §

Konkurrensverket skall reda ut konkurrensbegränsningar och deras verkningar. Om konkurrensverket anser att *en konkurrensbegränsning har sådana skadliga verkningar som avses i 9 §, skall verket vidta åtgärder för att undanröja dem.*

Har de skadliga verkningarna av en konkurrensbegränsning inte kunnat undanröjas genom förhandlingar eller på något annat

4 kap.

Procedurbestämmelser

12 §

Konkurrensverket skall reda ut konkurrensbegränsningar och deras verkningar. Om konkurrensverket anser att *en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare begränsar konkurrensen på ett sätt som avses i 4 - 7 eller 9 §, skall det vidta nödvändiga åtgärder för att undanröja konkurrensbegränsningen eller dess skadliga verkningar. Konkurrensverket kan dock avstå från att vidta åtgärder, om konkurrensbegränsningen har endast ringa betydelse för den ekonomiska konkurrensen.*

Har de skadliga verkningarna av en konkurrensbegränsning som avses i 9 § inte kunnat undanröjas genom förhandlingar eller

sätt, skall konkurrensverket göra en framställning om saken till konkurrensrådet.

Bankinspektionen kan göra framställning om att en konkurrensbegränsning som huvudsakligen gäller verksamhet som den övervakar skall behandlas av konkurrensrådet. En motsvarande framställning kan göras av social- och hälsovårdsministeriet, om konkurrensbegränsningen huvudsakligen gäller försäkringsverksamhet.

13 §

Om konkurrensverket, bankinspektionen eller social- och hälsovårdsministeriet inte på det sätt som avses i 12 § gör en framställning om att saken skall behandlas i konkurrensrådet, kan framställning göras av en näringsidkare som direkt berörs av begränsningen eller av någon sammanslutning som bevakar näringsidkarnas eller konsumenternas intressen. Konkurrensverket skall beredas tillfälle att ge utlåtande om framställningen. Om en konkurrensbegränsning huvudsakligen gäller verksamhet som bankinspektionen övervakar eller försäkringsverksamhet, skall också bankinspektionen respektive social- och hälsovårdsministeriet beredas tillfälle att ge utlåtande om framställningen.

14 §

Konkurrensverket skall inom en vecka efter att ha utfärdat ett interimistiskt förbud eller åläggande hänskjuta sitt beslut till konkurrensrådet. I annat fall förfaller förbudet eller åläggandet.

på något annat sätt, skall konkurrensverket göra en framställning om saken till konkurrensrådet.

Även vederbörande ministerium kan göra framställning om att en konkurrensbegränsning som huvudsakligen gäller försäkringsverksamhet skall behandlas av konkurrensrådet.

13 §

(Upphävs)

Konkurrensverket skall inom en vecka efter att ha utfärdat ett interimistiskt förbud eller åläggande hänskjuta sitt beslut till konkurrensrådet. Konkurrensverket skall göra sin framställning om huvudsaken inom en månad från det att ett interimistiskt beslut meddelades. Om konkurrensverket inte gör någon framställning om saken eller hänskjuter sitt beslut om interimistiskt förbud eller åläggande till konkurrensrådet inom föreskriven tid, förfaller förbudet eller åläggandet.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §

När en framställning som avses i 12—14 §§ har kommit in till konkurrensrådet skall saken före den egentliga behandlingen, under ledning av ordföranden förbehandlas så att den utan dröjsmål kan avgöras, om inte ordföranden föreslår rådet att framställningen skall avvisas utan prövning eller omedelbart avslås såsom ogrundad.

16 §

Har en konkurrensbegränsning sådana skadliga verkningar som avses i 9 §, kan konkurrensrådet

1) förbjuda en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare att tillämpa avtal eller andra konkurrensbegränsande arrangemang eller ett därmed jämförbart förfarande eller

2) ålägga en näringsidkare att leverera en nytthet till en annan näringsidkare på villkor som motsvarar dem som han erbjuder andra näringsidkare i samma ställning.

Konkurrensrådets beslut skall trots besvär iakttas, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

17 §

Konkurrensrådet kan förena ett förordnande, förbud eller åläggande som avses i 8 § 4 mom. och 16 § 1 mom. med vite.

15 §

När en framställning som avses i 8 § 3 mom., 11 d § 1 mom., 12 § 3 och 4 mom., 14 § 2 mom., 16 §, 19 § 3 mom. eller 19 a § 2 mom. eller besvär som avses i 21 § 1 mom. har kommit in till konkurrensrådet skall saken före den egentliga behandlingen, under ledning av ordföranden förbehandlas så att den utan dröjsmål kan avgöras, om inte ordföranden föreslår rådet att framställningen avvisas utan prövning eller omedelbart avslås såsom ogrundad.

16 §

Om en konkurrensbegränsning har sådana skadliga verkningar som avses i 9 § eller om den är förbjuden enligt 4—7 §, kan konkurrensrådet

1) förbjuda en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare att tillämpa ett avtal som avses i 9 § eller andra konkurrensbegränsande arrangemang eller ett därmed jämförbart förfarande eller ålägga en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare att upphöra med ett förfarande som strider mot 4—7 §, och

2) ålägga en näringsidkare att leverera en nytthet till en annan näringsidkare på villkor som motsvarar dem som han erbjuder andra näringsidkare i samma ställning.

(Upphävs)

17 §

Konkurrensrådet kan förena ett förordnande, förbud eller åläggande som avses i 16 § med vite.

18 a §

En näringsidkare, som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot något av förbuden i 4—7 § eller mot konkurrensrådets beslut, i vilket konkurrensrådet har förklarat att konkurrensbegränsningen har sådana skadliga verkningar som avses i 9 §, är skyldig att

ersätta en annan näringsidkare för den skada som han tillfogat denna. Skadeståndet omfattar en ersättning för kostnader, pris-skillnad, utebliven vinst samt annan direkt eller indirekt ekonomisk skada som orsakats av konkurrensbegränsningen.

Skadeståndet kan jämkas, om fullt skadeståndsansvar bedöms som oskäligt tungt med tanke på förseelsens art, skadans omfattning, parternas situation och andra omständigheter.

Rätten till skadestånd preskriberas, om skadeståndstalan inte har väckts inom fem år från det att näringsidkaren fick kännedom om eller borde ha fått kännedom om att en skada har uppstått.

Vid prövning av en talan som avses i 1 mom. kan domstolen begära utlåtande av konkurrensverket.

19 §

Anser verket att det inte finns några förutsättningar för att bevilja dispens skall ärendet, om sökanden så kräver, hänskjutas till konkurrensrådet.

Konkurrensverket kan uppställa villkor för beviljande av dispens. En dispens kan beviljas tills vidare eller för en bestämd tid.

19 a §

Konkurrensverket kan på ansökan av en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare meddela ett beslut enligt vilket sökandens avtal, beslut eller förfarande utgående från de uppgifter som denna lämnat, inte omfattas av förbuden i 4—6 § (icke-ingripandebesked).

Konkurrensrådet kan på framställning av konkurrensverket återkalla ett icke-ingripandebesked, om

1) förhållandena väsentligt har förändrats efter det att beslutet meddelades,

2) beslutet har grundats på oriktiga, vilseledande eller bristfälliga uppgifter, eller

3) rättspraxisen vid tillämpning av bestämmelserna om förbud i 4—6 § har ändrats väsentligt till följd av de beslut som meddelats av konkurrensrådet eller av högsta domstolen.

19 b §

För en konkurrensbegränsning för vilken

dispens eller icke-ingripandebesked har sökts kan ingen påföljdsavgift påföras för tiden från det att ansökan lämnades in till dess att konkurrensmyndighets beslut vunnit laga kraft, under förutsättning att den begränsande åtgärden vidtogs efter att ansökan hade lämnats in.

Vad som bestäms i 1 mom. utgör dock inget hinder för påförande av påföljdsavgift, om konkurrensverket inom två månader från det att ansökan kom in till verket har meddelat sökanden att avtalet, beslutet eller förfarandet på basis av den preliminära utredning som verket utfört omfattas av förbuden i 4—6 § och att ingen dispens därför kan beviljas.

21 §

Ändring i påföljdsavgift som konkurrensrådet bestämt enligt 8 § 1 mom., i förordnande enligt 8 § 4 mom., i beslut som rådet meddelat enligt 16 § 1 mom., i beslut om föreläggande av vite enligt 17 § 1 mom., i beslut om utdömmande av vite som avses i 14 § 4 mom. eller 17 § 4 mom. samt i beslut, genom vilket en framställning till konkurrensrådet avvisas utan prövning eller avslås eller påföljdsavgift inte bestäms, får sökas hos högsta förvaltningsdomstolen enligt lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50).

I sådana beslut om föreläggande av vite som konkurrensrådet meddelat med stöd av 17 § 1 mom. får ändring dock inte sökas genom särskilda besvär. Ändring får inte heller sökas i andra beslut som konkurrensrådet meddelat med stöd av denna lag än de som nämns i 1 mom.

I beslut som konkurrensverket har meddelat med stöd av denna lag får ändring inte sökas genom besvär. Inte heller i handräckningsbeslut som meddelats med stöd av 20 § 5 mom. får ändring sökas genom besvär.

21 §

I beslut som konkurrensverket har meddelat med stöd av denna lag får ändring sökas hos konkurrensrådet i den ordning som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996). I ett beslut som konkurrensverket meddelat med stöd av 11 e § 1 mom. eller 14 § 1 mom., i konkurrensverkets meddelande enligt 19 b § 2 mom. eller i konkurrensverkets beslut om en inspektion som avses i 20 § får ändring inte sökas genom besvär. Ett beslut som konkurrensverket meddelat med stöd av 10 § skall dock iakttas trots besvär om inte konkurrensrådet bestämmer något annat.

I beslut om konkurrensrådet har meddelat med stöd av denna lag får ändring sökas hos högsta förvaltningsdomstolen i den ordning som bestäms i förvaltningsprocesslagen. I konkurrensrådets beslut angående ett beslut som meddelats av konkurrensverket med stöd av 19 § 1 och 2 mom. eller 19 a § 1 mom., och i konkurrensrådets beslut, som meddelats med stöd av 11 e § 2 mom. får ändring inte sökas genom besvär. Konkurrensrådets beslut skall iakttas trots besvär, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

I beslut om handräckning som meddelats med stöd av 20 § 5 mom. får ändring inte sökas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den

19

Denna lag tillämpas på sådana företags-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

förvärv som har skett efter att lagen trätt i kraft.

Bestämmelserna i 18 a § tillämpas på sådana konkurrensbegränsande åtgärder som vidtagits efter att lagen trätt i kraft och på sådana överträdelser av konkurrensrådets beslut som skett efter att lagen trätt i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

2.

Lag

om ändring av 6 och 13 § lagen om konkurrensrådet

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 27 maj 1992 om konkurrensrådet (481/1992) 6 § 1 mom. samt fogas till 13 § ett nytt 1 mom., varvid det nuvarande 1 mom. blir 2 mom., som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Ett ärende som gäller en konkurrensbegränsning blir anhängigt i konkurrensrådet genom en framställning som avses i 8 eller 12—14 § lagen om konkurrensbegränsningar. Framställningen skall göras skriftligen. Även ärenden som gäller undantag från en förbjuden konkurrensbegränsning och återkallande av dispens och som avses i 19 § lagen om konkurrensbegränsningar väcks genom en skriftlig framställning.

6 §

Ett ärende som gäller en konkurrensbegränsning blir anhängigt i konkurrensrådet genom en framställning som avses i 8 § 3 mom., 11 d § 1 mom., 12 § 3 och 4 mom., 14 § 2 mom., 16 §, 19 § 3 mom. eller 19 a § 2 mom. lagen om konkurrensbegränsningar eller genom besvär som avses i 21 § 1 mom. i nämnda lag. Framställningen skall göras skriftligen och besvären skall anföras skriftligen.

13 §

Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag utfärdas vid behov genom förordning.

13 §

Om något annat inte bestäms i denna lag, lagen om konkurrensbegränsningar eller lagen om offentlig upphandling, tillämpas på behandlingen av ärenden i konkurrensrådet förvaltningsprocesslagen (586/1996) med undantag av dess 2 §.

Denna lag träder i kraf den
19 .

3.

Lag**om ändring av lagen om försäkringsbolag**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 28 december 1979 om försäkringsbolag (1062/1979) 14 a kap. 4 §, så-
 dan den lyder i lag 483/1992, samt
fogas till 3 kap. en ny 3 a §, till 16 kap. 13 §, sådan den lyder i lag 611/1997, ett nytt 3
 mom., varvid de nuvarande 3—5 mom. blir 4—6 mom., till 16 a kap. 9 §, sådan den lyder i
 lag 611/1997, ett nytt 3 mom., varvid de nuvarande 3 och 4 mom. blir 4 och 5 mom., som
 följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

Delägarskap i försäkringsbolag

3 a §

*Vederbörande ministerium skall be kon-
 kurrensverket om ett utlåtande över en sådan
 anmälan som avses i 3 §, om förvärvet om-
 fattas av den tillsyn över företagsförvärv
 som avses i lagen om konkurrensbegräns-
 ningar (480/1992).*

14 a kap.

14 a kap.

Tryggande av konkurrens**Tryggande av konkurrens**

4 §

Konkurrensverket skall höra *sociala- och
 hälsovårdsministeriet* om en ansökan som
 avses i 19 § 1 mom. lagen om konkurrens-
 begränsningar när saken gäller försäkrings-
 bolagsverksamhet.

4 §

Konkurrensverket skall höra *vederbörande
 ministerium* om en ansökan som avses i 19
 § 1 mom. och 19 a § 1 mom. lagen om kon-
 kurrensbegränsningar när saken gäller för-
 säkringsbolagsverksamhet.

16 kap.

Fusion och inlösen av minoritetsaktier

13 §

*Ministeriet skall be konkurrensverket om
 ett utlåtande över en sådan ansökan som
 avses i 1 mom., om det arrangemang som
 avses i ansökan omfattas av den tillsyn över
 företagsförvärv som avses i lagen om kon-
 kurrensbegränsningar.*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

16 a kap.

Överlåtelse av försäkringsbeståndet

9 §

Ministeriet skall be konkurrensverket om ett utlåtande över en sådan ansökan som avses i 1 mom., om det arrangemang som avses i ansökan omfattas av den tillsyn över företagsförvärv som avses i lagen om konkurrensbegränsningar.

Denna lag träder i kraft den
19 .

4.**Lag****om ändring av 7 § lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag**

I enlighet med riksdagens beslut fogas till 7 § lagen den 25 april 1997 om arbetspensionsförsäkringsbolag (354/1997) ett nytt 3 mom., varvid de nuvarande 3—5 mom. blir 4—6 mom., som följer:

Gällande lag

Föreslagen lydelse

7 §

Ängarkontroll

Vederbörande ministerium skall be konkurrensverket om ett utlåtande över en sådan anmälan som avses i 1 mom., om förvärvet omfattas av den tillsyn över företagsförvärv som anses i lagen om konkurrensbegränsningar (480/1992).

Denna lag träder i kraft den
19 .

5.

Lag**om ändring av 14 kap. 4 § lagen om försäkringsföreningar**

I enlighet med riksdagens beslut
 fogas till 14 kap. 4 § lagen den 31 december 1987 om försäkringsföreningar (1250/1987) ett nytt 3 mom., varvid de nuvarande 3—5 mom. blir 4—6 mom., som följer:

Gällande lag

Föreslagen lydelse

14 kap.

**Fusion och överlåtelse av
försäkringsbeståndet**

4 §

Ministeriet skall be konkurrensverket om ett utlåtande över en sådan ansökan som avses i 1 mom., om det arrangemang som avses i ansökan omfattas av den tillsyn över företagsförvärv som anses i lagen om konkurrensbegränsningar (480/1992).

Denna lag träder i kraft den
19 .

6.

Lag**om ändring av 102 § lagen om pensionsstiftelser**

I enlighet med riksdagens beslut
 fogas till 102 § lagen den 29 december 1995 om pensionsstiftelser (1774/1995) ett nytt 3 mom., varvid de nuvarande 3—6 mom. blir 4—7 mom., som följer:

Gällande lag

Föreslagen lyselse

102 §

Ministeriet skall be konkurrensverket om ett utlåtande över en sådan ansökan som avses i 1 mom., om det arrangemang som avses i ansökan omfattas av den tillsyn över företagsförvärv som avses i lagen om konkurrensbegränsningar (480/1992).

Denna lag träder i kraft den
19 .

7.

Lag**om ändring av 135 § lagen om försäkringskassor**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 135 § lagen den 27 november 1992 om försäkringskassor (1164/1992) ett nytt 3
mom., varvid de nuvarande 3—5 mom. blir 4—6 mom., som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

135 §

Ministeriet skall be konkurrensverket om ett utlåtande över en sådan ansökan som avses i 1 mom., om det arrangemang som avses i ansökan omfattas av den tillsyn över företagsförvärv som avses i lagen om konkurrensbegränsningar (480/1992).

*Denna lag träder i kraft den
19 .*
